

بهره‌می سیاسی

زنجیره (7)

لاپه‌رپه‌کی گه‌ش له‌میژووی کاژیک

(بیره‌وهری و دیکۆمیئت)

دیدار له‌گه‌ل کهنالی ئاسمانی NRT

(رووداو و میژوو)

سازدانی دیمانه و پیشکەشکاری به‌رنامه: نووسه‌رو رۆژنامه‌نووس :

فهیسه‌ل محمەد عارف

دیداره‌که له 2013/3/16 و 2013/3/19 له دووبه‌شدا پیشکەشکراوه

(لییزیادو پوخته‌کراوه)

دکتۆر عه‌بدوڵلا ئاگرین

به‌شى يه‌كه‌م 2013 چاپى يه‌كه‌م

به‌رهمى ئه‌ده‌بى و سىياسى

زنجيره‌ى (7)

ناوى كتيب : لاپه‌ره‌يه‌كى گه‌ش له‌ميژووى كاژيك

نووسينى : دكتور عه‌بدووللا ئاگرين

تيراژ : (1000) دانه

تایپ و نه‌خشه‌سازی: نووسینگه‌ی هیوا

چاپ : چاپخانه‌ی (رۆژه‌لآت)

چاپی یه‌که‌م ، هه‌ولیر / 2013

له به‌رئوه‌به‌رایه‌تی گشتی کتیبخانه گشتیه‌کان

ژماره‌ی سپاردنی (2592) ی سالی (2013) ی دراوه‌تی

پیشکشہ:

بہ کاکہ محمەد عەزیز (خالہ حەمە)

ئەو مەرقە مەزن و خۆنەویستەى نەیھیشت لەژیانی سیاسیم و کارو چالاکی حزیمدا بگلیم

عەبدوڵلا ئاگرین

سلیمانی

2/5/2013

وشەیه کی گولاًویژین

حزبی (کازیک - کۆمەڵی ئازادی و ژیانەووە یەکیتی کورد) - (خاوەن شکۆیە کی میژوویی و

سەروریه کی مەزنە .. تەنیا حزبیکی سیاسی کوردی بوو، بەئاشکراو لە پەیرەوی ناوخوا

پرگرام و کاروچالاکی قوناعی و هەمیشەیی (تەکتیک و ستراتیژ) ئامانجی بەدیھینانی

هەڵکردنی ئالای کوردستان و دامەزراندنی دەولەتی سەربەخۆی کوردستانی بە کوردو دنیا

راگه یاندد... جه ماوهر به گشتی و هاو بیرانی ریزی ریڭخستن و دۆست و یارانى به ئامانجه كهی
ئاشنا نه كردو نه و بیروباوهره (كوردایه تی - نه ته وایه تی) (یهی دوور له ره گه زپه رستی و
ده ماگیرى و توندره وى، ته نیا هه لئو لاوی فیکرو ئامانجی مرؤقایه تیه و برۆای ته و او قه ناعه تی
سه رتاسه ریبی به تیژی: ئازادی تاك و به دیهینانی ئیراده ی جه ماوهر و یه كسانی و دادوهری و
سسیمی دیموکراتی و ریژگرتن له فیکری به رانبهرو قه بۆلکردنی ژیانى برایه تی و کامه رانی...
تا دواى... لای من نه و فیکرو خه بات و ئامانجی نه ته وه ییه، ته نیا خو ی له فکر و خه بات و
ئامانجی مرؤقایه تی و مرؤقپه روه رى و فیکری پیشكه و توخو ازى سه رده ممدئا نه بینیتته وه و هه ر
رافه یه كى دى بۆ زاراوه ی (نه ته وایه تی) (جگه له (مرؤقایه تی) لای من رته كریته وه و قابیلی
قه بۆلکردن نییه!.. كاژیک (فکرو خه بات و ئامانجی) ی كوردایه تیى له بازنگه یه كى
مه عریفی پۆزه تیقى هاوچه رخی مرؤقایه تیدا سه لمان و چه سپاند.. ئا نه و سه روه ریبیه نه ك
ته نیا لای هاو بیرانى كاژیک و خانه واده كانیان شانازی پیوه نه كهن به لكو بۆ كوردو هه موو
نه و مرؤق به و یژدانه غهیره كوردانه ش به سه ربیلندیه وه ناوی نه به ن!!

راسته له 1959/4/14، كاژیک له شارى سلیمانى له سه ر ده ستى كۆمه لئیک ته دیب و
رؤشنیرو سیاسه تمدارى جوامیڤ دامه زراو تا نه و ده مه ی واته سالى 1964 له گه ل حزبی
نه ته وه یی (پارتى گه لی كورد) كه له سالى 1962 دا راگه ینراو خاوه نی دوو ریڭخراوی بنكه
فراوانى جه ماوهرى بوو، ریڭخراوی پیشه یی (یه كیتى قوتابیانى نه ته وه یی كورد
(1962/3/21) و ریڭخراوی جه ماوهرى (یه كیتى لاوانى نه ته وه یی كورد
(1961/13/15) سه ر كوردایه تی هه ردوو حزب: (كاژیک و پارتى گه لی كورد) هاو بیران:

مامۆستا ئەحمەد ھەردی، مامۆستا فەریدەون عەلی ئەمین، مامۆستا فائق عارف و کاکە
محەمەد عەزیز و کاکە شیخ محەمەد ھەرسین ئامادەبوون و گفتوگۆ لەنیوانیان کراو دواى
حەوت کۆبوونەو (کازیك و پارتي گەل) بەیانیک یەکیان گرت و بەرپرسیاریتی بەمشێوێه
دابەشکرا:

1- مامۆستا ئەحمەد ھەردی. (بەرپرسی یەكەم)

2- کاکە شیخ محەمەد ھەرسین. (بەرپرسی دووهم)

3- کاکە محەمەد عەزیز (خالە حەمە). (بەرپرسی لیژنە پەيوەندی) و ریکخستن بەگشتی و

ریکخستنی شاری سلیمانی بەتایبەت سەرکردایەتی نوێی حزب بەمشێوێه لەم

مامۆستایان پیکھات :-

1- ئەحمەد ھەردی.

2- کامیل ژیر.

3- فەریدون عەلی ئەمین.

4- شیخ محەمەد ھەرسین.

5- محەمەد عەزیز (خالە حەمە).

6- فائق عارف.

7- لەگەڵ دکتۆر جەمال نەبەز، ئەوسا بۆ خویندن لەئەوروپا بوو.

هاوبیرانی دلسۆزو پاک، مامۆستاعه بدوللا جه وههرو دکتۆر ئیحسان فوادیش ههر زوو له سالی 1961 هه به ته واوی له کاژیک پاشه کشه یانکرد.

وهك هه قیقه تیك ئاماژه ی پیئه كه م، نهك خوانه خواسته (گاز له گوئی خۆم بگرم) و تانه و ته شه ره له توانا و هیژو بنكه ی جه ماوه ری و قودسیه تی کاژیک بدهم... نه خیر به لكو به دیکۆمینت: واقع ئه دوئی و هه قیقه ت خۆی دهر ئه خات.. کاژیک له 1959/4/14 تا سالی 1964 و یه کبوونی له گه ل (پارتی گه لی کورد) ریكخستنه کانی (کاژیک) ته نیا بریتیبوون له و: نوخبه روژنبریو ئه دیبه هه لکه وتوو سیاسه تمه داره هوشیارو دلسۆزانه و له ماوه ی نزیک شش سالدا ته شه نه یان نه کرد و بنكه ی جه ماوه ریان نه بوو، ژماره یان نه ده گه یشته په نجه کانی ههر دوو ده ست ئه م دلسۆزو خو شه ویستانه بوون: هاوبیران، ئه حمه د ههردی، کامیل ژیر، د. جه مال نه به ز، فه ره یدون عه لی ئه مین، شیرکو بیکه س، محمه د مه جید ئه سالن، له تیف عه لی، حمه عه لی فه رج، فائق عارف.. دهرخستنی ئه م هه قیقه ته و داننان به و راستیه دا نه خه وشه و نه ئه وه یه بایه خی کاژیک که مکریته وه، به لكو تیشکی راستی ئاراسته هه قیقه ت و واقعی ژیان و میژووی خه باتی کاژیک ئه کریت و راستوایه که س پیینیگه ران نه بیته و به دللیکی فراوان و گیانیکی سپورتانه وه به خو شیه وه ئه م راستیه قه بولبکات.. ئه مه ته نیا قه ناعه تی من نییه. (کاکه محمه د عه زیز "خاله حمه " ئه ندامی سه رکرده یه تی کاژیک و به رپرسی لیژنه ی په یوه ندی و ریكخستنه کانی کاژیک) له سالی 1964 و دوای یه کگرتنی ههر دوو حزب:

(ئەفەرموئەت: لە کاتی تێکەڵبوونی رێکخستەکانی هەردوو حزب و دیاریکردنی بەرپرسیاریتی و سەر لەنوویی ریزەکانی رێکخستن.. ھاوبیرانی) کاژیک (لەناو کوردستاندا لە هەشت ھاوبیر تێپەر نەئەبوون!).

دوو پاتی ئەکەمەو، دەر خستنی ئەو هەقیقەتە هیچ لەوەزن و شکۆو پایە و مەنزلی بەرزو پیرۆزی کاژیک کەم ناکاتەو.. من بەشەبەحالی خۆم لەو ساتە ی لە کاژیکدا خەباتم کردوو تالە ژیانیشدا م سەر بەرزانە شانازی بەو تەمەنە داگیرساوەی تێکۆشانی ناو ریزەکانی کاژیکەو ئەکەم... من لیبوردانەو بی پەروا دلسۆزانە رەنجم لە گەلیدا کیشاوە..!!.. نووسینەو هی (لاپەرەیه کی گەش لە میژووی کاژیک) و (بیرەو هری و دیکۆمیت) لەو چەپەرەو سەر یهه لداو هە ستە کریت: تەم و مژو لیلیه کی نەخوارا و لەرووی سروشتیی میژووی خەبات ئەو حزبه مەزەنە دایە.. ئەو هەش ناھەقیه کە لە میژووی ئەو حزبه و رەنج و ماندوو بوون و قوربانیدانی ھاوبیرانی ریزی تێکۆشانی رابردوی کاژیک ئە کریت، هەر بەھۆی ئەو شکۆیە ی تێکۆشانی کاژیکەو، مرۆقی بەویژدان خۆیان بەشان و شەوکەتی رابردوی کاژیکەو بەئەدەن... کەچی مەخابن هەندیک جار لەزۆر بۆنەدا سەر و هری ئەو خەبات و ماندوو بوون و قوربانیدانە تەنیا وەك باز بەسەر سەری حەوت ھاوبیرە دلسۆزە نەتەو پەرەو هەرە کە ی دەستە ی دامەزرینەری 1959/4/14 هەو ئەگیرسیتەو.. راستە ئەو دەستپیشخەریه جوامیرو ئازا و دلسۆزانە یە ئەو ھاوبیرانە جیی ریزو تەقدیری بی ئەندازە یە، وەلی ناکریت ئائەو پیو هەر لەھەموو کات و حالەت و شوینی کدا تاسەر بەبەستە لێکی و چەقبەستووی بییتەو..!! مرۆڤ ئەپرسیت ئاخۆ هەر هەموو ئەو حەوت ھاوبیرە دلسۆزە تاسەر هەلگری پەيامە کە بوون و

لهريزي كاڙيكا تاسهر ماونه ته وه؟.. خو ئه وه ههرزوو له دوای سالی 1961 ماموستایان:

عهبدوڻلا جهوههرو دكتور ئیحسان فواد پاشه كشه یان له كاڙيك كردو له دوای سالی

1971 یش ماموستا جوامیرو گه ورهم فهرهیدون عهلی ئه مین به خواستی خوئی وازی

له كاڙيك هیئا، ئه مه به و واتایه ی له (1959/4/14) ه تاكو 1975 (دهسته ی

دامه زینهری كاڙيك له ناو كوردستاندا ماموستایان: (ئه حمه د ههردی، كامیل ژیر، فائق

عارف) بوون و له ده ره وه ی ولاتیش هاو بیری دلسوژ دكتور جه مال نه به ز بووه. ئه مه بی ئه وه ی

وهك ماف و ههق دوای یه كگرتنه كه ی سالی (1964) ههردوو سه ركرده كاكه محمه د

عزیز (خاله حه مه) و كاكه شیخ محمه دی هه رسین ناویان به یئیرین و نكویش له كو نگره كه ی

1972/5/25 ئه كریت. ئیستاش ئه لیم بی نیازی تایبه ت و بی ئه وه ی بریاری

پیشوه ختدرا بی، له بهر رو شنایی لیكدانه وه یه کی زانستانه و لوژیکیانه، نووسینی

(لاپه ره یه کی گهش له میژووی كاڙيك) وهك بیره وه ری و دیکومینت له سه ر خواستی زور له

ئازیزو دلسوژان بووه له وانه: دكتور ئیدریس عهبدوڻلا — زانكوئی سه لاحه دین — هه ولیر،

هاو بیر محمه د كه مال له دهوك، براو خزمی و دلسوژم كاكه ره زاقی حاجی كه ریم

له سلیمانی.. ئه م نووسینه ویستی تاكه كه سی و حه زی خو ده رخت و پوزلیدان هانده ری

نییه، تازه له ته مه نیكدام ئه زمونی ژیانی ئاسایی و سیاسی و مه رعیفیم له بوته كه یه کی

پته وی ئه وتودا قالیكردوم، ختوو كه ی فیزم به تیژی لاده رانه ی هه رزه بیانه نه دریت، پیگه ی

خاوین و چه مکی دلسوژی و ره هندی بنچینه ی بزوتنه وه ی رزگار یخوازو پیشكه وتووی

عه قلكراوه و لوژیکیانه ی مرؤفانه فاكته ره بو ئه وه ی: ئه م هه قیقه ته بو هاو بیرو دلسوژانی

كاژيك تەنانەت نەيارانى (كاژيك) و فيكرى نەتەوھىي دەرخریت... خۆى لەم دوو تەوەرە ناسك و گرنگەدا ئەبينیتەوھ:

یەكەم: نیاز لەم نووسینە: خۆ بادان نییە و موزایە دەش بەسەرھاو بییرانى خۆشەو یست و دلسۆزانی كاژيكدا ناكەم و سوالى ناوبانگیش رەتتەكە مەوھو شەپیش لەسەر وەرگرتنى میراتی مادى یاخود مەعنەوى كاژيك ناكەم، بەلكو مەبەستمە بەھەموودنیا راگەینم: لەسالى 1961-1975 لە كاژيكدا وواتر لە پاسۆكدا ھەنووكە لەریزی پارتى ديموكراتى كوردستاندا خەباتمكردووھو ئەيكەم خاوەنى ئەو دروشمە موقەدەسەم بەرزكردنەوھى: ئالای كوردستان و دامەزراندنى دەولتەتى سەربەخۆى كوردستان...!

دوای ئەوھى (پاسۆك گەل و سۆسیالیست) لە حزبی (یەكگرتن)دا بوون بەیەك و دواتر بەخواستى ھەمولایەك بەشیوھىەكى فەرمدى لەكۆنگرەى (11)دا لەگەل پارتى ديموكراتى كوردستان تىكەل بووین.. ھەن لەنەزانیانەوھ بیت یاخود بى ئاگای یان بەئانقەست تا ھەنووكە واحالیبوون.. ئیمەو مانان ھاتوینەتە سەر سفرەو خوانى حازرى و مشەخۆرى ئەكەین و لەسەر بەشى ئەوان ئەژین!!

ئەمە لەكاتىكدا ئیمەو مانان لەسالى 1961ھوھ یەك رىچكەو ریرەو خەباتى كوردایەتیمان گرتووھو رەنجمانداوھو لەپینا و خولقاندنى ئایندهیەكى گەش بۆ كوردو بەدیھینانى خواست و ئیرادەى ئەم میللەتە ستەمدیەى دووچارى ئەنفال و كیمیا باران و (جینۆساید) بوو ھەولمانداوھو كارمان بۆ ھینانەدى ئەو خەون و خواست و ئاواتەكە ئەمڕۆ بەھەلبژاردنى پەرلەمان و دامەزراندنى حكومەتى ھەریمی كوردستان ھاتۆتەدى ئیمەو مانان پشكى

وهزندارو موقه دهسمان بۆ له دايكبوونی ئەم رۆژه نووییە و دۆخی ئازادی كوردو سەربەخۆی
كوردستاندا بوو و هەیه...!!

دووهم: میژووی خەبات و لیبوردەیی وقوربانیدانی هاویرانی كاژیک هیندە شكۆدارو
مەشخەلێکی داگیرساوه هەموو خانەواده و دۆست و یاران و هاویرانی ریژی تیکۆشانی ناو
كاژیک شانازی پێوه ئەكەن و بۆ ئەوهی مافی ئەو هاویرە جوامیرو خانەواده سەربەزەکانیان
نەسووتی و نەفەوتی بەتایبەت ئەوانەى ئازیزیان لەسەر خەباتی كوردایەتی ناوریزی
كاژیک دووچارى نارەحەتی و گرتن و ئەشكەنجەدان دوورخستنهوه (نەفی) و راودونان بوون و
ئێعدام كراون، پەراویز نەخرین، بەراستمانی لەم بیرە وەرێهە دامشتیك لەناو و ناوی نەیینی
شۆرشگیرانەیان بكەم بەنمونهی خەرواریك، خودای مەزن و میهرەبان پشت و پشتیوان بی و
لەبەشی دووهمدا (میژووی كاژیک و وهقائە و دیکۆمنیەت) ئەدەبیات و نامەى هاویران و
خشتەى كاری نەیینی و ناوی حەرەكى هاویران پێشكەش ئەكەم.

یەزدان یارو یاوهرتان بى، هەى دلسۆزانى هەست پاك و هەقویست و مرۆف پەرۆەر، من
بەقوربانتان بم

ئێوهش سەرفرازوسەرکەوتوبن

عەبدوڵلا ئاگرین

هەولێر - باشووری كوردستان

1/11/2013

دیمانه‌ی که نالی NRT له گهل دکتور عه بدوللا ئاگرین

پیشکه شکار:

سالی 1974 به یاننامه یه که سهرکردایه تییه کونه که یان هه لپه سارد و له شوینی ئه وان سهرکردایه تییه کی کاتی نوییان پیکهینا، به ناوی ره خنه و گله بی له شیوازی کارکردن و شیوه ی ریکخستن و توانا و لیها تووی سهرکردایه تی کونی کاژیک، ئه وان ده یانوت: رابه ران و سهرکردایه تی کونی کاژیک له ئاستی لیپرسراوی دانه بوون و که مته رخه مبوون، له و روژگاره دا، یه کیکیان ده چیتته ئه وروپا و ناگه ریتته وه و ئه وانی تریش به بی دهنگی و بی چالاکی راسته قینه، له ولاتدا ده میننه وه، هه ندیکیشیان ده کشینه وه و کارنه کردن له ریزه کانی کاژیکدا هه لده بژیرن .

ئیدی له و قوناغه دا چاره نووسی کاژیک له رووی فکری و لیکوئینه وه و نووسینه وه ده که ویتته ده ست د . جه مال نه به ز و له رووی کاری روژانه و ته نزیما ت و ریکخستن و جموجول و چالاکی حزبی و په یوه ندیه کانیشه وه ده که ویتته ده ست ماموستا دکتور عه بدوللا ئاگرین .

عەبدوﻟﻼ ﺋﺎﮔﺮﯨﻦ – ﺩﻛﺘﻮﺭ ﺟﻪﻣﺎﻝ ﻧﻪﺑﻪﺯ

ﺑﻪﺭﻟﯩﻨﻰ ﺭﯞﺯﺋﺎﯞﺍ - 1973/8/24

ﺑﯘ ﻗﺴﻪ ﻛﺮﺩﻥ ﻟﻪﺳﻪﺭ ﮬﯚﻛﺎﺭﻩﻛﺎﻧﻰ ﺩﺭﯗﺳﺘﺒﯜﻭﻧﻰ ﺋﻪﯞ ﺭﻩﯞﺗﻪ ﻧﯜﻳﻴﻪﻱ ﻧﯩﯟﻩ ﺋﻪﯞ ﭘﺎﺭﺗﻪ ﻧﻪﺗﻪﯞﻩﻳﻴﻪﯞ
ﺋﻪﯞ ﺳﻪﺭﻛﺮﺩﺍﻳﻪﺗﯩﻴﻪ ﻛﺎﺗﯩﻴﻪ ﯞﻩ ﺳﻪﺭﮬﻪﻟﺪﺍﻧﻰ ﭘﺎﺳﯚﻙ ﯞﻩﻙ ﺩﺭﯨﯟﻩﭘﯩﺪﻩﺭﻯ ﻛﺎﺯﯨﻚ ﯞﻩ ﺭﻩﯞﺗﯩﻜﻰ
ﻧﻪﺗﻪﯞﻩﻳﻴﻰ ﯞﻩ ﺭﯞﻟﻰ ﻣﺎﻣﯘﺳﺘﺎ ﻋﻪﺑﺪﯗﻟﻼ ﺋﺎﮔﺮﯨﻦ ﻟﻪﻧﯩﯟﻩ ﺭﯨﺰﻩﻛﺎﻧﻰ ﻛﺎﺯﯨﻚ ﯞﻩ ﭘﺎﺳﯚﻙ ﯞﻩ ﺋﯩﺴﺘﮕﻪﻱ
ﺩﻩﻧﮕﻰ ﻛﯜﺭﺩﯨﺴﺘﺎﻧﻰ ﻋﯩﺮﺍﻕ ﯞﻩ ﺑﻪﺷﺪﺍﺭﻯ ﺳﯩﻴﺎﺳﻰ ﺋﻪﻡ ﻛﺎﺭﻩﻛﺘﻪﺭﻩ ﻟﻪﭘﺰﯨﻪﻛﺎﻧﻰ ﺷﯚﺭﺷﺪﺍ ﺗﺎ
ﺳﺎﺗﻪﯞﻩﺧﺘﻰ ﻳﻪﻛﮕﺮﺗﻨﻰ ﭘﺎﺳﯚﻙ ﻟﻪﮔﻪﻝ ﭘﺎﺭﺗﻰ ﺩﯨﻤﯜﻛﺮﺍﺗﻰ ﻛﯜﺭﺩﯨﺴﺘﺎﻥ ﯞﻩ ﺗﯜﺭﻛﯩﻴﻪ ﻟﻪﯞ ﺣﺰﺑﻪﺩﺍ،
ﺭﯞﻭﺩﺍﯞ ﻣﯩﺰﯞﯞ ﺑﻪ ﮔﺮﻧﮕﻰ ﺯﺍﻧﻰ ﻟﻪﺳﻪﺭ ﺗﯩﺰﯨﻜﻰ ﺗﺎﻳﺒﻪﺕ، ﻣﯩﯟﺍﻧﺪﺍﺭﻯ ﺑﻪﺭﯨﺰ ﭘﺮﯞﻓﯩﺴﯚﺭ ﺩﻛﺘﻮﺭ
(ﻋﻪﺑﺪﯗﻟﻼ ﺋﺎﮔﺮﯨﻦ) ﻣﺎﻥ ﻛﺮﺩﯞﻩ ﯞﻩﻙ ﺋﻪﻧﺪﺍﻣﻰ ﺳﻪﺭﻛﺮﺩﺍﻳﻪﺗﻰ ﭘﯩﺸﯜﯞﻯ ﻛﺎﺯﯨﻚ ﯞﻩ ﺋﻪﻧﺪﺍﻣﻰ
ﻣﻪﻛﺘﻪﺑﻰ ﺳﯩﻴﺎﺳﻰ ﭘﯩﺸﯜﯞﻯ ﭘﺎﺳﯚﻙ ﯞﻩ ﺋﻪﻧﺪﺍﻣﻰ ﻛﺎﺭﮔﯩﺮﻯ ﺳﻪﺭﻛﺮﺩﺍﻳﻪﺗﻰ ﺳﯩﻴﺎﺳﻰ ﺑﻪﺭﻩﻱ
ﻛﯜﺭﺩﯨﺴﺘﺎﻧﻰ ﯞﻩ ﺋﻪﻧﺪﺍﻣﻰ ﻛﯚﻣﯩﺘﻪﻱ ﻧﺎﯞﻩﻧﺪﻯ ﭘﯩﺸﯜﯞﻯ ﭘﺎﺭﺗﻰ ﺩﯨﻤﯜﻛﺮﺍﺗﻰ ﻛﯜﺭﺩﯨﺴﺘﺎﻥ ﯞﻩ ﺋﯩﺴﺘﺎﺵ
ﺑﻪﺭﭘﺮﯨﺴﻰ ﺳﻪﻧﺘﻪﺭﻯ ﺩﯨﺮﺍﺳﺎﺕ ﯞﻩ ﺗﯜﻳﯩﻨﻪﯞﻩ ﺋﻪﻛﺎﺩﯨﻤﯩﻴﺎﻱ ﭘﺎﺭﺗﻰ ﺩﯨﻤﯜﻛﺮﺍﺗﻰ ﻛﯜﺭﺩﯨﺴﺘﺎﻧﻪ.

* * * * *

پيشكەشكار: مامۇستا زۆر بە خېرىيى بۆ بەرنامەى رووداوو ميژوو خوشحالبووين به
ئامادەبوونت له بەرنامەكە. وهك بهرچا وروونييهك بۆ بينهران پيمان بلى عەبدوئلا ئاگرين
كئيه؟.

د.عەبدوئلا ئاگرين: زۆر سوپاستان ئەكەم بۆ ئەم بەسەرکردنەوهيه، به تايبەت له
بەرنامەيه كدا كه ناوى رووداو و ميژوووه و ئەوئش قورسايى و بايه خى خوى ههيه، ئەوهى
ئىستا من باسى ئەكەم، هەم رووداوه هەم ميژوووه، بۆيه من واقيعى ميژوو ئەگيرمهوه كه
لەسەر راستى بنيادنراوه، خستنه رووى ئەم زانيارى هەقيقەتانه، بههيج جۆرى بەمەبهستى
مزايدەكردن نييه بەسەر هاوبيره تازيزو هاوخەباتەكاندا و شەرى وەرگرتنى ميراتى
(كازيك)يش نييه !!

بۆيه ئەگەر كەسيك يان لايەنيك پيى هەزمەكريت و نيگەران بيت ئەوه گوناھى من نييه و
ئەوه راستى رووداو و ميژوووه و نزيكهى 50 سال بەسەريدا تپەريپوه، هەموو مرؤقيك
لەژيانيدا كۆمەليك ويستگەى ههيه، ئەو ويستگانهى من لەم بەرنامەيهدا ئاماژە پيئەدەم
بۆ بەرنامەكە گرنگن، من ناوم عەبدوئلايه كورپى مەلا عەزيزى مەلاخالىدى مەحويى كورپى
مەلا وەسمانى دووهوم مەلا وەسمانى گەورەو مەلا عەلى گەورەو پير مەحمودو پير خدرو شيخ
رەشو پير ئەلياس و ميرە سوورى بەرزنجى، تا مەلا وەسمانى گەورە بنەمالەكەمان له گوندى
بالخ ژياون، ئيمە بنەچەمان ئەگەرپيئەوه بۆ گوندى بالخ كه له شارباژيرە. ئيمە
بنەمالەيهكى رۆشنبيرين هەر له باوانمەوه خانەقامان هەبووه و ئەو خانەقايهى ئىستا
لەشارى سليمانيه، له سالى 1784 دەستيپيكراره و له سالى 1786 لهكاتى بنيادنانى

شارى سلىمانى تەواو كراو، من قوتابخانەى ئەيويىيەى سەرەتايىم لە شارى سلىمانى
خويىندووۋە دوايى ئامادەيى پيشەسازىم تەواو كىردو، ئىنجا پەيمانگاي تەكنەلۇژيام
لەزانكۆي تەكنەلۇژيائى بەغدا تەواو كىردو (دبلۆم فەنىم لەھەندەسەى كارەبا) دا ھەيە،
پاشان گەرەم تەوۋە بۆ تەواو كىردى، خويىندى ئەكادىمى، ئەمە بۆ ئەوۋەى ھەم خويىندى كەم
ھەم فرمانو كارى ۋەزىفەم ۋە ھەم ھىوايە تەكەم كە لە دىئاي ئەدەبدا خۇيان بىيىننەو، ۋەك
چىرۆك ۋە شىعەر ۋە... تا، يەكبگىرەو. بەتاقىكىردنەوۋەى دەرەكى (خارجى) قۇناغى سىيى
ناوھندى ۋە شەشى ئامادەيىم بىرپو، ئىنجا چوومە زانكۆ ۋە خويىندى بالا ۋە ماستەر ۋە دكتورام
تەواو كىردو. ئىستا مەرتەبەى عىلمىم لە: پەلەى (پروڧىسور) يدايە مامۆستام لەزانكۆي
سەلاھەدىن — ھەولپىر.

پيشكەشكار: مەبەست لەئاگرىن چىيە، لەكاتىكدا پيشتر بەنازناوى ھەستيارەوۋە شتت
ئەنووسى.. ئاگرىن چىيە؟ .

د. عەبدوللا ئاگرىن: بۆ ئەم نازناوۋە لەسالى (1964) ھوۋە لەگەل كاك شىركۆي بىكەس
پىكەوۋە لەكاژىكدا خەباتمان ئەكرد لەبەغدا بووين .

كاك شىركۆ بىكەس لە سالى 1967دا وتى: كاك عەبدوللا بۆ لەقەبى مەھوى
ھەلناگرى؟، بۆنازناوى ئاگرىن بەكارئەھىنىت؟ وتم: كاكە شىركۆ

رابه رایه تی پرسی کوردیه ت و ئەو بارودۆخە ی ئە کرد، منیش حەزم ئە کرد بچمە ناو یه کییتی قوتابیانی کوردستانه وه، چونکه بهر له شۆرشی ته موزی 1958 یه کهم جار داوام کرد ببهه ئەندامی یه کییتی قوتابیانی کوردستان، وتیان: ته مهنت که مه، مامۆستایه کی خزم له سلیمانی ههیه: ناوی مه لا عزهت عهزیزی مه لا ره حیمه، له گه ره که که مانا بوو، ئەو زیاتر تیگه لی ئەم بابە تی سیاسه ته بوو، من داوام کرد له یه کییتی قوتابیانی کوردستاندا خه باتبکه م، به لام وتی: تو هیشتان ته مهنت نه گه یشتۆته ئەوه ی ببیته ئەندام له یه کییتی قوتابیانی کوردستان، دوا ی شۆرشی 14 ی ته موزی 1958 که بووم به ئەندام، بپوات هه بی ئیستاشی له گه لا بیته خوشترین و به چیترترین کاتی سهروه ری ژیانم بوو، ئەو ئەندامی تیهم له یه کییتی قوتابیانی کوردستاندا هانده ریکی به هیز بوو، بو ئەوه ی روو له سیاسهت و حزبایه تی بکه م، ئینجا دوا یی له چالاکیه کانی یه کییتی قوتابیانی و لاوانی کوردستاندا کارم کردو سالی 1959 بوومه ئەندام له پارتی دیموکراتی کوردستان، ئەمه تا کو سالی 1961 خایاند، و اتا تا ده سپی کردنی شۆرشی ئەیلول له 1961/9/11 دا ، ئینجا دواتر من له یه کییتی لاوانی نه ته وه یی کورددا کارم کرد که ری کخراویکی تازه ی نه ته وه یی بوو، چونکه هیچ ری کخراویکی تری نه ته وه ی نه بوو، ئەو ری کخراوه ش گو فاریکی به ناوی چرای کوردستانه وه ده ره ئە کرد که به ده ستخهت ئەماننووسییه وه و بلاومان ئە کرده وه .

پیشکەشکار: وتت خوشتەین روژی ژیانە ئەوەبوو کە چووێه ریزی یەکیەتی قوتابیانی کوردستانەوه، بەلام لە دواى شوپشى ئەیلول لە پارتی دوورکەوتیتەوه و ریکخراویکی تەرت دروستکرد، ریکخراوی یەکیەتی لاوانی نەتەوهیی کورد هی کی بوو، سەر بە کی بوو؟

د.عەبدوڵلا ئاگرین: من ئەو ریکخراوەی لاوانی نەتەوهییە کوردەم دروستنەکردبوو، ریکخراوە کە هەبوو، لە 1961/9/11 دواى شکستی بزوتنەوهی شوپش لە دەربەندی بازیان و دەربەندی خان من لەریگای کاک توفیقی نوری بەگەوه چوو مە ناو ئەم ریکخراوەوه، شەهید شیخ مەمەدی هەرسین بەریوەی ئەبرد، لەدواییا زانیم کاک مەمەد عەزیزو شیخ مەمەدی هەرسین و کەسیکی تریشیان لەگەڵ بوو، وائەزانم بە ناوی کاک رەشیدەو و خەلکی روژەلاتی کوردستانە و لەپینجۆین دائەنیشت، من ئەو کاک رەشیدە نەبینیبوو، لەو دەمەدا لەناو یەکیەتی لاوانی نەتەوهیی چالاکیەکانم ئەوەبوو کە لە شاری سلیمانی خەلکمان بو ریزەکانی ریکخراوە کە کو ئەکردهوه .. وەك وەفاو هەقیقەتیەک ئەبی دەوری مامۆستا غەفوور ئەمین و چالاکیی بەرچاوی لەسالی 1961 - 1963 لەو ریکخراوەدا لەبەر نەکەین، چونکە مامۆستا غەفوور دەوری مەزن و نەترسانە ی هەبوو، ئەو فەزلی گەورە ی بەسەر ئەو ریکخراوە هەیه و هەتا بەسەر کازیکیشەوه، ئەو کەسیکی زۆر چالاک و دلۆسۆزەو تا ئیستاش لەژیاندا ماوه .

کاتیەک من لەو ریکخراوەدابووم پیشنیازیکم بو کاک توفیقی نوری بەگ کرد، وتم: بو ئیمە ریکخراویکی قوتابیانه دروست نەکەین؟ چونکە زۆر کەس هەن حەز بە حیزبایەتی ناکەن و

وائه زانن ئەم ریکخراوی لاوانه حیزبیه و ئەوانه نایه نه ناو کاره وه، پێشنیازه که می به شه و قه وه وەرگرت و فەرموی زۆر باشه. !

تۆفیق نوری به گ ، عەبدوڵلا ئاگرین

– 4/7/1964 قەلادزی

من و تۆفیقی نوری به گ و له تیف قەرەداخی و که مال عەبدوڵلا محیدین له 1962/3/21 دا ریکخراوه که مان به ناوی یه کیتی قوتابیانێ نه ته وه یی کورده وه دامه زانند و وه ک سەرکردایه تی ریکخراوه که ده ستبه کاربووین و رۆژنامه یه کیشمان به ناوی (رابەر) ه وه به نه یینی ده رته کردو به ده ستنووس له سه ر کاغه زی کۆپی (30) نوسخه مان بلاوته کرده وه .

دوایی له سالی 1972/5/25 کۆنگره ی یه که می کاژیکمان له مالی کاک کامیل ژیر له سلیمانیدا به ست، له و کۆنگره یه دا هه وت که س بووین و له سه ر پێشنیازی هاویری به ریز کامیل ژیر بووین به سه رکردایه تی کاژیک، ته بعه ن دیاره که ئەندامانی کۆنگره هه وت که سبیت ئەوانه ته مسیلی سه رکردایه تی ئەکه ن، ئەوسا من مه سئولی لقی کاژیک بووم له گه ل مامۆستا محمه د مه جیدی ئەسلان و مامۆستا حه مه عه لی فه ره ج و کاک فه تاح عه بدولره زاق و ... تاد.. ئیتر له ویدا سیفه تی قیاده ی کاژیک به ئاماده بووان بړا، بریتیبوون

له: ئەحمەد ھەردی، کامیل ژیر، فائق عارف، عەبدوڵلا ئاگرین، محەمەد مەجید ئەسلان،
محەمەد عەلی فەرەج، فەتاح عەبدولرەزاق.. ئەمە جگە لەوێ سیفەتی سەرکردایەتی
بەھەریەك له: مامۆستا دکتۆر جەمال نەبەزو شیخ محەمەدی ھەرسین و کاک محەمەدی عەزیز
دراو وەك خۆیان مانەوہ.

له دواى راپەرین ئەندامى سەرکردایەتی پاسۆك و ئەندامى کارگێرى سەرکردایەتی سیاسى
بەرەى كوردستانی بووم، دواتر له یه کگرتندا ئەندامى مەکتەبى سیاسى یه کگرتن و
ئەندامى ئەنجومەنى بالای سەرکردایەتیش بووم .

پێشکەشکار: لەساتەوہختى شۆرشى ئەیلول تۆ لەناو کایەى سیاسیدا بوویت، ئایا شۆرشى
ئەیلول ئامادەبى بۆ کرابوو یان ھەلیكى سیاسى بوو قۆزرايەوہ؟ .

د.عەبدوڵلا ئاگرین: ئیمە چەند گەنجیكى شارى سلیمانى بووین، لەبەر ھەرزەبى سیاسى و
خوینگەرمیمان بۆ كوردایەتى چالاكى بەرچاومان ھەبوو.

له 1961/9/11 كورد خۆى بۆ شۆرشى ئامادەكردبوو، تا بەرگرى لەخۆى بكات ..من
بروام وایه: شۆرشى ئەیلول شۆرشىك بوو لەپیناوى كوردا و لەپیناوى ئازادى و سەربەخۆبى و
بەدەستھێنانى مافەكانى كوردا بەرپابوو، چونكە كه له دەربەندى بازيان و دەربەندى خان
لەشكر شكا، ئیمە و مانان زۆر دلگران بووین لەوێ كه لەوانەبە خەتاكە ھى پارتن
بووبیت، لەبەر ئەوہ من له خەتى پارتنى دووركەوتەوہ و خواخوام بوو رێكخراویكى تری

نەتەوہی ہہیبت کاری تیڈا بکہم، لہ تہ نجامی تہو خورتہو بۆلہو مناقشہیہ من وەك
قوتابییہ کی چالاکوان و سیاسی دیاربووم تہوہبوو من چوومہ ناو ریڭخراوی لاوانی نەتەوہی
کوردہوہ کہ تہسہور تہ کہم من چوارہم کہس بووم لہو ریڭخراوہ کہدا، شیخ محمەدی
ہہرسین و کاکہ محمەد عەزیزو کاکہ توفیق نوری و من بووین، دواتر مامۆستا غەفور
تہمین و تہوانہیتر ہاتن، پاشان گوڤارہ کہ و ئینجا رۆژنامہ کہمان دەرکرد، لہو کاتہ تا
سالی 1963 ہہتا کارہساتی دلتہزینی خوینرپژ زەعیم سدیقی ئیرہابی کہ ہات لہ 9
حوزیرانی 1963دا مہنعی تہجہولییکی لہ سلیمانی کرد و چہند گہنج و رۆلہی تہو شارہی
زیندہ بہچال کرد، لہسہر تہوہی کہ داوایان لیڭکردبوون جنیو بہ رەحمەتی مہلا مستہفا
بدہن ، یان رەسمہ کہیان دانابوو تہیانوت: سوکایہتی بہم رەسمہ بکہن، تہوانیش پیچہوانہی
تہمری تہو جہللادانہی ئیرہابی زەعیم سدیق مستہفا ہہلویستیان تہواند، بہمجۆرہ
گوڤہبارانیان تہکردن..

پیشکەشکار : مامۆستا لہو کاتہدا دہنگۆی حزبیکی کوردی ہہبوو بہناوی حزبی شوپرش،
تہو حزبی شوپرشہ کی بوون؟، تا چہند لیی ناگاداربووی؟ .

د.عەبدوللا تاگرین: دہنگۆی دامەزراندن و بوونی حزبی شوپرش بہر لہ سالی 1961 بوو،
بہر لہوہی یہکیٹی لاوانی نەتەوہی کورد کاری خوئی بکات ، لہ چہند دانیشتنیڭدا تہوہم
لہ کاک شیخ محمەدی ہہرسین بیست کہ لہ سالی 1960-1961 ہہولیک ہہبوو کہ لہ
سنووری پینجوین حزبیڭ دروستبووہ بہ ناوی حزبی شوپرشہوہ ہہتا باسیان تہ کرد کہ

ناودارو تیڤکۆشه‌ری کاک حه‌مه‌ره‌شید خانی خوالی‌خۆشبوو له‌گه‌ڵ مه‌حموده فهندی هه‌مه‌وه‌ند
و مه‌جموعه‌یه‌ك ئه‌یانه‌وێت حزبیکی ئاوا نه‌ته‌وه‌یی بنیاد بنین، ئه‌وانه خه‌لكی رۆژه‌لاتی
كوردستان نه‌بوون به‌لكو چالاکیه‌كه له‌سه‌ر سنووری رۆژه‌لاتی كوردستان بوو. به‌لام ئه‌وه
هه‌ر ماوه‌یه‌ك بوو، ئیتر ده‌نگ و ره‌نگی نه‌ما. سه‌باره‌ت به‌ مه‌نعی ته‌جه‌وله‌كه‌ی سالی
1963 و ره‌ش‌بگیره‌كه كه له‌وانه كاك تۆفیق ده‌سگیركرا، كاك شیخ

مه‌مه‌دی هه‌رسین رایكرد بۆ قه‌رده‌اغ و له‌ زرگۆیز مایه‌وه، منیش له‌ خانه‌قای مه‌حوی خۆم
په‌نادابوو، ئه‌و كاته بیرم كرده‌وه، ئه‌وه 25ی مانگ هاتوو و هیشتان گۆقاری چرای
كوردستانمان ده‌رنه‌كردوو، به‌م شیوه‌یه هاتم له‌سه‌ر شیوه‌ی ژماره‌ی پێشوو به‌ ده‌سخه‌تی
خۆم ژماره‌یه‌کی ترم نووسییه‌وه ئه‌و كاته ناز ناوی حه‌ره‌کی من (هه‌ستیاری) بوو، نزیکه‌ی
هه‌شت دانه‌ نوسخه‌م به‌ ده‌ستنوو له‌به‌ر نووسییه‌وه و بردم دابه‌شم كرد، داوام كرد له
ری‌كخستنه‌كانمان ئه‌وانه‌ی كه په‌یوه‌ندیان پچراوه‌ با په‌یوه‌ندی بکه‌نه‌وه به‌ (هه‌ستیاره‌)وه
كه‌خۆم بووم، به‌و مه‌به‌سته‌ی ری‌كخستن نه‌پچرئ و سه‌رله‌نوی ته‌نزیم، چالاکیه‌كانمان درێژه‌ی
هه‌بی‌ت، ئه‌مه‌ وه‌كو ئه‌ركیکی نه‌ته‌وه‌یی و میژوویی و حزبی، تا ئه‌و وه‌خته ناوی كاژیک
نه‌بوو، و ئه‌وه‌ی كه من ئه‌مزانی له‌ ناو شوێرش و پێشمه‌رگه‌ مامۆستا بلیمه‌ت و جوامیر
كاكه‌ فه‌ره‌یدون عه‌لی ئه‌مین كه‌سیکی نه‌ته‌وه‌یی به‌لام نه‌مه‌زانی كه‌ سه‌ربه‌ئیمه‌یه‌ یان نا،
ته‌نیا ئه‌مزانی كه‌ كه‌سیکی نه‌ته‌وه‌یی، ئه‌شمانی، كاك هه‌ردیش كه‌سیکی نه‌ته‌وه‌یی، هه‌تا

جاریکیان کاک شیخ محمدی هەرسین بەیانیکى دامى وتى: ئەمە ببە بۆ مامۆستا هەردى بزانه چى ئەلى؟... ئەمە لە سالى 1962 بوو که من ناوى کازیکم هەر نەبیستبوو .

پیشکەشکار: کازیک که لە کارى نەینیدا هیچ بلاوکراوہیەکی نەبوو، چۆن سەرى هەلدا؟.

د.عەبدوڵلا ئاگرین : پاش ئەوہى سالى 1964 لەبەیانیکدا بە عەمەلى بینیم که پارتنى گەلى کورد و کازیک یەکیانگرت، لەریگای ریکخستنیشەوہ وەپیمان راگەینرا... ئەمە رووداویکی سیاسى گرنگ و تەئریخیکە تا ئیستا ناحەقى بەرانبەر ئەکرى و کەس باسى نەکردووہ، خەلک وائەزانن ئەوہى لە سالى 1964وہ دەستى پیکردووہ بەناوبانگە چالاکی ریکخستنەکان کازیکە، نەخیر وانەبووہ، ئەو کاتەى من بەیاننامەکەم برد بۆ مامۆستا مەزن و بەریز کاکە ئەحمەد هەردى لە مائەوہ بوو، مائەکەیان لە سابوونکەران لای مالى قازیبەوہ، بە بیجامەوہ هاتە بەردەم دەرگا دەرەوہ و وتى: ئەوہ چیبە؟..

مامۆستای مەزن ئەحمەد هەردى — عەبدوڵلا ئاگرین

فەرمووی: منیش عەرزیمکرد ئەوہ بەیاننامەى بۆ جانابتم هیناوە، ئیدی سلەمىەوہ و حەزەرى کرد و فەرمووی: کى پى وتووی، بۆچى بۆمنت هیناوە، چۆن بۆ منت هیناوە؟،

من به پیچەوانەوێ چاوەروانی ئەوێم ئەکرد بمباتە ژوورەوێ لەسەر باسە کە قسەم بۆ بکات،
کەچی من تووشی شوک بووم.. ئەمەیان بەمندا بۆ جەنابتان ناردو ئیدی لیبوێرگرتم و هەر
لەویدا چاویکی پیاخشان و فەرمووی: ئەمە لەمەهدا ئەتاسی!!.. ئیدی خوا حافیزیم لیکرد.

پیشکەشکار: ئەو لە ترسان ئاوی کرد، یان ئەو ویست شتە کە بە نەینی بیت؟.

د. عەبدوللە ئاگرین: نەخیر لەترسا نەبوو ئەو جوامیڕە پیاویکی نەترسبوو، دەنا تا دوا
تەمەنی لەگەڵ کاژیکدا نەئەمایەوێ!!، تەنیا سلەمینهوێ دوا بۆم ساغبووێ، ئەوێ
شیوازی کارو ریکخستن و نەینی کاژیک بوو.. ئاخر، ئەوێ شیوازی کە ی کاژیک بوو، وایکرد
لەبار بچیت و رۆلی خۆی نەینیت .

ئەبواوە قیادە ی ئاینده ی حەرە کە ی کوردی و شوپش، کاژیک بیکردایە!! بەلام بەهۆی ئەو
شیوازی مامەلە کردنە و حەزەرەوێ زۆرە کاژیک داچوو، هەتا کە بەیاننامە کە ی خویندهوێ
قسە یە کە ی کرد کە گەرامەوێ بۆ کاک شیخ محەدیشم گێرایەوێ، هەردی ئاماژە ی
بەناوێرۆکی بەیاننامە کە داو فەرمووی: ئەمە لە مەهدا ئەتاسی، ئەوسا بەراستی
عەرەبیە کە م زۆر باش نەبوو، نەمئەزانی مەبەستی ئەوێ: کە لەلانکە دا واتە: لە پیشکە دا
ئەتاسی و سەرناگری. جا لەو سەردە مەیا کە یەکیتی لاوانی کورد و یەکیتی قوتابیانی
نەتەوێی کورد دەوری جەربەزانە و بویرانە ی یە کجار بەهیزو چالاکی بەرچاویان لەسلیمانیدا
ئەبینی.

له دانىشتنه دوو قۆلپه كانى من و كاكه شىخ محمد له دوكانه كهى خۆى له شه قامى
مهوله وىي شارى سلیمانى ئاماژهى به وه ئه دا، دامه زاندى حزبیكى نه ته وه یی پيويسته!!

شىخ محمد هه رسين خاله حه مه

دامه زرينه رانى پارتى گه لى كورد / 1962

كاك شىخ محمد بىرى له وه كرده وه كه ئه بى حزبی هه بیته سه ره رشتى ئه و ریکخراوانه
بكات، سه ره تاي سالی 1963 بوو به یانیك ده ركرا وائه زانم ئه ویش هه ر شىخ محمد
هه رسين نووسیبوی له گه ل رۆژنامه یه كدا به ناوی (گه ل) ئیتر په یه وه و پرۆگرام و ئه وانم
نه بینى، حزه كه ناوی (پارتى گه لى كورد) بوو، له دوكانه كهى خۆى كه له شه قامى
مهوله وى بوو به یانه كهى یایه ده ستم، به راستى من كاك شىخ محمدى هه رسين به
مامۆستایه كى رۆشنبىرو دلۆسۆزى خۆم ئه زانم و زۆر زانیارى سیاسى و حزبی فیركردووم،
(هه رچه نده) تا ئیستاش پى نه وتووم و بلی: سه ركردیه كى پارتى گه لم یان ریکخراوى لاوانى
نه ته وه یی كورد، به لام ئه مزانى، ئه و ئه یزانی من له ته نزیمه كه دام و رۆلى دیاریشم هه یه،
بۆیه من زۆر قه زاربارى ئه وم و زۆر شتى باشى فیركردووم، كه تا ئیستاش سوودى لى
وه ره گرم، كاتیك نامه كهى مامۆستای گه ورم كاك ئه حمه دم بۆ شىخ محمد برده وه وتم:

ئاواي وت، ئەويش پيڭكەنى و وتى: گويى مەدەرى. ئىدى دواي تەواوبوونى مەنە تەجەولەكە
و ئىنقىلابكەي عەبدولسەلام عارف لە 18ى تشرىنى دووھى 1963 بەسەر
بەعسىيەكاندا، ئاسويەكى گەش هاتە پيشەوہو پيشمەرگە نەختى جوولەي ئوميد بەخشي
تيكەوت، ئەوہى من بزائم لەو كاتەيا ماموستا فەرەيدون عەلى ئەمىن لە ماوہت بوو، كاك
محمد عەزىزىش كە سەركرديهكى دلسوز و نەتەوہيە، ھەر لە ماوہت بوو، يەكتريان
بينبوو، ئەمە ماموستا فەرەيدون وەكو ميژوو بو منى گيراوہتەوہ، ئەوسا بو (ئەو)
دەركەوتووہ كە حزبىك ھەيە بەناوى كاژىك، پاش تاو تويكرديكى زور لەگەل يەكا.. چەند
جاريك باسيان لەسەرختنى كيشەي نەتەوہيى كردۆتەوہ، سەبارەت بەو دوو ريكرخواوہ يان
ئەو دوو حيزبە نەتەوہيە ھەولئى بەيەكبوونيان درا، يەكيكيان كاژىك بوو كە تا ئەو ساتە
لەناو جەماوہرى كوردستان بەگشتى و خەلكى سليمانى بەتايبەت ناوى نەبوو، ئەوہى
تريش پارتى گەلى كوردە خاوەنى: (يەكيكى لوانى نەتەوہيى كورد - يەكيكى قوتابيانى
نەتەوہيى كورد) بوو، ئا لەو كاتەوہ كاژىك سەرى ھەلدا و ناوى بلاوبووہوہ .

ماموستا ئەحمەد ھەردى دكتور جەمال نەبەز ماموستا كاميل ژير

مامۆستا فەرەیدون عەلی ئەمین مامۆستا عەبدوڵلا جەوھەر دکتۆر ئیحسان فوئاد

مامۆستا فایەق عارف

دەستە ی دامەزرێنەری (کاژیک)

14/4/1959

کاژیک لە 14 ی 4 ی 1959 دا دروست بوو، دوایی دەرکەوت و باسیان کردوو کاک کامیل ژیریش باسی ئەکرد، ھەوت کەس بوون: (کاک ھەردی، کاک دکتۆر جەمال نەبەز، کاک کامیل ژیر، کاک فەرەیدون عەلی ئەمین، کاک فایق عارف ، کاک دکتۆر ئیحسان عەبدوڵکەریم، کاک عەبدوڵلا جەوھەر) ئا لەو سەرەتایەو ئا لەو دەمەدا ئاسۆیەکی فراوان بو کوردایەتی و حزبی نەتەوہیی ھەبوو، بەلام ھیشتاش ئەو ریکخستنە ی کاژیک لەسالی 1959 - 1964 دەنگی نەدایەوہ کە حزبیەک ھەیە بەناوی کاژیکەوہ، ئەگینا من یەکیکم لەوانە ی لەسالی 1959 بەشەوقەوہ کارم لەگەڵیان ئەکرد، بەلام دەنگیان نەبوو، ئەمانە ی کاژیک کۆمەللی لاوی ھەستپاک و رۆشنبیری ھەلبژاردە، کەسایەتی ناودار بوون و تا بلایی دلسۆزو شارەزای فەلسەفە ی فیکری نەتەوہیی و سیاسیبوون، بەلام نەبوونی گیانی

ئىقتىحامى و ئەو ھەزەرە زۆرە واىکرد كاژىك ناو دەرئەكا، ئەم ھىزبە لە 1959/4/14
دامەزرارە من لە 1964يا ناوم بىستووہ .

پىشكەشكار: باشە بەم شىوہىە چۆن خەلكيان بانگ ئەكردە ناو ھىزبە كە ؟ .

د.عەبدوللا ئاگرىن: بۆ يە ئەلئىم: ئەو ھىزەى: (رىكخستنى سىياسى و ھىزى پىشمەرگەىەى
پارتى گەلى كورد) دواىى بوو بە لەشكرى نەتەوہىى كاژىك، برىتى بوو لە: يەكىتى لاوانى
نەتەوہى كورد و يەكىتى قوتابىيانى نەتەوہى كورد، كاژىك نوخبەىەكى دانسقىەى زۆر زۆر
كەمىان لە گەلدا بوو، كاتىك لەنىوان ھەردوو سەركرداىەتى كاژىك و گەل مداوہلات كرا،
بەبى كۆنگرە برىاردرا بىن بە يەك ھىزب ئەوئىش بەناوى كاژىكەوہ سالى 1964 بەيانىك
دەركرا كە كاژىك و پارتى گەل بوون بەىەك ھىزبى نەتەوہىى كورد، لەو كاتەوہ ناوى كاژىك
وہ كو خۆى ماىەوہ، بەلام تەنزمەكەى پارتى گەل و يەكىتى لاوانى نەتەوہى كورد و يەكىتى
قوتابىيانى نەتەوہى كورد خراىە ژىر سەرپەرشتى رىكخستنى كاژىكەوہ، ئىتر لەوئىوہ ناو و
دەنگى كاژىك تەقىەوہ بلاوبووہ و اتە: لەسالى 1964ەوہ جەماوہر باسى كاژىكى
بىست و ناسى و باسى ئەكرد و وەك بزوتنەوہىەكى سىياسى گەرم و گور تەنىەوہ .
بەلاتەوہ سەىر نەبىت من تا ئەو وەختە ناوى كاژىك نەمبىستبوو، لە يەكبوونى
رىكخستنەكەدا لقى سلئمانى كاژىك پىكھئىرا.

شىركۆ بېكەس عەبدوللا ئاگرىن مۇھەممەد مەجىد ئەسلان فەتاح عەبدولرەزاق حەممە عەلى

فەرەج

لقى سلىمانى (كاژىك) 1964/3/21

من تىايا ئەندام بووم و كاك شىركۆ بېكەس مەسئولمان بوو، لەگەل ئەندامانى لق:
مامۇستا حەممە عەلى فەرەج و كاك فەتاح عەبدولرەزاق و مامۇستا مۇھەممەد مەجىد
ئەسلان؟!، ئەم دەربېرىنەم بەتەشەروتانەو نالىيم و هەتا هەتاشە شانازى بەقۇناغى خەباتى
ژيانى كاژىكىم و ئەو ھاوبىرانەو ئەكەم، بەلام ئەمەش ھەقىقەتە، بىرپوات ھەبى كاژىك
ژمارەى پەنجاكانى دەستى پىكنەئەھىناو بىرىتى بوون لە: كاك شىركۆ بېكەس، كاك
مۇھەممەد مەجىد ئەسلان، كاك حەممە عەلى فەرەج،

شههید لهتییف عهلی، كاك لهتییف بوو بهمهسئولی لقی سلیمانی یه کییتی لاوانی نهتهوهیی
كورد، منیش بووم بهجیگری لقی لاوانی نهتهوهیی كورد كاك توفیق نوری بهگیش بوو به
مهسئولی لقی سلیمانی یه کییتی قوتابیانی نهتهوهیی كورد، بهراستی ئهوكاته یه کییتی
لاوانی نهتهوهیی كورد، زۆر پهلوپۆی بو ناو لاوانی گهرهکی چوارباغ و بهرخانهقاو خهلكی
شاری سلیمانی و جهماوهر هاویشته بوو، ئیمه جهماوهر و پيشمه رگه ی زۆرمان له گه لدا بوو .

پيشكه شكار: گهيشتينه سهر سهره تاكانى سهره لڏانى كاڙيڪ، قسه له سهر ٽه وهيه كه
ٽي وهي كاڙيڪ لهو روڙگارهدا موزه كه ريه كتان نووسيوه و ٽه و موزه كه ريه به تو سپيردراوه
كه بيهي بو مهلا مسته فا بارزاني، ٽه و موزه كه ريه و ناوه روڙكه كهي چي تيدا نووسرابوو؟.

د. عه بدوللا ٽاگرين: پاش ٽه وهي پارتي گهل و كاڙيڪ يه كيان گرت و ناوه كه بوو به ناوي
كاڙيڪ، يه كه مين شت موڙدهي يه كگرتنه كه مان به به يان نامه يه كه بلا و كرده وه، دووهم شت
موزه كه ريه كه يان بوو، تيايدا سه بارهت بارود وڄي شوڙش له گهل ڪومه تي عيراقدا،
سياسيانه هه لسه نگرابوو كه ڪومه تي عه بدولسه لام عارف و اتا ڪومه تي عيراقى
بروای به مافي كورد نيهه، ٽه وهي كه عه بدولسه لام عارف له سالي 1964 به ناوي
ريڪه و تنه وه كروويه تيشي هه نگاويڪه بو خو قه له و كردن و مانه وهي، ٽه و كاته من قوتايي
ٽامادهي پيشه سازي بووم له و كاته دا واته: 1964/5/13 ٽيواره بوو له ده شاييه كهي نيوان
قوتابخانهي ٽامادهي پيشه سازي سليمانى و كارگهي جگه ره، خه ريكي سه عي كردن بووم،
خوم بو تاقى كرده وهي شه شي به كالوريا ٽاماده ٽه كرد، كاك شيركو بيڪهس هاته لام پاش
سلاو و چاك و چوني فهرموي: پاش كه ميكي ديڪه براده ريڪ له ليڙنه ي پيه وندي دي
له فلانه شوين ٽه تبينى، كاك شيركو فهرموي: ٽيشيكي په له يان هه يه وتم: باشه، پاش نيو
سه عاتيڪ هاوويريڪ كه ٽه مناسي، له به ردهم مزگه وتي حاجي عه بدوللاي ريخوله چاوه پرواني
بوو.. زانيم ٽه وه ٽه و هاوويره يه.. سلاوم ليڪرد فهرموي: ٽه م نامه يه م بو هي ناوي ٽه بي
به په له بيهي بو خزمهت مهلا مسته فاي بارزاني، به لام كه چووي پي نه ليى: ماموستا،

پیی بلی: ئەزبەنی یان بلی: بارزانی، ئەگینا لیت توورە ئەبی، ئەگەر وتیشی ئەو چیه و
هی کییه؟، بلی من هیچ شتی نازانم من قوتابیه کم ئەمەیان پێدا رهوانه کردووم .

بەرگی کاژیکنامە بە زمانی عەرەبی

ئا ئەمە شیوازو تەعامولو کاری پەیوەندی کاژیک بوو که کاژیک نەیتوانی وەکو پیویست
پەل بەاوی و بچیتە ناو جەماوەرەو، که ئەچووی لە ئەندامیکی کاژیکت ئەپرسی: تۆ
کاژیکی؟. ئەیوت: کاژیک چیه؟! ئەگەرچی ئەمە بۆ خۆشاردنهو، ئەمە رینمایی و
ئاراستە ی شیوازی خەباتی سەرکردایەتی کاژیک بوو، بالی بەسەر بیرکردنهو و ریکخستندا
کیشابوو، لەنامەیه کی لیژنە ی پەیوەندی وەک دیکۆمینت دەرئخستوه: ئەو هاویرە ی
یادداشته کی دامی وتم: بچم بۆ کوی؟، وتی: برۆ بۆ سەنگەسەر لە قوتابخانە یه کایه و
نامە کی بەرە ی وەلامە که وەرگرەو بگەرپۆه، بەبی ئەو هی ری و شوینی چوونە کم نیشان
بدری، منیش پاش پرس و را چووم لەبەردەم قەسرە کی توفیق قەزاز، که مەشوورەو
لەخوار مزگەوتی گەرەو هیه: نقلیاتی رانیە لەویبوو، تەنیا ئیواران جیبیک ئەرۆشستەو بۆ
رانیە ئەوسا وەکو ئیستا نەبوو، ئیتر بە جیبە که رۆشستم، ئەویش بە سی چوار قوناغ، لە
خەلەکان پە کی کەوت بە تراکتۆر تا گوندی قەمتەران رۆشستم، ئەوسا نەمئەزانی ئەو
شوینانە کوین، ئیستا شوینەکان ئەناسمەو، تا گەیشتمە رانیە، شەو داها، نەمئەزانی
چی بکەم، کۆمەلێکم بینی نازانم تەعزیه بوو چی بوو بە کۆمەل رۆشستن، منیش دوایان
کەوتم، سەیرمکرد ئەوانە ی لەوی بوون، خوالیخۆشبوو عەباس ئاغای مامەند ئاغا،

خوالیخۆشبوو ئەنۆرەبەگی بێتواتەو مەجموعەییەکی دی بوون، وەللا منیش لەگەڵیاندا
رۆیشتەم و شەو لەو مائەلی ئەوان مامەو، چونکە ناسیاوی ئەو تۆم نەبوو تەنیا دوو رەفییقی
سناعەم هەبوون کاک ئەحمەد میرزای مەنگوری و کاک محەمەد حەویز بوون، نەمئەزانی
مائیان لەکوێیە، ئوتیلێش نەبوو، ئەوشەو مامەو زۆر ریزیان لێگرتەم، ئیتر بەیانی وتیان
بۆ کوی؟.. منیش وتم: هاتووم بۆلای کاک ئەحمەد تۆفیک، وتیان: ئەو لە سەنگەسەرە
زەحمەتە بگەیتە لای!

لە راستەو: (فایەق) سلیمانی موعینی، ئەحمەد تۆفیک، عەقید کافی، سەرۆکی
نەتەوایی کورد بارزانی مستەفا، ئەحمەدی قادری / 1963

ئەحمەد تۆفیک سکرێری حزبی دیموکراتی کوردستان رۆژەلانی کوردستان لەگەڵ کاک
فایەقی موعینی کە لە ئەسڵا سلیمانی موعین ییە، من لەسالی 1961 هەو لەگەڵ کاک
فایەق لەرێگای مائی خزمیکم خاتوو حەسەخان خیزانی پێشمەرگەیی شەهید کاک عارف
قەرەچەتانی پەییوەندیەکی گەرم و گورم لەگەڵیان هەبوو، بەتایبەت لەو کاتەیی بلاوکراوەی:
(دیسان بارزانی) دەرئەکرد.. ئیمە کۆمەلێ قوتابی بووین بلاومان ئەکردهو، کە چووم بۆ
لایان و باسی نامەکەم کرد، بەلام نەموت هی کاژیکە، وتیان: جا چۆن ئەتوانی وا زوو

بچیت و نامہ کہ بگہیہ نیت و بگہرپیته وه؟.. کاک ئەحمەد تۆفیق وتی: ئەمە کاریکی
زەحمەتە.

لە راستە وه : (فایەق) سلیمانی موعینی ، ئەحمەد تۆفیق ، عەقید کافی ، سەرۆکی
نەتەوهیی کورد بارزانی مستەفا، ئەحمەدی قادری / 1963

ئەحمەد تۆفیق سکرتری حزبی دیموکراتی کوردستان رۆژھەلاتی کوردستان لەگەڵ
کاک فایەقی موعینی کہ لە ئەسڵا سلیمانی موعین بیە، من لەسالی 1961ه وه
لەگەڵ کاک فایەق لەرپیگای مائی خزمی کم خاتوو حەپسەخان خیزانی پیشمەرگە
شەھید کاک عارف قەرەچەتانی پەیوەندیە کی گەرم و گورم لەگەڵیان هەبوو،
بەتایبەت لەو کاتە ی بلاوکراوہی: (دیسان بارزانی) دەرئەکرد.. ئیمە کۆمەڵی
قوتابی بووین بلاومان ئەکرده وه، کہ چووم بۆ لایان و باسی نامە کہم کرد، بەلام
نەموت هی کاژیکە، وتیان: جا چۆن ئەتوانی وا زوو بچیت و نامە کہ بگہیہ نیت و
بگہرپیته وه؟.. کاک ئەحمەد تۆفیق وتی: ئەمە کاریکی زەحمەتە.

ههروهه ها كاك فايه قى موعينى هه مان هه لئويستى كاك ئه حمه دى هه بوو، من به پيى ئه و په يوه نديه به هيىزو ديريىنه ي نيوانمان و ئه و خزمه ته ي كردبوو من، به تاييه ت له روژيكي رهش و ترسناكى سالى 1962 كه به چه كه وه له گه ره كى جولە كانه وه، بو مالى ره سول ته گه رانى ئه چوون، له وكاته دا له گه ره كى چوارباغ ته قه له سيخوريكى عه رب ئه كرئت و شار ئه شله ژى. گه ر دايكم (شه مسه حمه صالح فه تحوللا) نه بوايه كه ده رگاي ماله كه مانى بو كردنه وه و ئه و شه وه هه ر هه موويان :

(كاك فائق و هاورييه كانى) (به چه كه وه له وي بوون و گه ر به رده ست عه سكه ره درنده كانى ليواي) (19ى زه عيم سديق بكه وتنا به هه ر له وي دا گو له بارانيان ئه كرد ماله كه شيان كا و لئه كرد... به وشيوه دايكم له روانگه ي هه ستى كوردايه تى و ئه و په يوه ندى و دو ستايه تى نيوان من ئه وان گيانيانى له مه رگ رزگار كرد بويه وه ك وه فاي شه خسيشبوايه چاوه پروانى ئه و هه لئويستهم لينه ئه كردن.!! به لام كاك ئه حمه د توفيق ئه وه نده ي وت: بارزاني عه سران له قوتابخانه كه ي سه نكه سه ر دائه نيشى و شه وانيش تا به ره به يان خه لك ئه بينى، وتم: بابزانم چو ن ئه بيىت، وام دانا بوو كه كاك ئه حمه د توفيق بلى: من بو لاي بارزانيت ئه به م به لام باسى نه كرد و نه يبردم، ئيتر لاي عه سر چوومه به رده رگاي مه كته به كه و وتم: شتيكى وا هه يه، وتيان: ئه وه تو چى ئه ليىت: ئا.. ئه وه تا حاجى عه زيزى قاميش دو ستى هه ره نزىكى بارزانيه و دوو

ههفتهیه لیڤهیه ، جنابی بارزانی خویشی به دوایدا ناردوویه، ئەوجا هیشتان
نەیدیوه، من گویم بهو قسانه نەدا، بهینی دەرگاکی دەرەوهو ئەو شوینەیی جنابی
بارزانی لێی دانه‌نیشت که دووسی ژوور بوو، نزیکەیی پەنجاشەست مەتریک دوور
بوو، لەوی چاوەرپیم ئەکرد، دەمەو عەسر وەختیک بینیم جنابی بارزانی
لەژووریکیههاته دەرەوهو چوو ژووریکی تر، منیش به‌په‌له‌بووم بۆ سلیمانی
بگەرپیمهوه، لەم کەین و به‌ینه‌دا بووم که جنابی کاک مەسعود ئەوسا له‌ته‌مەنی
من نزیک بوو له‌ راره‌وه‌که ئەهات و ئەچوو، وتم: ئەچم نامەکه ئەدەمه دەست ئەو
که بیداته دەست جنابی بارزانی، ئەمە ریک نەکهوت، دوایی حەرەسیکیان هەبوو
چاویکی نەبوو، پیم وابی ناوی ره‌شید بوو که لەوی چایچیش بووه، به‌راکردن چووم
نامەکه‌م دایه دەست ئەو حەرەسه‌و دواتر بانگیان کردم بۆ کوی.. بۆ کوی.. به‌لام
من نامەکه‌م گەیاندبووه دەستی، ئەم به‌خزمه‌تگه‌یشتنه‌ی من بۆ لای جنابی
بارزانی له 1964/5/15 دابوو، پاش که‌می‌ک بانگیانکردم و تیان: ئەو کورپی
نامەکه‌ی سلیمانی هی‌ناوه‌ باییت، که‌چووم بینیم جنابی بارزانی و دووپیاوی دی
که نه‌مئه‌ناسین له‌گه‌ڵ عه‌قید ته‌ها بامه‌رپی که له‌ کوده‌تای 14ی ره‌مه‌زانی
1963ی به‌عسیه‌کاندا له‌به‌ر ئەوه‌ی سه‌ر به‌ری‌کخستنه‌کانی حزبی شیوعی عێراقی
بوو راونا‌بوو له‌خزمه‌ت جنابی بارزانی‌دا دانیشتبوون، ئیتر جنابی بارزانی دووسی
پرسیاری لیک‌کردم، فه‌رمووی: ئەم نامه‌یه‌ هی کییه‌ و چۆنه‌ و ... ؟، منیش هەر

وتم: نازانم، دوای رووی له تهها بامهپنی کردو فەرمووی: وهلامی نامه کهی
بدهروهه، کاک عه قید تهها بامهپنی

به خهتیکی جوان و خوڤ وهلامی نامه کهی دایه وه و منیش هه ر ئه و ئیواره یه ی
1964/5/15 گه یشتمه وه سلیمانی، به په له نامه کهم گه یانده ئه و هاوبیره ی
چاوه پروانی وه لامه کهی ئه کرد، (ئه و) ئه مه ی زۆر به لاوه سه یر بوو ته نیا که له
ماوه ی (24) سه عاته دا ئه م ئه رکه به جیبه ینریت .

ئیتر ئه و ته زیمه به رده وام بوو، تا من له 1964/7/14 به هو ی خویندنه وه چووم بو
به غدا، هه ر بو یه ش له کاری ته نزیمشا وه ک ئه ندام (لق) بو به غدا گو یزرامه وه،
چووم بینیم کاک کامل ژیر به رپرسه، که هه ر خو ی به ته نیا بوو، ته نیا چه ند

كەسىكى نەتەۋەيى ھاتوو چۆيان ئەكرد، وتم: ئەى تەنزىم؟!، فەرمووى: ۋەللا جارى

نىمانە ھەر ئەمە ھەيە، تەبعەن من ئەمزانى بارەكە چۆنە، چونكە ئەو لەگەل

جەنابى كاك دكتور جەمال نەبەزدابوو، سالى 1961 لەگەل كاكە دكتور جەمال

نەبەز پىكەۋە چوون بۆ ئەوروپا، دكتور ئىحسان ھەر زوو لەسالى 1961 ۋەو لەو

كاتەى چوو بۆ روسيا ۋازىھىنابوو، كاك عەبدوللا جەۋھەرىش ھەر ۋازى ھىنا.

دواى ئەۋەى كاك كامىل لەئەوروپا گەرايەۋە ئىدى سالى 1964 سەركردايەتى

كاژىك برىتبوون لە: كاك ھەردى و كاك فەرەيدون و كاك كامل ژىر و كاك فائق

عارف، من لەلقى بەغدا عەرزى كاك كامىلم كرد با حەرەكەيەك بكەين ئەو زۆر

بەشەوق و حەماسەتەۋەپشتگىرى كردو وتى: زۆر باشە ئىتر من كۆمەللى خەلكم

لەناو قوتابيانا كۆكردەۋە، ۋەك كاك شىركۆى ھەژارو كاك كەرىمى ۋەستا عومەرو

كاك كەرىم مەجىد لەكۆلىژى ئاداب بەشى كوردى و كاك عومەرى

حەمە(سلىمانى) ۋ كاك عەبدولواچىد حەمەبۆر كەلەرىكخستنى سلىمانىيەۋە پىيان

ناساندم قوتابىيەكى خەلكى كەركوك بەناوى نەسرەدىن ئەحمەدەۋە ھەرۋەھا كاك

دلاۋەرى كاكە زىاد (كۆيە) ۋ كاك زاھىر حەمەد خەلكى كۆيەۋ لەكۆلىژى كشتوكالى

ئەبو غرىب بوو ..

هەر من په یوه نډیم پټووه کړدن و هاتنه ریزه وه، دواتر به هه مان شیوه کاک هیوا
نزامه دین (سلیمانی) که قوتابی په یانگای بالای ته کنه لوژیابوو ئیتر چند پهل و
پټووه کمان هاویشته له ناو ئه و قوتابیانه ی له کهرکوک و سلیمانییه وه هاتبوون، ئه مه
تاكو 1968، له و ساله دا کاک کامیل خیزانی پیکهینا و هاته وه بو سلیمانی،
منیش خویندم ته واو کړد .. به ماموستا له مهعهدی صناعه ی عالی دانرابووم،
هەر ئه و ساله راژه ی خزمه تگوزاری بو ئاماده یی پیشه سازی سلیمانی گواسته وه،
که هاتمه وه سلیمانی سهیرمکړد ریځخستنه کانی کاژیک زور پهرت بوون، ههروه ها
که مته رخمیم تیدا بهدی کړدن، ئه و ریځخستنه پته وه ی جارن شیرازه ی تیځچووه .
ئو کاته کاک شیرکو بیکهس مهسئول لقی سلیمانی کاژیک بوو، لقی سلیمانی
کاژیک هەر له هه مان هاوبیره کانی پیشوو پیکهاتبوو: (کاک شیرکو بیکهس
به پرسی، ماموستا محمده مه جید ئه سلان و ماموستا حه مه عه لی فهره جو کاک
فه تاح عه بدولره زاق و من).

من هیشتا هەر په یوه نډیم به کاک کامیله وه نه پچرا بوو وتم: کاک کامیل با
حه ره که یه کی نوی بکهین و گورو ته وژمیکی شیاو به ریځخستنه کانی کاژیک
بدهینه وه .. کاک کامیل زور بویرانه و جوامیرانه به شهوق و په روښه وه پیشوازی
له پیشنیازه که مکړد، دواتر هەر به هه مان ریچکه ی بهرنامه که مان، ئه وه بوو

حه ره كه يه كمان كرد و په يوه نديمان كرده وه به وانهي كه وازيان هينابوو يان عاجزبوون يان تازه ئه يانه ويست بيته پيش و ئيه مال كرابوون، پاش ماويه ك نازانم چون بوو بهس ئه وهنده هه بوو كه كاك شيركو بيكهس له گهل ئه نداميكي سه ر كرده تي حاله تيكي نا ئاسايي كه وتبووه نيوانيان، سليمانى كاژيك ئيتر له سالى 1969 دا ئه ويان لاداو منيان كرده مه سئولى لقي سليمانى كاژيك. ئه وه حاله ته بو من شتيكي زور قورس و ناخوشبوو، ئه وه كه پيشتر بهرپرسم بوو، ئيستا له هه مان شاندا من بيم به بهرپرسي ..

پيشكه شكار: بوچى دوريا نخسته وه؟! !!

د. عه بدوللا ئاگرين: نازانم له وه نه ينييه نه گه يشتم، ته سه ور ئه كه م هو كار يكي شه خسي له پشته وه بوويت .. كاك شيركو كورديكي دل سوژه ده م و ده ست و داوين پاكه تاكو ريكه وتن نامه ي 11 ي نازاريش هه ر له ريكه خستنى كاژيكدا مابوو، پاش ئه وه ي من بووم به بهرپرسي لق، دواي ماويه ك له سالى 1970 و دواي ريكه وتنانه ي نازار كاك شيركو بيكه سم له به رده م يانه ي فه رمانبه رانى سليمانيدا بينى، بانگى كردن، پاش سلاوو چاك و چوني وتى: كاك عه بدوللاو نامه يه كى دايه ده ستم و فه رمووي: كاك عه بدوللا ئه مه نامه ي خو كشانه وه ي ئاره زوومه ندانه ي منه

له كاژيك، منيش نامه كه م وه رگرت و بردم و ته سلیمی لیژنه ی په یوه ندمی کرد،
له وکاته دا هاوبیری دلسۆزم کاک کامیل ژیر به پرسبوو، به راستی من کاک شیرکۆم
زۆر خوشه ویت، زۆر ریژداره و هاوبیریکی نه ته وهیی دلسۆزه، چونکه یه کی له
سیفه ته کانی که سانی نه ته وهیی نه وهیه: نه وهی له گه لئه و ریڅخستنه یاخود
هاوبیرانه دا نه مابیت، سا خوی به ئاره زوو کشابوو بیتته وه یاخود وا لیڅرابی
وازهیییت، نه وا په نا، بو پروپاگهنده ی نادرست و ناوزراندن و له که دارکردنی یه کتر
نه پراوه.. و اتا بیر و هه لویستی نه ته وهییانه: خوی له خه سلته پیرۆزه به ها
مه زنه کاندانه بینیتته وه و له م حالته شدا نه حزبه نه ته وهییبه که و نه نه وه هاوبیره ی
وازی هیناوه به هیچ شیوه یه ک بیریان له وه نه کردۆته وه که سایه تی تیڅکشکیئن و
یه کتر له که دارو ناو زراو بکه ن و سه ریه شه یاخود گرفت و کیشه بو یه کتر
دروست بکه ن .

پیشکه شکار: باشه نامه که ی کاک شیرکۆ چی تیابوو؟

د. عه بدوللا ئاگرین: نامه که م نه کرده وه و سه یرم نه کرد چونکه نه وه نه مانه تی
حزبیه و په یوه ندی به منه وه نه بووه، ته سلیم لیژنه ی په یوه ندم کرد، به هه ر حال ،
کاک شیرکۆ خوی به قه ناعه ت و ئاره زووی خودی خوی بووه به کاژیک، دواتر هه ر

به ئاره زووی خوی وازی هیئا، تا ریككه و تننامه ی 11 ی ئازار هاته پيشه وه، ئیتر
ئیمه (من و كاك كامیل ژیر) حه ره كه یه کی ترمان كرد .

شیخ محمه دی هه رسین ، عه بدوللا ئاگرین / قه لادزی - 1964/7/7

پیش ئەمه له سالی 1969 دا.. كاك شیخ محمه دی هه رسین له ماوه ت به رپرسی
لقى چواری پارتی بوو، وه كو كاژیک و ریكخراوی یه کییتی لاوانی نه ته وه یی کوردی
نا، به لكو وه كو هاو بیریك و كه سیك، دلسوزیه کی گهرم له نیوانماندا هه بوو،
په یوه ندی پیوه كردم، وتی: كاك عه بدوللا ئەوه یه کییتی قوتابیانى كوردستان و
یه کییتی مامۆستایان پیکئه هیئرینه وه، ئەمه حیزب نییه، باشه له م رووه شه وه
خزمه ت بکهیت، تۆ هه م مامۆستا و هه م چالاکیشی، خو ئەمه مولکی هیچ
لایه کیش نییه، بو نایه ی کاری تیدا بکهیت، منیش وتم باشه . به لام دوای وه لامت
ئه ده مه وه كه پرسم به قیاده ی كاژیک كرد رازی بوون، دواتر چووم وه كو ئەندامی
سکرتاریه تی یه کییتی مامۆستایانی كوردستان دیاریکرام، له سالی 1969 وه تا
کۆنگره که ی سالی 1970/7/1 یه کییتی مامۆستایانی كوردستان که له چۆمان
گیرا، من ئەندامی سکرتاریه تی یه کییتی مامۆستایان كوردستان بووم، له 1970

تا 1974 سەبارەت بە کازیک حالەتییکی زۆر تاییبەت ھاتە پێشەو، زۆرینە ی سەرکردایەتی پارٹی جگە لە بارەگای بارزانی، سەرمەستی ئەو سەرکەوتن و ریککەوتنە بوون کە لە 11 ی ئازار بە دەستھاتبوو، ئیتر خەیاڵیان لای ئەو نەبوو کە بە عس شەرئە کاتەو یان خۆی قایم ئە کات و سەدام تەئیمی نەوتی کردوو و ریککەوتنی ستراتیژی و سەربازی لە گەڵ یەکی تێ سۆقیەتدا کردوو، ئاگیان لە مانە نە مابوو، بە عس پیلان ئە گێرێ، ئەو بوو لە 1972/11/29 پیلانی لە ناو بردنی بۆ بارزانی نەمر و کاک ئیدریسی رەحمەتی گێرا، ئیمە وە کازیک زوو دەرکمان بەو کرد و ئەوانە مان ئەزانی بە عس شەر لە گەڵ کورد ئە کات .. ئەمانزانی بە عس ھەر شەر بە کورد ئە فرۆشی تەو .

پێشکە شکار: وت ئە گەر کەسیک بیویستایە پە یو ەندی بە کازیکەو بە کات لەو رۆژگارەدا پێویستی بە سی سال کات ھەبوو تا بە تەنزیمی وەربگێرێ، ئەم پەنسیپە سەختگێرە ی کازیک، پیت وانییە ھۆکاریکی سەرەکی بوو بۆ لاوازبوونی کازیک لەو کاتەدا؟.

د. عەبدوللا ئاگرین: بە ئی .. بە ئی ئەمە یەکیکە لەو ھۆکارانە ی کە بوو ھۆی شکستی یان نە گەیشتنی کازیک بە ئامانج یان نە توانی ئەو پە یامە پیرۆزە ی وە کو فیکرو کردەو بە ئاکام بگەینێ .

به‌رای من کاریگه‌ری فیکر و هه‌لۆیست و ئامانجی کاژیک تا ئیستاش له‌ناو
جه‌ماوه‌ردا بوونی هه‌یه و به‌رده‌وامه و ماکیکی ره‌سه‌نایه‌تی و داینه‌مۆیه، بۆ
هه‌موو حه‌ره‌که‌یه‌کی نه‌ته‌وه‌یی و رزگاربخواز و ئازادی خوازی کورد و هه‌موو دنیا،
مه‌به‌ستم له‌فیکره نه‌ته‌وه‌ییه‌که‌یه، ئەو نه‌هه‌جی ئەوسا له‌لق و ریک‌خستنه‌کانی
کاژیکدا په‌یره‌و ئەکرا که من له‌سالی 1969-1974 لێی به‌رپرسیارم، به‌نمونه
یه‌کیک په‌یوه‌ندی ئەکرد، ئەبوایه شه‌ش مانگ له‌ژێر چاودێری بوایه، داوایه‌کردو
ئهیوت: کاکه من دل‌سۆزی ئیوه‌م، نامه‌ی بۆ ئەناردین و ئهیوت: ئەوه سی‌س‌ساله‌ من
په‌یوه‌ندی ئەکه‌م هه‌شتا پله‌ی ئەندامیم وه‌رنه‌گرتوه، که به‌ ده‌یانی ئاوا هه‌بوو (له
دی‌کۆمینه‌ته‌کاندا ئاماژه‌م پێداوه ئەو رای لیژنه‌ی په‌یوه‌ندی و سه‌رکردایه‌تی کاژیک
بوو) ئەو دل‌سۆزانه ئه‌یانوت: ئەمانه‌وی بینه‌ ناو ریک‌خستنه‌کانی ئیوه، چونکه
په‌یامی نه‌ته‌وه‌بیستان پییه و پلانی دانانی ده‌وله‌تی سه‌ربه‌خۆی کوردی دانه‌نین .
ئەمجۆره که‌سانه ئەبوایه له‌ژێر چاودێریدا بوونایه، ئەبوو شه‌ش مانگیش دۆست
بوایه و شه‌ش مانگیش لایه‌نگیر بوایه، ئینجا پالیئوراو، واته: ئەو هاوبیره
نه‌ته‌وه‌ییه جوامیره خۆراگره، دووسی‌س‌سالی ئه‌ویست تا ئەبوو به‌ ئەندام، ئەمه
ته‌نیا لایه‌نیکی باشه‌ی تیاوو، ئەویش ته‌وه‌یه: ئەبوو ئەو هاوبیره به‌چه‌ند فلته‌ریکی
زۆر وردو به‌هه‌یزدا ره‌تبیته‌ به‌و مه‌به‌سته‌ی دزه‌ی ده‌زگا‌کانی به‌عس و جاسوسی
ولاتیانی ده‌رو دراوسی نه‌توانن بینه‌ ناومان .

بهراستی ئيمه له وهش له و ديارده ناسروشتيهش ئەسله مينه وه!..، ئيستا من له ناو پارتيدام و مهسئولى مه كته بيكي هه ساسم و باش ئەزانم كه دهزگاي پاراستن دهزگايه كه: بۆ پاراستنى ميللهت و حزبه له و هيرش و پهلامارانەى ناحەزانی پارتى و كورده ئەيكه نه سەر پارتى و جه ماوهر، ههروهها تيهه كوژن بۆ كه شفكردى ئهوانهى به مه بهستى جاسوسيهت دينه ناو پارتيه وه، ئيمهى كاژيك وه كو حزبىك وجهه نه زهريكى نه ته وه يى لۆژيكي مان به رانه ر بارزانی و پارتى دهزگاي پاراستن هه بوو، ئەمانويست خو مان له مملانيى و به گژاچوون ئەو دهزگايه به دوور بگرين، به تايبه تى من كه قهت بروام به توندو تيژى (عونف) نه بوه و نيه و ناشبى، هه تا من ئيدانهى ئەو كاره ساته ناخوشه م كرده و ئەيكه م كه وهختى خوئى له سالى 1964 دا به ناوى رووداوى خويناوى كانى ماسييه وه روويدا، ئەگه ر چى من له ساتى رووداوه كه دا له به غا قوتابى بووم، ئەبوايه سه ر كرايه تى كاژيك به يانيكى ده ر ب كرايه، هه م ناره زايى و هه م بى به رى خوئى له و كاره ساته ناخوشه به جه ماوهر و خه لكى شارى سليمانى خوشه ويست و هه موو دنيا رابگه ياندايه، مه خابن ئەوهى نه ي كرد، هه له يه كى زۆر گه و ره بوو، چونكه به دلنيايييه وه ئەيليم: ئيمهى كاژيك نه بوين.. رهنگه هه ندى عه ناسرى ناو كانيماسى هه بووبى سەر به ته نزمى كاژيك بوو، به لام به ئاگادارى و ئەمرى كاژيك ئەو كاره نه كراوه .

پيشكه شكار: ئەى بۆچى روونكر دنه وه يه كتان نه دا؟.

د. عەبدوللە ئاگرین: ئەو کارەساتە یەکیک بوو لەو ھۆکارە سەرەکیانە ی کاژیک وەك
پۆیست پەلپۆ لەناو میللەتدا نەھای و گەشە نەکا لەو رووداوە نەخووزراوەدا،
چەند شیوعیەکی بی گوناھ و بەسەزمان و چەند مرۆقیك بەخۆراییی شەھیدکران،
ئەبوابیە سەرکردایەتی کاژیک دەھم و دەست و لەگەرمە ی ئەو کارەساتە خویناویەدا
بەیان ی نارەزایی دەربڕین و خو بی بەریکردن لیی دەربکردایە، نەیکرد، ئەو
ھەلەبوو.. تا ئیستاش باجەکە ی ئەدەین ئینجا دیمەوہ سەر ئەو حەزەرە ی لە
کاژیکدا ھەمانبوو.. خەلك ھەبوو لەناو پاراستندا لە ماوہ ی 1970 تا 1974
ئەویست ئیمە بکاتە پلە ی پەیزەو بەو ھۆیەوہ لە قیادە ی ئەوسای بارەگای بارزانی
نزیکیتتەوہ، بەراپۆرتی ناراست و قسە ی ھەلبەستراو خو ی بباتە پیشی دەستکەو
پلەو پایە وەرگری، سەرئیشە و کیشەش بو ھیچ لایەك دروست نەبوو!!.. ھەول ی
ئەدا گیچەلمان پیبکات، بەلام ئیمە خو مان لیبوارد، بەوہش : کاژیک و پارتی و
شۆرش و میللەتیش قازانجی کرد.

پیشکەشکار: ئەوتری ھۆکار ھەبوو بو ئەو حەزەر و ترسە ی کاژیک، بەو پیودانگە ی
پارتی و پاراستن ھەمیشە بەدواتانەوہبوون کیشەیان بو دروستکردون، ئەم قسە ی
چەند راستە؟.

د. عەبدوﻟﻼ ﺋﺎﮔﺮﯨﻦ: ﺋﯧﻤﻪ ﻟﻪﻧﺎﻭ ﺟﻪﻣﺎﻭﻩﺭﯨ ﭘﺎﺭﺗﯩﻲ ﻭ ﭘﯧﺸﻤﻪﺭﮔﻪ ﺩﺍ ﺯﯗﺭ ﺧﯘﺷﻪﻭﯨﺴﺖ ﺑﻮﯨﻦ ﻭ ﺧﯘﺷﻪﻭﯨﺴﺘﯩﻦ، ﻫﻪﺗﺘﺎ ﺳﻪﺭﯞﻙ ﺑﺎﺭﺯﺎﻧﯩﻲ ﻧﻪﻣﺮﻭ ﺳﻪﺭﻛﺮﺩﺍﯨﻪﺗﯩﻲ ﭘﺎﺭﺗﯩﻲ ﺋﻪﻳﺎﻧﺰﺍﻧﯩﻲ ﺋﻪﻭﻩ ﻛﺎﺩﯨﺮﺍﻧﯩﻲ ﻧﻪﺗﻪﻭﻩﺑﯩﻲ ﻭ ﻗﯩﻴﺎﺩﻩﻱ ﻛﺎﺯﯨﻜﻦ ﻭ ﺑﻪﭼﺎﻭﯨ ﺣﻮﺭﻣﻪﺕ ﻭ ﺗﻪﻗﺪﯨﺮﻩﻭﻩ ﺗﻪﻣﺎﺷﺎ ﺋﻪﻛﺮﺍﯨﻦ ﻛﻪﭼﯩﻲ ﺑﻪﺩﺍﺧﻪﻭﻩ ﻋﻪﻧﺎﺳﺮ ﻫﻪﺑﻮﻭ، ﻟﻪﻧﺎﻭ ﺩﻩﺯﮔﺎ، ﭘﺎﺭﺍﺳﺘﯩﻨﯩﻲ ﺋﻪﻭﺳﺎ ﻭﺍﺗﺎ ﻟﻪﺳﺎﻟﯩﻲ 1970-1974 ﺩﺯﻣﺎﻥ ﻛﺎﺭﯨﻴﺎﻥ ﺋﻪﻛﺮﺩ، ﺑﻪﻧﻤﻮﻭﻧﻪ ﻳﻪﻛﯩﻲ ﻟﻪﻭﺍﻧﻪ ﻟﻪﻛﺎﺗﯩﻲ ﻳﻪﻛﮕﺮﺗﻨﯩﻲ ﭘﺎﺳﻜﯜﻙ ﻭ ﺳﯘﺳﯩﻴﺎﻟﯩﺴﺖ ﻭ ﮔﻪﻝ ﺯﯗﺭ ﺩﯗﺳﺘﯩﺸﯩﻢ ﺑﻮﻭ، ﺷﻪﻫﯩﺪﯨﻲﻜﯩﻲ ﻏﻪﺩﺭﻟﯩﻲﻛﺮﺍﻭﯨﺸﻪ (....)، (ﻳﻪﻛﯩﻲ ﺑﻮﻭ ﻟﻪﻭﺍﻧﻪﻱ ﻛﻪ ﺑﻪﺩﻭﺍﻣﺎﻧﻪﻭﻩ ﺑﻮﻭ، ﻫﻪﻭﻟﯩﻲ ﺋﻪﻭﻩﺷﯩﻲ ﺋﻪﺩﺍ ﺋﯩﺴﺘﻤﺎﻣﯩﻲ ﻟﻪﻧﯩﻮ ﺗﻪﻧﺰﯨﻢ ﻭ ﺧﻪﻟﻜﺎﻧﯩﻲ ﺋﯧﻤﻪﻱ ﺩﺭﻭﺳﺘﻜﺎﺕ ﻭ ﺷﯩﻮﺍﺯﯨ ﺗﻪﻧﮕﯧﻴﻪﻟﭽﯩﻨﯩﻲ ﭘﻪﻳﺮﻩﻭ ﺋﻪﻛﺮﺩ، ﺋﻪﻣﻪ ﺑﯘ ﺋﻪﻭﻩﻱ ﺣﺎﻟﻪﺗﯩﻲﻜﯩﻲ ﻧﺎﺋﺎﺭﺍﻣﯩﻲ ﻟﻪﻧﯩﻮﺍﻥ ﺋﯧﻤﻪﻭ ﺑﺎﺭﺯﺍﻧﯩﻲ ﻧﻪﻣﺮ ﻟﻪﻻﻳﻪﻙ ﻭ ﻟﻪﻻﻳﻪﻛﯩﻲ ﺗﺮﻩﻭﻩ ﻟﻪﻧﯩﻮﺍﻥ ﻛﺎﺯﯨﻜﻲ ﻭ ﭘﺎﺭﺗﯩﺪﺍ ﺩﺭﻭﺳﺘﯩﺒﯩﻲ ...

ﭘﯧﺸﻜﻪﺷﻜﺎﺭ: ﭘﺎﺭﺍﺳﺘﯩﻨﯩﻲ ﺗﺮﺳﯩﻲ ﭼﯩﻲ ﺑﻮﻭ ﻟﻪ ﻛﺎﺯﯨﻜﻲ؟.

د. عەبدوﻟﻼ ﺋﺎﮔﺮﯨﻦ: ﻗﯩﻴﺎﺩﻩﻱ ﺑﺎﺭﺯﺎﻧﯩﻲ ﻧﺎ، ﭼﻮﻧﻜﻪ ﻭﻩﻙ ﺯﯗﺭ ﺟﺎﺭ ﻟﻪﻫﻪﻧﺪﯨﻲﻙ ﻫﺎﻭﯨﺮﯨﻢ ﺋﻪﺑﯩﺴﺖ ﻛﺎﻙ ﺋﯩﺪﺭﯨﺴﯩﺲ ﻭﺗﻮﻳﻪﺗﯩﻲ ﻣﻦ ﺧﯘﻡ ﺑﻪﻳﻪﻛﯩﻲ ﻟﻪ ﻛﺎﺯﯨﻜﻲ ﺩﺍﺋﻪﻧﯩﻴﻢ ﻭ ﺑﺎﺭﺯﺍﻧﯩﺸﯩﻲ ﺋﺎﮔﺎﻱ ﻟﻪ ﻛﺎﺭﻩﻛﺎﻧﻤﺎﻥ ﻫﻪﺑﻮﻭ، ﺋﻪﻭﺍ ﺋﻪﻭﺍﻧﻪﻱ ﻟﻪﻧﺎﻭﭘﺎﺭﺗﺎﻳﻪﺗﯩﺪﺍ ﺗﺮﺳﯩﻴﺎﻥ ﻟﻪ ﻛﺎﺯﯨﻜﻲ ﻫﻪﺑﻮﻭ، ﺋﻪﻭﺍﻧﻪ ﺑﻮﻭﻥ ﺧﻪﻣﯩﻲ ﻟﻪﺩﻩﺳﺘﺪﺍﻧﯩﻲ ﺩﻩﺳﺘﻜﻪﻭﺗﯩﻲ ﺗﺎﻳﺒﻪﺗﯩﻲ ﺧﯘﻳﺎﻧﺒﻮﻭﻩ ﻭ ﻟﻪﺷﻮﻳﯩﻨﯩﻲ ﺧﯘﻳﺎﻥ

ئەترسان، چونكى ترسيان ھەبوو لە پشتگىرى خەلكانى ناو پارتى بۆ بيروپراو
ئامانچو خۆشەويستيان بۆ ئەندامانى قيادەى كاڭيىك لەپايەو مەنزىيان كەم
بكاتەو، ئەمە پىچەوانەكەى راستە، ئەگىنا ھىچى تر لەئارادانەبوو .

ئەوانە ئەو ھەلۆيىستەيان تەنيا لەبەر مەسلەحتەى تايبەتى خۆيانبوو. بىموزايەدە
من رۆلى سەرەكىم ھەبوو، نەمھىشت دەرفەتم بۆ ئەوانە نەرەخسان و بىانووم نەدایە
دەست ئەوانەى ئەيانويست تەسادووم دروستبىت، ئەمە ئەو كارو خەباتەمە
لەمىژووى ژياندا شانازىەكى گەورەيە پىو ئەكەم كە لە سالى 1969وہ تا سالى
1974 وەكو و بەرپرسى لقى سلىمانى و ھىل و رىكخستەكانى كاڭيىك لەبەغداو
كەركوك و رانىە و ھەلەبجە و پىنجوين و ناو پىشمەرگە ئەو رۆلەم گىراو، سەبارەت
رىكخستەنى ئەوساى شارى كەركوك كە ھەموو ھەفتەيەك لەسلىمانىەوہ بۆ كەركوك
ئەچووم، مامۆستا شىرزاد فاتحەم، لەگەل چەند ھاوبىرىكى دى ئەبىنى و كۆبوونەوہم
لەگەل ئەكردن. خەتى بەغا كاك شىركۆى ھەزار بوو، ئەو ھەموو مانگىك بۆ
سلىمانى ئەھات ئەبىنەم، خەتى ھەلەبجە مامۆستاي خۆشەويستەم كاكە عوسمان
رەشىد كەرىم بوو كە ئىستاش نامە سۆزدارەكەى كاك عوسمان رەشىد ھەر جىيى
رىزمە.

گەرچی له هیچه و به ناحق و وهه می دروستکرا، ساردیان له نیوماندا دروستکرد،
ئهو هاوبیره دلسۆزه م زۆر چالاک بوو، له ریگه ی ئه و و کاک حه مه عه لی حه مه
مورادوه، خه لکانیکی زۆر ناوچه که به تایبه ت

(پیشمه رگه) هاتنه ریزه وه وهک: شه هید شه وکه تی حاجی موشیر و کاکه حامید
حاجی خالید هاتنه ناو کازیکه وه، کاک حه مه عه لی حه مه موراد پیشمه رگه یه کی
به وه فاو به جه رگه، ئه و هاوبیرانه کاک شه وکه ت و کاک حامید یه که م نامه ی
داواکاریان بو هاتنه ناو ریژی کازیک لام پاریزراوه.

ئەو ەش بۆ من شانازىيە، كە ئەونامانەى لە 1969ئە تاكو 1974 ناردوويانە
و ەك گلىنەى چا و پارستوو من، لە دواى 1975/3/6ئە ەرهەسى شۆرشى ئەيلول،
پاراستنى ئەو ئەمانەتە زۆر ئەستەم و ترسناكبوون و ەموو كەس زاتى ئەو ەى
نەئە كرد لاى خۆى داينى و بىپاريزىت، چونكە بەعس لەوكاتەدا خواخواى بوو،
وشەيەك ببيستى و چنگى كەويت تاو ەك ديكومىنتىكى بپرا پىكراوى نكۆلى و
حاشا ەلنەگر، بيكاتە بيانوو بۆ ئىعدامى مرۆقى كورد بەگشتى و نەتەو ەپەرەو
شۆرشگىرە دلسۆزەكانى كورد.

بۆيە و ەكو ەرمانى چارەسەرى سەرەتان بەدواييدا ويىلبوو، ئەو بەلگانە بەهەر كەس
بگىرايە كەمترين حوكم ئىعدام و مالكاولكردنى لەدوابوو، ئەو نامانەى لامن
لەناوياندا نامەى دەستنوسى شەهيدى جوانەمەرگ كاك (ئازاد مستەفا) ەيەو
يەكەجار بۆ كاژىكى ناردو ئەوسا ناوى كاك مەمەد مستەفا بوو، لەرپىگاي خيىزانى
كاك عومەرى برامەو ە كە خزميان بوو، ئەهاتە لامان، جا كاكە عومەرى برام
بەئىلحاحەو ە ئىوت: ەبدوئلا ئەو ە بۆچى كاك مەمەدتان ئىهمال كردو ە؟ ئەو زۆر
ئىو ەى خۆش ئەويت!!.. كاك مەمەد مستەفا (ئازاد مستەفا) سەر بە بالى
مەكتەبى سىاسى بوو، من شانازى بە پاراستنى ئەو نامانە و ئەو (مۆرانە) شەو ە
ئەكەم كە ەمانبوون و كارمان پىيان ئەكردو ئىستا لاى من ەەر لەسالى
1972دا رەوتىكى نەتەو ەيى دروستبوو بوو بەسەرپەرشتى براى خۆشەويست و

هاوبیری به وه فام کاکه که مال جه مال موختار، کۆمه ئی قوتابی و لاوی خوینگهرم و
دلسۆزی کۆکردبو وه، وه کو

یه که م نامه ی دهستنووسی شه هیدی جوانه مهرگ کاک ئازاد مسته فا بو (کازیک ی)
ناردوو

ته نزم تهویش له ریگای نه ته وه ییه کی دلسۆز کاکه دکتۆر حسین محمه د عه زیزه وه
بوو ئاگادار کراینه وه، تهو په یوه ندی به ئیمه وه کرد، کاکه که مال جه مال موختار
به رۆحیه تیکی سپۆرته وه نامه ی تهو ریخستنانه ی به شه خسی ته سلیم کردم و
هاته وه ناو کازیکه وه هاتنی تهو هاوبیرانه بوه مایه ی تهوه ی خوینیکی نویی
گهرم و گورو ته و ژمیکی تیندار به ریخستنانه کان بدریت و فه زله کهش بو کاک که مال
جه مال موختار ته گهریتته وه، چونکه تهو به شه خسی به رپرسی تهو کۆمه له بوو،
بازگه ی ریخستنانه که ی شاره زایانه رهنگی رشتبوو، ئاراسته ی په روه رده یه کهشی،
دیسپیلینیکی به هیزی پیوه دیاربوو، ئا له و ساته دا به راستی له ریخستنانه کافماندا،
جگه له و هاوبیرانه ی له لای کاک که ماله وه هاتبوون، ئیدی له لای تهوانه ی پیشووی
خۆمانه وه ههستم به به خاوی دیسپیلینی ریخستن ته کرد.. تهو بوچوونه م به کاک

كاميل گه ياند، كاك كاميل به كيڭ بوو له وانهي ههزي ته كرد چالاكيه كاني حزب
ته كتيف كريٽ و جوليهه بكهن، ته مهش ههروا سانا نه بوو، چونكه ته هه ر خوي
نه بوو، له ولاره كاكه دكتور جه مال نه بهز و له مو لاره كاك ههردى و كاك فهره يدون
و ... تاد .. ته وه شمان له بير نه چي تا ريځه و تننامه ي 11 ئازارى 1970 كاك
فهره يدون سه ر كرده يه كي ديارى كاڅيك بوو، من ته وه ئاگادارنيم چون و له بهر چي
وازيه ينا، چونكه نامه ي واژه ي ناني نه داو ه ته ده ست من، له ريځاي ريځه ستنيشه وه
هيچمان پينه گه شت.!

پيشكه شكار: دواي ته وه ي سه ر كرده يه تي كاڅيك بلاوه يان ليځرد و ئيوه
كونگره يه كتان به ست و بوونه قياده ي كاڅيك برياري ته جميدى ته نزي مي كاڅيكتاندا .
د. عه بدوللا ئاگرين: ته وه وانيه و زانياريه كي هه له يه .. بهر له و كونگره يه ي
1972/5/25 سه ر كرده يه تي كاڅيك بلاوه ي پينه كرده و له و روژه شدا واته :
نه چالاكيه كاني حزب وه ستينراو نه حزبيش ته جميد كرا، به لكو ته و كونگره يه
به مه به ستى ته كتيف كرده ني چالاكي كاڅيك بوو .

ته مهش له ته نجامي ته وه وه هات .. من پيشنيازم كرده به كاك كاميلم وت: ئيمه
پيوسته به خو ماندا بچينه وه و گروتين بدهينه وه بهر خو مان، ته وه تا حكومه تي

عیراقی خۆی ئاماده کردوو، ئەیهوئیت شەر بکاتهوه، وهکو وتم: غهیری قیادهی بارزانی و ههندیك قیادهی پارتی، ئیدی زۆربهی هه ره زۆری پارتی بیرو بۆچوون ساویلکانهیان هه بوو، ههروهها لهو برۆایه دا نه بوون رژیمی به عس شه ر به کوردو شو ر ش ئه فرۆشی. ته نانه ت له 1974/3/11 کاتی به عس شه ری هه لگه یسانده وه، زۆر هه بوو کاتیك ئیلتحاقیان به شو ر شه وه کرد، جگه له دهستی بیجامه و تاقمی ته راش و خا ولیه ك هیچی دیان له گه ل خۆیان نه برده ده ره وه، به ونیازه ی دوای (24) ئه گه ری نه وه شوینی خۆیان و رژیم مافی کورد ئه دات، ئه وانه سه رمه ستی سه رکه وتن و وه زیفه و ده سه کوه ت و ئه مانه بوون، کاک کامیلیش وتی: زۆر باشه چی بکه یین؟، وتم: با کۆنگره یه ك بگرین، وتی چۆن؟. کۆنگره له کۆی و کۆی پێک بیته؟ وتم: خۆتان دیاریان بکه ن، ئه واه ئه ندامی لق هه یه .. دو اتر وتم: ئه مه وه زعی ئیمه، ئه وه وه زعی عیراق و ئه وه ش کاک دکتۆر جه مال نه به زیش وه کو مونه زیریک و تیکۆشه ریك هه ندی چالاکی ئه نوینی، یه کۆی له و چالاکیانه ئه وه بوو نامیلکه ی ده رئه کرد رهنگی ئه فکارو ئامانجی مو حسنی پزیشکپوری ئه دایه وه، مو حسنی پزیشکپور سه روکی حزبی پان ئیرانسته بوو، روژنامه ی (خاک و خون) ی ده رئه کرد، نزیکه ی شای ئیران محمه د ره زا شای په هله وی بوو،

ئەفكارى ئىرانى گەورەى لەكەللەدا بوو، ئەو ئەفكارانەش تەواو پىچەوانەى ئامانج
فیکرى و کاژیک بوو.

ئەمانەویت لەبەرنامەكەمانا قسە لەسەر چۆنیەتى دروستبوونی پاسۆك لە 11ى
9ى 1975 بکەین، پاش ھەرەسى شۆرشى ئەیلول و پەيوەندیەکانى ئەو پارتە و
ھەلۆیستی لایەنە کوردیەکان و کیشە و مەملانیکان بەرامبەریان، ھەرۆھا ئاماژە
بەرۆلى مامۆستا عەبدوللا ئاگرین لەناو پاسۆك و قوناغى دوای راپەرین تا
ساتەوہختى دروستبوونی یەكگرتن و چوون و توانەوہیان لەنیو ریزەکانى پارتى
دیوکراتى کوردستانداو بەگفتوگۆ و تەواوکردنى ئەو تەوہرانە لەگەل بەرپز
پروفیسۆر دکتۆر عەبدوللا ئاگرین پیکەوہ ئەبین .

پیشکەشکار: لیرەدا گەیشتینە ساتەوہختى دروستبوونی سەرکردایەتیهكى کاتى دژ
بە سەرکردایەتى کۆنى کاژیک، بە پاساوى ھەندى رەخنە و گلەبى و کەمتەرخەمى
سەرکردایەتیه کۆنەكەى پیشوو، ئایا ھەلۆیستى جەنابتان چى بوو کاتیک
سەرکردایەتى کاتى بەیاننامەیهکیان لەسەر سەرکردایەتى ئیوہى کاژیک دەرکرد؟
د. عەبدوللا ئاگرین: ئەو جولەو چالاکیەى لەلایەن چەند گەنجیکى خوینگەرم بەناوى
ھاوبىرى و کاژیکەوہ، سەرکردایەتى نووى کاژیکیان پى دروستکردن،

چاوه پروانه کراوبوو!! چونکه بیروکه و مه به ست و ئامانجی ئەو جموجول و چالاکیه
بیروپراو بۆچوون و پیشنیازی خودی خۆمبووم بۆیه که مجار بهر له سالی (1972) لای
کاک شیرکۆی هه ژار درکام و تاوتویمان کرد، (ئەو) زۆر به حه ماسه ت و شهوق
وتینیکی ئاگراوییه وه پشتگیری سه رجه م راوبۆچوونه کانی کردم و له و رووه وه هه ر
دوو کمان جو له یه کی بزێوانه شمان بۆ کرد!!!.. ئاکام وه ک خۆمان ئەمانویست کورتی
هیئا.. ئەوه هه قیقه تی که و ئیستا کاک شیرکۆ له ژیاندا ماوه و له هۆله نده یه و
برواناکه م ئەخلاقی سیاسی و کۆمه لایه تی و کوردایه تی ریگای بدات نکۆلی
لیبکات.. چونکه ئەو تا 1974/3/11 نه ک وه ک قوتابییه ک به لکو وه ک
موریدیکی شهیدا گفتارو هه لویسته کانی به عه شقه وه قه بولئه کرد، ئاله و ده مه و
ئیستاشدا له گه ل کاک کامیل ژیر زۆر ئینسیجایمان هه بووه و هه یه، له م رووه وه
قسه م له گه ل کردو ئەویش قسه کانی وه ره گرتم، وتم وه زعی ئیمه باش نییه و
پێویسته حه ره که یه ک بکه یین و به ره و پێشه وه برۆین، له گه ل هه موو ئەو کۆسپانه ی
که هاتنه به رده ممان، سه ره تا پیمان باشبوو له به ر رۆشنایی لیکۆلینه وه یه کی وردی
عه قلانی و هیمن بارودۆخی سیاسی عیراق و باشووری کوردستان و رافه کردنیکی
عه قلانی رهوشی ناوخوا و ده ره وه ی ری که خسته کانی کازیک هه لسه نگینین، به ته نزیم
بچینه وه له به ر رۆشنایی چهند دیارده ی رووداوی هه قیقی، من ئەمزانی به راستی
جهنابی بارزانی که ئەو نامه یه ی دامه دهستی له 15 ی 5 ی 1964 دا، پێشتریش

سالى 1958 كە تەشريفى بۆ سلىمانى ھىنا لە مالى شىخ لە تىفى ھەفید وەك
يەككى قوتابيانى كوردستان بۆ خزمەتى چووين، ئىمە چەند قوتابىيەك بووين
چووين، وینەيەكى یادگاريمان لە گەلئا گرت، تەنيا ماوہيەكى كورت لە خزمەتيدا
ماينەوہ، من لەو ساوہ بەرەفتارەكانى سەرسامبووم، بۆيە بە كاك كاميلم وت:
كاتىك حكومەتى بەعس شەر بە كورد ئە فرۆشیتەوہ، ئەوا بە تايبەت قيادەى بارزانى
، ئەو كاتە بارەگای بارزانيان پى ئەوت: مشوورى خۆيان بۆ بەرەنگار بوونەوہى
پیلانەكانى بەعس و سەدام خواردوہو ئە خۆن، بۆيە با ئىمەش بە خۆماندا بچينەوہو
لەو رووہوہوہەك حزبىكى سياسىي كوردى بريارىك بدەين، بە تايبەت لەو كاتەيا براو
ھاوبىرى بەريزم كاكە دكتور جەمال نەبەز بەھۆى پەيوەندى بە تين لە گەل كامەران
بەدرخان، لەرپى ئەوہوہو پەيوەندى ھەبوو لە گەل موھسىنى پزىشكپور ھەبوو،
بەراستى ئەو نزيكبوونەوہيە لە حزبى پان ئيرانست دوور بوو لە ھەلئويستى كاژىك و
پىچەوانەى ئەفكارو ئامانجمان بوو، ئەو نزيكبوونەوہيە زەرەرى زۆريشى لىئەداين،
بۆيە وتم: با دىراسەى ئەوہش بكەين، ئىتر قرارماندا كە كۆنگرەكە ببەستين، ديارە
كە وەكو يەكەم كۆنگرەى تەئسىسى كاژىك وابوو، روژى پىنج شەمە
1972/5/25 چووين لە مالى كاك كاميل لە خوار مزگەوتى نالى لە سلىمانى، لە
ژوورپكى بچوو كا كۆنگرەمان بەست، پىشئەوہى كۆنگرەكە ببەستين كاك كاميل
بە ماوہيەك وتى: كى بۆ كۆنگرەكە بانگ بكەين و نوينەران كىن؟ منيش وتم: من

ئەم ھاوبىرانە پېشنىياز ئەكەم و جەنابىشتان كى تر دەستىنشان ئەكەن ئەو ھە بېرىرى
خۆتانە.. لای منەو ە (كاك مەمەد مەجىد ئەسلان، كاك ھەمە ەلى فەرەج، كاك
فەتاح ەبدولرەزاق) ئەوانىش ئەندامى لق بوون، كاك كامىل وتى: باشە.. ئىتر
دوای ئەو، كات و رۆژو شوپىنى كۆنگرەكە دانرا، منىش ئاگادارى ھاوبىرانى لقم
کردەو ەو پىكەو ە .

مامۆستا ئەمەد ھەردى مامۆستا كامىل ژىر ەبدوللا ئاگرىن

مامۆستا فايەق عارف مەمەد مەجىد ئەسلان فەتاح ەبدولرەزاق ھەمە ەلى
فەرەج

ئەندامانى كۆنگرەى يەكەمى (كاژىك)

25/5/1972

شارى سلىمانى

له ساعات (430) رۆژی پینچ شه مه 1972/5/25 له مالى كاك كاميل
ئاماده بووين، چووينه ژووره وه، بينيم سى ماموستا و هاوبيرى خوشه ويستى ليه:
كاك هردى و كاك كاميل و كاك فايق عارف، بهه موومان ئه وانه قيادهى كاژيك
و نوينه رانى تهنيا كهوت هاوبير بووين، وهك چون له كوئنگرهى تهئسيى له
1959/4/14 دا كهوت هاوبير ئاماده بوون، ئيمهش له م كوئنگرهى يه كه مدا
كهوت هاوبير ئاماده بووين، ئه گه رچى وهك هه ل و مه رج و پره نسيى كوئنگره
ئاگادار نه كرامه وه، راپورتى ريكخستن پيشكه شكه م، كه دانىشتين تيبينم كرد،
راپورته كانى: (ريكخستن، سياسى، دارايى، په يوه ندى دهره وه، راگه ياندى بوونيان
نه بوو!!).. له ژووريكى مالى كاك كاميلدا دانىشتن و سه ره تا ماموستا گه وره و
دلسوز هاوبير ئه حمه د هردى: بارودوخى سياسى باشوورى كوردستان و رهوشى
هه لويستى شوپش و پيشمه رگه ي به شيوازيكى جوانى زانستانه شوڤه كرد.
شوڤه كانى ماموستا هردى زور لوژيكيانه بوو، دواى هه ريهك له كاك كاميل و
كاك فائق بيرورايان دهربرى، منيش سه بارهت به ريكخستن قسه م كرد، له دواييدا
گه يشتينه ئه نجام چهند برياريك له وانه: هاوبيريك بو لاي كاك دكتور جه مال نه بهز
بنيرين، تا له شيوازي نووسينه كانيان موراعاتى ئيمه له باشوورى كوردستان بكات

و له موحسنی پزیشکپوریش نزیك نه بیتهوه، چونکه ئەمه زهره‌رمان لیته‌دان ، بو
ئەم مەبەسته کاک کامیل ژیردیاریکرا. دووهم/ گەشتینه ئەو قەناعەتە ی که
رژیمی عیراقی لەریکه‌وتننامە ی 11 ئازار پاشگەز ئەبیتهوه و شەر به کورد
ئەفرۆشیتهوه، له 2013/6/5 دا له‌گەل کاک فەرهاد عەبدوڵحەمیدو کاک فوئاد
سەراج له‌گەل کاک کامیل باسی ئەو کۆنگرەیه‌م کرد (ئەو) کاک کامیل ژیر که‌م و
زۆر ئەو کۆنگرەیه‌ی 1972/5/25 که له‌مالی خۆیان به‌سترا بوو له‌بیرو یادی
نه‌مابوو، له‌به‌رچاوی ئەو دوو هاو بیره ئەسلەن نکۆلی له‌به‌ستنی ئەو کۆنگرەیه کردو
ئەبیوت: شتی وا کوا هه‌یه.. نه‌کۆنگرەو نه‌هیچ کۆبوونه‌وه‌یه‌ک له‌مالی ئیمه
نه‌کراوه‌و له‌بیرم نییه؟!، ئی کۆنگرە که‌ش له‌مالی ئەودا کرا، به‌لام من هه‌موویم به
سه‌عات و به‌رۆژ و مانگ و سال له‌یادداشته‌کانی خۆما نووسیومه و بلاویشی
ئەکه‌مه‌وه. ئینجا وتم: چۆن کاک کامیل به‌بیرت نایه؟، وتی: نه‌خیر نه‌ناوه‌رۆکی ئەو
کۆبوونه‌وه‌و نه‌کۆبوونه‌وه‌که‌م نه‌ئەو بریاره‌ی (که‌خۆی پێشنیازی کرد) و وتی: ئاماده
بووان واته: ئەو حەوت هاو بیره ئیسته به‌دوا ئەندامی سه‌رکردایه‌تی کاژیکن ، وتم:
ئە ی ئەو قراره‌ گرنگ و میژووییه‌ی دامان چی بوو؟ به‌راستی قرار ی ئاوا سیاسی
بدری له‌میژووی سیاسی هاوچه‌رخدا ده‌گمەنه، ئەویش ئەوه‌بوو: (بریارماندا: ئەگەر
شەر ده‌ست پی بکاته‌وه، ئەوه هه‌موو کارو چالاکیه‌کانی کاژیک هه‌لپه‌سیرین،
ئەمه به‌بی ئەوه‌ی له‌گەل قیاده‌ی بارزانی ره‌حمه‌تی یان قیاده‌ی پارته‌ی یان هه‌رکه‌سی

ئىتىفائىك بىكەين و رىككەوتىن ھەموو توانايە كمان لەژىر سايەى فرمانى بارزانى و
شۆرشدا دادابىنن ەك ھاوبەشەى كى نەتەو ەبىانە مان).

ئىمە لە كاتىكدا رىكخستنى بە ھىزو فراوانمان ھەبوو، خەلكى
پىشمەرگەى دلسۆزو ئازاو گوپىرالى باش و زۆرمان لە ھىزى خەبات و
ھىزى رزگارى و زىناكو و شوينە كانى ترىش ھەبوو، تەنزمىكى پتەو
فراونىشمان لەناو شارو شاروچكە كاندا ھەبوو، بەپىي ئەو بىيارە
ھەموو تواناي ماددى و مەعنەوى و راگەياندن و فىكرى خۆمان
خستە ژىر دەستى سەر كىر دايەتى شۆرشەو، لە كۆنگرە كەدا، ئەمە

برپاری قیادەبوو (سا ھەر کەس بە ھەر مەبەستێک، چۆنی بۆ ئەچیت و
لێکیئەداتەو وەو راقەى بۆ دائەنیّت) ئازادە، بە: (دانیشتن، یاخود کۆر
یان کۆبوونەو وە یان سیمینار یاخود کۆنگرەى دائەنیّت یان نا.. یاخود
ئەسلەن نکۆلى لەو کۆنگرەى و برپارەکانى ئەکات، یان لەبیری چۆتەو وەو
لەیادی نەماو، ئەو ئازادە، بەلام ئەو پێچەوانەى واقع و ھەقیقەت و
مێژوویشە، بەلگەى زیندووی تۆمار کراو راستى بەستنى ئەو
کۆنگرەى و برپارەکانى ئەسلەمیین.

بەدلىیایى و بى دوودلى ئەلیم: لەو کۆنگرەى دا خودى ھاوبیری دلسۆز
کاگە کامیل ژیر (گەر ئەمەشى لەبیرمابى) ئەو پێشنیازەى کرد: ئەم
حەوت ھاوبیرە ئەندامى سەرکردایەتى کارێکن.

ئاوا ئەو حەوت ھاوبیرە شەرعیەتى قیادەى کارێکیان وەرگرت، پاشان
برپارەکانى کۆنگرەمان جگە لەئاشکراکردنى ناوى قیادەى نوێى
کارێک، بەرێکخستن گەیان بەوہى: کاتێک رژیى بەعسى شەر
بەکوردو بارزانى و شۆرش ئەفرۆشیتەو و ھەر ھاوبیری ئازادە روو و چ

رینمایمان دەرکرد هاوبیران بچن له گهڵ شوڤرشدا کار بکهن له ژیر قیادهی
بارزانیدابن، ئا ئەمه به هه‌لۆیستیکی گه‌وره‌ی نه‌ته‌وه‌و
نیشتیمانپه‌روه‌ره‌ی بی ئەندازه ئەژمێردری که پارتیکی نه‌ته‌وه‌ په‌روه‌ر
بی به‌رانبه‌رو بی هیچ ده‌سکه‌وتی، هه‌موو توانایه‌کی به‌به‌رانبه‌ر
به‌خشیت، ده‌نا ئیستا لایه‌نی‌ک یاخود دوو که‌س و له‌تی‌ک بیان‌ه‌و‌یت
بی‌نه‌ ناو حکومه‌ت یان په‌رله‌مانه‌وه‌ ئەلین: چ ده‌سکه‌وت و مه‌نسه‌ب
و پاره‌و پۆست و وه‌زاره‌تی‌کمان ئەده‌نی؟، خه‌لك ئاوايه‌.. به‌لام ئیمه‌ی
کاژیک ئەو هه‌موو توانای ته‌نزیمه‌مان خسته‌ ژیر سه‌رکرده‌یه‌تی
شه‌خسی بارزانی مسته‌فاو شوڤشه‌وه‌ به‌بی هیچ ده‌سکه‌وتی، به‌و
مه‌به‌سته‌ی هاوبه‌شیه‌کی نه‌ته‌وه‌ییانه‌ له‌شوڤرشدا بکه‌ین .

پیشکه‌شکار : باشه‌ کاک ئازاد و شیرکۆی هه‌ژار بۆچی به‌مه‌ نیگه‌ران
بوون؟.

د.عبدوللا ئاگرين: عه قلى شيركوى هه ژار له سهر شه پوئى وهمى
توقاندىن و تيرپور مه لهى ته كرد، كه سيكى دوو فاقى ناو دوو توپى
(سادى و ماسوشتى) بوو!!.. كاتى خوئى زور هه و لم له گه ليدا، له و
وه همه چلكن و خيال بلاو و ناسه رده مانه نامرؤقانه يه واز بهيئى،
ته قه لام له گه ل دا ئارامى بكه مه وه و دهروونى خاو بكه مه وه، وهك
مرؤقيكى ئاسايى بژى و سياسهت و حزبايهتى بكات، سه ره تا به نهرمى
خوساو قه ناعهتى ته كرد، كه چى دواى نه يئه توانى خوئى له و ماكى
ژههر وه شاندى زگار بكا، فكره ي جهه ننه مى و ئه هر يمه ناناهى
هه بوو، به نمونه ئه يوت: با كورى فلانه سه ركرده بفرينين دواتر فديهى
ليوه رگرين، ئاماژه ي به وه ئه داو ئه يوت: ئه وه تا فه له ستينيه كانيش
ئه مه ته كه ن ، لاي من ئه مانه ي باس ته كرد .

هه تا ئه و كاته ي من له به غا بووم، باره گايه كى بالئى مه كته بى سياسى
له شارع نه هربوو كه نووسينگه ي محاماتى كاك كه مال محيه دين بوو،
قياده ي بالئى (م.س) هاتوچوئى ئه وييان ته كردو شيركوش به و سفه ته ي

سەر بەوبالەییەو لەرقی باوکی هاتوچۆی ئەوی ئەکرد ئەیوت: كاك
عهبدوللا بادەستیکیان لیبوهشیین، ئەموت: كاكه ئەو توند و تیژیانه
نهفیکرو نهئامانج و نهکاری ئیمه... ئیمه ئەو کارانه ناکهین، ئیمه
ئەمانهوی گەشەیهکی پۆزەتیقانه و مرۆقانه بەئەفکارهکی خۆمان
بدهین، لەبەر چاوی کورد بەرگیکی جوانی نهتهوهیی پیپۆشین و به
ئامانجی بگهیهین .

لەو کاتە، سالی 1964 بۆ یەكەجار كاك شیرکۆی هەژارم بینی، تاكو
1974/3/11 لەئاست و لەبەردەمدا هیندە متهوازە خۆی ئەنوان
بۆچوون و لیكدانهوهو بیروپراکامی بەسەرسورمانهوه ئەسەلمان، به دەگمەن
موریدی ئەوتۆ هەلکەویک، ئەوا موتیع و عاشقی شیخهکی بی، ئەوه
هەلۆیستە وایکرد من متمانهیهکی بی سنوورم پیبیت!... بەراستی
هاتنه پیشهوهی له کازیکداو ئەو هه موو هاویرانهی ناسی، بهتایبەت،
ئەوانهی له ریكخستنی کازیکدا خەباتیان ئەکرد. خەتابار من بووم!!
چونکه ئەو لای من تهنزیم بوو.

(ئەو) بەجۆرىك خۆى ھىنابوۋە پېشى، تەنانت ھەندى جار لەسلىمانى
بۆ مالىمان ئەھات، ئەو ۋەختە من لەمالى باوكمدا بووم، شەو درەنگ
ئەھاتەۋە، نازانم لەكۆى بوو، بەپىلاۋى قوراۋىيەۋە ئەھاتەۋە ، داىكم
لەبەر خاترى من بەو تەمەنەۋە، ئەچوۋ پىلاۋەكەى بۆ ئەشووشت.
جارىكىان لەمالى خۆمان ھەلساين ھاتىنە دەرەۋە، ئەو پىدايە
پىلاۋەكەم بۆى دانام، زۆرم پىناخۆشبوو، تووشى شۆك بووم وتم: كاكە
شىركۆ ئەۋە چىئەكەى؟، وتم: قەيناكە من لەحزبا بەرپىسى تۆم و
لەحزبىكداين، بەلام ئىمە ھەموو ھاۋىرى يەكىن، نابى خەلك فىرى
ئەۋە بكەين پىلاۋ دابىن، خۆ ئەمە پەيوەندى نىۋان ئاغا و
نۆكەرايەتى نىيە كەئەمەى كرد خورپەيەكى ترسناك شىخەى لەھەناوم
ھەلسان!! كاك شىركۆ ئەمەى بۆ كرد؟ ئەم جۆرە رەفتارە نادروستانە
لەرىكخستنى حزابيەتيدا و لە پەرۋەردەۋ گۆشكردنى ئىمەى نەتەۋەى
ناۋەشىتەۋە، خۆ ئىمە بەرۋحىيەتى نۆكەر و ئاغا پەرۋەردە نەكراوين .

بۆ ئەو ھەلۆیستەى كاك شىركۆى ھەژار، من زۆر سەرزەنشتەم كرد و داواملىكرد بەھىچ جۆرىك شتى وا لەگەل كەسدا دووپاتنە كاتەوہ .

ئا ئەو رەفتارە سووك و ھەرزان بەھايە، منى لەدەرياي گوماندا نغرو كرد.. بەوہى مروقيك بەتايبەت ئەوہى لەھەرزەيى تەمەنيدا بى پەنا بۆ ھەلۆیستى ئاوا كە چرفتار بەريت.. ئەشيت كارى قيژەونى نالەبارو ناشرينتر، لەگەل ريكخستن و ھاوبيرەكانيدا ئەنجام بدات.

بەلام (پاش باران كەپەنك) كۆمەلئى ئەسپارم لا باس كردبوو، بە نمونە ئەموت: ئەوہ كوردىكى باشە، ئەوہ سەر بەئيمەيە، ئەويش تاقىبى ئەوہى ئەكرد قيادە كييە و ئەوانەى تەنزيم كيىن؟ ئەو پرسيارە زۆرە گوماناويانەى سەبارەت كاژيك ئەكرد، پرسيارى تەم و مژاويى لا دروستئەكردم، منيش دلپاكانە باسى ميژووى كاژيك و پارتى گەل و يەكيىتى (قوتابيان و لاوانى) نەتەوہيى كوردم بۆ ئەكرد، ئەمە لەمانگى 3ى 1974 بوو، خەلك رووى لەدەرەوہ ئەكرد، ئەوساتە نيوان شۆرش و حكومەت لەئەگەر و نەگەرى ريكەوتن و شەردابوو،

من کۆمهڵی نهیّنی ریّکخستنه کانی کاژیکم لا باسکرد، به لّام دوای
دهرکهوت نییه تی پاک نه بووه، ئەو بیوه فا ده رچوو، من له و متمانه یه ی
بهوم هه بوو به هه له داچوو بووم، که کۆمهڵی شتم دایه، دوایی له لای زۆر
هاوبیری دلسۆز و ریّکخستنه کافمان خۆی کرده پالّه وان و ئەو ئەمانه ته
حیزبیانه و ئەو نهیّنی و زانیارانه ی من پیموتبوو، دژی سه رکردایه تی
کاژیک و شه خسی خودی من به کارهینا، له ریّگای هاوبیرانه وه هه موو
قسه و هه لویسته کانیم پیگه یشته وه و کۆمهڵی بوختانی هه لبه ستبوو،
چونکه که من چوومه ناو شوپشه وه ، یه کسه ر رووم له به شی راگه یانندن
کرد و ئەوساته شه هید دارای توفیقه فهندی ئاغا فه تحوللا ئەمینداری
گشتی رۆشنیری و لاوان بوو.. شاعیری جوانه مهرگ و به هره دار کاک
جه لالی میرزا که ریم بردمیه لای و به (نووسه ر - محرر) له ئیستگه ی
کوردی دهنگی کوردستانی عیراق دانرام .

دوایی له ریّگا و به هۆی رۆشنیر و دیبلۆماتکاری به توانای کورد،
دکتۆر جه مال جه لال به شه خسی بردمیه په یمانگای کادیران (خولی

شەشەم(.. ئەمە وەك خۆم عەبدوﻻﻻ نەك وەك كاژىكەك، چونكە
هەندى كەس بەمەبەست ياخود بەبەرنامە بۆ چا و راو ئەيانوت
عەبدوﻻﻻ چووہ بووہ بە مامۆستا لەمەعەدەى كاديران، بەرانبەر
ئەوہى ھەرچى نھيىنى و مومتەلەكات و نامە و دىكۆمىنتەكانى
كاژىك ھەيە تەسلىمى پاراستنى كردووہ!... راستەوتويانە، بەرى رۆژ
بەبىژىنگ ناگىرىت!!!.. ئەوہتا حەقىقەت ھەر دەرکەوت.

پيشكەشكار: ئەوانىش گلەبى ئەوہيان ھەبووہ تۆ زۆر لەپارتىيەوہ
نزيك بووى، ھەتا قسە لەسەر ئەوہ ھەيە كە عەبدوﻻﻻ ئاگرين
رېكخستەكانى كاژىكى بەكارھيئاوہ بۆ پاراستن؟!، ئەمە چيە؟.

د. عەبدوﻻﻻ ئاگرين: سەرتاپاي ئەو قسانە ھەلبەستراو و بوختانىكى
دركاويە، بوختانىكى زۆر زۆر روونە. چونكە من بەشانازىيەوہ عەرزت
ئەكەم، ئەوہ ئيستا منن ئەو راستىيە ئەسەلمىنم ھەموو ئەو نھيىنى و
نامە و مۆرو مومتەلەكاتانەى لامبوون لەسالى 1969 ھوہ، وەك
بىلبىلەى چاوم لام پارىزراون و لەبەردەستمدان و لام ماونەتەوہ، خۆ

ئەگەر تەسلىمى كەسىك ياخود لايەنىكم بکردايە ئەبوايە ئەمانە
ئىستا لامن (كەھەر ھەموو مومتەلەكاتى كاژىكە) تەسلىم بکردايە،
خۆ ئىستا دەزگای پاراستن ماوہ و شايەتى راستى قسەم ئەدەن، من
ئىستا ئەوہ ئەزانم با عەرزى ئىوہش بکہم، ئەوہى وەك شەخسى
بىستووہ دەزگای پاراستن لەو رۆژەى كە دروست بووہ تا ئەمڕۆ ھەموو
شەکانى پاراستووہ، تەنانەت ئەو دەنگانەى لەسالى (1974-
1975) لەرادىۆى دەنگى كوردستانى عىراق پەخشبوون ھەموويان
پاراستووہ .

جا لەوکاتەى (رۆژى سيشەممە 12/3/1974) چوومە ناو شوپش و
بووم بەپيشمەرگە.. دواتر ھەستم کرد لەلايەن ھەندىك ھاوبىرانى
رېكخستنى كاژىكەوہ جولەيەكى نائاسايى و ناسروشتى ئەكرىت،
چونكە دواى رۆژى دووشەممە 11/3/1974 كاك شىركۆى ھەزار لى
دووہ پەريز بوو، ئىتر دواى ئەوہى چوومە شاخيش كاك شىركۆى
ھەزار نەھات بەلاما و پەيوەندى لەگەل من پچرا .

دوایی بیستمانه وه پیچه وانه ی برپاره میژوویی و نه ته وه بیانه که ی
سه رکرایه تی کاژیک، ئە یانه وی هندی حه ره که پیچه وانه بکه ن
ته نانه ت به عه قلیه تیکی تیرۆرمیه وه ده ست له هاو بیرانی قیاده ی
کاژیکیش بوه شیئن، له یاد داشته کانی کاکه مه م بو تانیدا ئە م هه قیقه ته
تۆمارکراوه و ئە لی: کاک شیرکوۆ بیکه س پیی راگه یاندم و وتی: با
فریای کاک هه ردی بکه وین له وانیه شتیکی خراپی به رانه ر بکری .
ئیمه پیشر ئە مانزانی، ئە وان پلانیان وا دانابوو، بین من که له و کاته دا
له گوندی زینۆلی شیخی مامۆستا و به ریوه به ری کارگییری خولی
شه شه می په یمانگای کادیرانبووم، کاک شیرکوۆ هه ژار و کاک فه ره اد
عه بدولقادر به ناوی گفتوگووه له گونده که دوور مخه نه وه و به بی ده نگی
به چه قۆ بمکوژن!! دواییش به یانیکی به رگرم له سه ر بلاوبکه نه وه و
بلین: وه لا پاراستن کوشتوویه تی .

ههروههها لهبابه کراوای نزیك دهرهندی رایات و ئازادی تهقه
لهجیبه کهی کاک محمهده عزیز (خاله حه مه) بکهن و بلین: باره گای
بارزگانی خویمان ئەمه یانکردوو، خاله حه مه خوئی ئەفه رمووی: مام
ههژاری مهزن و رهحه ته ته شریفی هینایه لام، داوای لیکردم که
دهمانچه یهک بو کوره کهی بدهمی، منیش ماوه یهک ئەو دهمانچه یه م
بو وهرگرت و ته سلیم به مام ههژارم کرد، که چی دواپی پیم
گه یه نرایه وه که شیرکوی کوری ویستوو یه ته به و دهمانچه یه بمکوژی،
کاکه مه م بو تانیش ئەفه رمووی: له سه ر قسه ی کاک شیرکو بیکه س
ماموستا ئەحه مه دی هه ردیمان هینابوو مائی خالم (عومه ر دهبابه)،
پیلانی تیرو کردنی ماموستا هه ردی به مشیوه یه بووه. گوا یا به قسه
له مائی کاک عومه ر دهبابه بیهیننه دهره وه وه سه رینیك بجه نه سه ر
دهمی و بیخنکیینن، کاکه مه م له موزه که راته که ی ئەلی: (چوومه
مائی خالم و وتم: ماموستا هه ردی هه رپه شه ی مردنی له سه ره، ئەویش
وتی: کی ئەتوانی ئەوه بکات با بیته بو مائی ئیمه)، هه ر کاکه مه م

ئەفەرمووی: (من شهوانه حەراسەتی کاک هەردیم ئەگرت)، جا ئەمە
وایکرد ئیمەش بەخۆمانا بچینەو.

هاوبیر کاکە کامیل ژیریش لە 2013/6/5 بەئامادەیی کاکە فەرهاد
عەبدوڵحەمیدو کاکە فواد سەراج لەمائی خۆیان لەشاری سلیمانی
فەرمووی: شیرکۆی هەژار هەولێ کوشتنی منیشی داو، لە سلیمانی
شەو هەبوو درەنگانی و لەناوختا خۆی ئەکرد بەمالا، بەلام دیارە
بەهۆی ئامادەگیی خۆمەو، ئەو دەرفەتەیی بۆ هەلنەکەوتوو.

پیشکەشکار: باشە.. لەدوای دەستپێکردنەو هی شەر لە 1974دا
ئێو ئەچن بۆ شاخ و ئەندامانی سەرکردایەتی کازیک هەریه کە و ئەچن
بۆ شوینی، لەو دەمەیا کاک ئەحمەد سەلام و کاک فەرهاد عەبدوڵقادر
هەریه کەیان بەبیانوییهک واز لەکازیک ئەهینن، ئەوان بۆ ئەو هیان
کرد؟.

د. عبداللہ ٹاگرین: ئیمہ وەك قیادەى كاژىك تاكو 1974/3/11

داواكارى لەوجۆرەى ھاوبىرى خۆشەويست مامۆستا ئەحمەد سەلام و
كاك فەرھاد عەبدولقادرمان پینەگەشتوو، سا نازانم لەدواى ئەو،
وازیان لەو تاقمە هیئەتی.. ئەو، من ئاگادارى بۆم كاك ئەحمەد سەلام
وازی نەهینا بوو، بەلام ئەوان ئەو حەرەكە پێچەوانەى كاژىكیان
پێخۆش بوو، پروپاگەندەیان ئەكرد بەو. كاژىك تەنزیم و كار و
چالاكى خۆى تەجمید كرددوو و ئەمە سەفەقیەكە لەگەڵ مەلا
مستەفادا ئالوگۆرپیان بۆ پارە و مەنسەب پێكرددوو.

پێشتر ئاماژەم پێكرددوو و بەبەلگە ناراستى ئەو بۆ چوونەم
سەلماندوو ئەمە ئەسل و ئەساسى نەبوو و نییە من بەدریژایى ئەو
ماوە دوورەى لەشاخ ناو شۆرشدای پێشمەرگەبووم، بارزانى رەحمەتى و
جوانەمەرگ كاك ئیدریس و كاك مەسعودم نەبینیو، نەبەقسە
نەبەنوسین نەبەهیچ شیوہیەك، كاك كامیلش ھەر ھەمان شت،
ئینجا ئەو تاقمە وتیان: ئیمە ناوچەى كى تاییەت و سەربەخۆ بۆ

پیشمه‌رگه و کاروچالاکی کاژیک دیاری ئەکهین، قیاده‌ی کاژیک له
1972/5/25 دا به‌پێچه‌وانه‌ی ئەو بۆچوونه هه‌رزه سیاسیه‌ی ئەوان:

برپاری وەرگرتنی هه‌لۆیستیکی دلسۆزانه و نه‌ته‌وه‌په‌روه‌رانه‌ماندا،
توانا‌کامان به‌شۆرش به‌خشن، چونکه ئەگه‌ر هه‌لۆیستیکی
نێگه‌تیفانه‌ی له‌و جو‌ره‌مان وەرگرتبایه‌ کار و چالاکیمان ئەنجامیدایه،
ئەبو ئیستیدامان له‌گه‌ڵ قیاده‌ی بارزانی نه‌مرو شۆرشدا بکردایه،
به‌تایبه‌تی ئەو جه‌ماعه‌ته‌ی پاراستن، ئەوه‌ش بیانوویه‌ک بوو بۆ
هه‌لگیرسانی شه‌ری ناو‌خۆی کوردستان.. باشه هه‌لگیرسانی شه‌رو
پێکدادان له‌ناو‌خۆی کورد و شۆرشدا له‌قازانجی شۆرش و
میله‌ته‌که‌ماندا بوو؟ که‌پیشمه‌رگه‌ بچی به‌گژ پیشمه‌رگه‌یا و شه‌ر
بکه‌ن؟

ئەوسا گه‌ر خوانه‌خواسته‌ کاری وارووبیدایه، به‌دڵنیایه‌وه مه‌سیرمان
هه‌ر ئەوه‌بوو یان بچووباینه پال به‌عس یان ئێران، که ئەوه‌ش

هەلۆیستیکی خیانهتکاریانە ئەبوو، بۆیە ئیئمە ئەو بریارە
میژووێه ماندا.

بەلام ئەوان بژارەى نەخوازراویان هەبوو، بۆ ئەو مەبەستە کۆمەلێکیان
دروستکرد وەك ئیستا بى لهیادمە (شەهید مامۆستا شەریف
مەولوود) ئەندامیکی پیشکەتووی چالاک و دلسۆزمان بوو، پەیهەندی
راستەخۆ بەمنەوهبوو، قسەو بۆچوون و هەلۆیستی ئەو شەهیدە
جوانەمەرگەى کورد جیی تەواوی برەوامتمانەم بوو، سەرساغ،
راستگۆ، بى فرت و فیل.

لەقەسرى سەلامى نزيك چۆمان پيپراگەياندم، وتى: خۆم
بيستوو مەتەوه بە کردەوه ئاگادارم لەپینجويین حەرەكەيهك هەيه،
ويستويانە تۆ بکوژن، بەناوی مناقشەوه لەمەعەهەدى كاديران لەزينۆى
شيخى دوورتخەنەوهو بەچەقۆ سەرتبەرن و بتكوژن تەنانەت: شيركۆى
هەژارو فەرهاد عەبدولقادر بۆ ماوهى هەفتەيهك، بەهەسان چەقۆكەيان
تيزکردوووهو شيركۆ وتويه: بەيهك زەربە خپى ئەكەين!!

هه لويستی جواميرانهی تیکۆشهري دلسۆزی نه ته وهی و سه رکرده و
پيشمه رگهی ئازا، شههید کاکه فهتاح ئاغای حه مه ئه مين ئاغای زی
ئه و دهنگۆیه ئه بیستی، هه لويستیکی یه کجار جواميرانهی ئه بی، من
هه رگیزو تاماوه م له یاد ناکه م، ئه و قاره مانه جگه رسۆزیکی ده گمه ن و
بی ئه ندازه م بوو .

شههید فهتاح ئاغای حه مه ئه مين ئاغای (زی)

شایانی ئاماژه یه له خیلالی 1974/3/11 تا کو 1975/3/20

له ناو شوپرشدا به خزمه تی نه گه یشتهم و مه خابن به دیداری شاد نه بووم،

ئه و شههیده قاره مانه، سه رکرده یه کی شوپرشگیرو فیکری پاک بوو،

مروقیکی مه زنو به وه فا بوو، خاوه نی به های ئه خلاقى نمونه یی بوو،

لامن ئه یفه رموو که ئیلتیزامی له گه ل مرحوم جه نابی مه لا مسته فایا

هه یه، ئه یوت: من مولزه مم له گه ل جه نابی بارزانیدا، بو خۆم خاوه نی

ئەفكارى كاژىكىم و لەگەلتانم، بە دل پىشتگىرىشتان ئەكەم و
خزمەتلىشتان ئەكەم... خانەوادە تىكۆشەرو قوربانىدەر و كورد
پەرەزەكەيان ئاگادارن ، من لەسالى 1968 هەو پەيوەندىم بەهاوبىرى
بلىمەت و دلسۆز شەهيد كاكە فەتاحەو هەبوو، ناو بەناو ئەچووم بۆ
گوندەكەيان (گوندى زى) لە ئەودىو چوارتاو سەردانىم ئەكرد هەر دوو
مانگ جارىك لەچوارتاو بەپى ئەرۆشىتم لە گوندى زى
بەيەكئەگەيشتىن، ئەو جەماعەتە ئەيانزانى كاكە فەتاح مەرۆقىكى
نەتەوہىيە و ئەفكار كاژىكىە، ويستبوويان ئىستغلالى بكەن،
لەوكاتەى شىركۆى هەزارو فەرھاد عەبدولقادر، نىازيان تىرۆرى من
بوو ، هەرەھا بۆ هەلۆەشاندنەوہى كاژىك دەست لەسەركردايەتى
بوەشىنن و ئىمەو مانان تىرۆركەن، پىشمەرگەى دلسۆزى كورد كاكە
فەتاح بانگى كردبوون، پىي وتبوون: (يەك دلۆپ خوین لەلوتى كاك
عەبدوللا بىت يەك بتل خوینتان لى دەرتەھىنم كارى وامنالانە
نەكەن) ئا ئەو خەسلەتى مەزن و وەفای مەرۆقى نەتەوہىيە، ئىنجا

دوای ئەوێ ئەمە سەری نەگرت ئەو جەماعە بەیانیکیان دەرکرد،
لەبەیانەکیا بەناوی ئینقلابی دووھمی کاژیکەو، بەخەیاڵی بلاوی
خۆیان (11) ھاویری سەرکردایەتیاں گسک لێداو، بەتایبەت شیرکو
ی ھەژار زۆر ناھەقانەو بی وێژدانانە دەستی لەسەر من داگرتبوو، ئەم
عەبدوللایەیی تا دوینی چۆن وەك مورید سەیری شیخەیی ئەكات،
ئەویش ئاواتە تەماشای ئەکردم، كەچی لەو بەیانەدا بەمووی
ناوماست ناو زەدەیی كردبووم و كۆبەپەرست و بی رەوشت داینابووین،
دیارە رەوشت و بەھای بەرزو پیروژ لای كاك شیركۆی ھەژار ئەوھە: كە
باوك و دایكی پێھەئەسەنگینی لەكتیبی (ھەژار و مروّف و
دەوربەری) لە بەشی یەكەمداو لەدوو بەشەكەیدا، سالی
(2008زایینی-2620كوردی) بلاویكردۆتەو زۆر بی وێژدانانە لەو
سونبولە نەتەوھیی و شاعیرە ھەلكەوتووو خاوەن فەرھەنگی زمانە
(ھەژار موكریانی) باوكی ئەدویتی، بۆ ناوژراندن و سووكایەتی پێكردن:
نەك تیرو تەشەر، بەلكو بوختانی ئەوتۆی بۆ ھەلئەبەستی، مروّف

قىزى لىئە كاتەوھ.. كەچى بۆ بەرژەو ھەندى خۆى ناز ناوى ھەژارى

باوكى، بۆ خۆى ھەلېژاردوھ!!

باشە مرۆڧىك.. ئەو ھەموو قسە ناشرىف و پۆخلا نە بەبابى بلىت..

ئىدى چاۋەرۋانى چى بۆ كەسانىك لىدە كرېت، خۆشىنەوېت ياخود

مىلانى لە گەلدا ھەبېت و بەمونافىسى خۆى دابىت!!

ئەمەش ئەو بەيانە ناجوامىرەنەيە، كە قسەى زۆر زۆر ناھەقى و

رەق و ناخۆشى تىايە، ئەلئى: (گسكىمان لىدان، ئەو مووھمان لەناو

ماستا دەرھىنا گوايا ئىمە پاراستن بووین و لەناو كاژىكدا لەلايەن

بارزانىەوھ چاندرائىن!! گوايە ئىمە لەگەل كاژىكدا راستگۆنەبووین!!..

دىارە ئەو سەر راستە، لەبەر رۆشنايى ھەموو شرۆڧەيەكى سىياسىي

ئەو بەيانە، ناپاكيەك بوو كرا، چونكە تا ئەو دەمە سەكردايەتى

كاژىك لەلايەن دەزگا داپلۆسىنەر و تۆقىنەر و سىخورىەكانى

حكومەتى: (عىراق، ئىران، توركىيا سورىا) ھو، بەتايبەت حزبى

بەعسى رەگەزپەرست ئاشكرا نەبوو، تەنيا بەگۆمان ئەم ياخود ئەويان

به كاژيك تۆمه تبار ئە كرد، زانيارى ناو ئەو به يانه، بووه به لگه يهك
به دهست دهزگا سيخورى و داپلۆسيينه ره كانى داگير كه رانى كوردستان و
دوژمنانى ئازادى و سه ربه خۆى كوردستان، ئەمهش بو ئەوهى جهز ربه
به وانه بگه يينن ريبازى كوردايه تى په يره و ئە كه ن و ئامانجيان
دامه زاندى ده و له تى سه ربه خۆى كوردستانه .

(له و ساته ناخۆش و نه خوازراوهى كاك شي ركۆى هه ژار و يهك دوانيكى
دى له 1975\1\25 دا، به ناوى سه ركردايه تى كاژيك به يانيكى
ناوزراوى ليو اوليو له بوختان و تۆمه تباران كردن بلاو كرده وه .
بوچوونى نار هوا و هه لويستى ناشارستان يانه يان، به رانبه ر سه ركردايه تى
كاژيك به گشتى و به رانبه ر خودى من به تايبه ت نواند . ئيدى له وساوه
تا نووسينى ئەم كتيبه راشكاوانه و به زمانىكى لۆژيكي مه قبول
سه ركۆنهى ئەو كه چرقتارييهى كاك شي ركۆى هه ژارم كرده وه . ئەو له و
ساته ى 1975\3\19 گه رپاوه ته وه عيراق تا ئەم نووسينه به هيچ
شيوه يهك نه گه تيقانه باسى منى نه كرده وه، "ئەو" دووجار ويستويه تى

من ببینی: جاریک به تهنیا و جاریک له سالی 1979دا، کاتیک له سه ماوه نه فیکرابووم، له گهلا کاک فه رهاد عه بدولحه مید هاتن و من ههردوو دیداره کهم ره تکرده وه: پیموایه: دواي ئەم نووسینەم هەر رهفتاریکی پیچه وانە ی دەر خستنی ئەم راستیانە ی هه بیّت، ئەوا ئاکامی هه لچوونی جامی توورپه یی و گرژیی ده ماری کین و ئینتیقامی کویرانه یه و ره ههندی وه همی و بنچینه یه کی پوچه له و جیی برۆا و متمانه نییه.)

پیشکه شکار: جگه له گومانه کانیان، ئازاد مسته فا ئەلی کازیک هه ر به مردووی له دایک بوو، ئەلی یه ک وه سیه و یه ک دیکۆمینتی لای

خۆی نەبوو، ھەرگیز کۆنگرە و کۆنفرانسییکی نەبەستوو، ھیچ ئۆرگان و بلاوکراوە و نامیلکەییەکی نەبوو، ئایا ئەو رەخنانە ئازاد مستەفا بێ ھۆکارن؟، ئەلێ یەك کادیری سەرکردایەتی کازیک نەگیراوە و کەسیکیان لە سەر نەتەوہیی بوون و کازیک بوون زللەییەکیان لێ نەدراوە؟.

د. عەبدوڵلا ئاگرین: من نازانم و ئاگاشم لێی نییە شەھیدی جوانەمەرگ کاکە ئازاد مستەفا چۆن و لە کوی ئەو بوو و بیرو رایانەیی دەربریووە و بلاوکردۆتەو.

ئەگەر (ئەو) بوو چوونانەشی وتبیت، لەو روانگەییەوہیە (ئەو) لەسەرەتاوە واتە لەسالی 1961 ھوہ ئاگای لەدیوی ناوہوہو نہیینی و ھەموو چالاکییەکانی ریکخستەکانی: یەکییتی (قوتابی و لاوان) نەتەوہیی کوردو پارتی گەلی کوردو کازیک نەبوو. (ئەوہش خەوش نییە وتیزیکی ئاساییە) من بەتەشەر نایلیم.

کاکه ئازادی شههیدی جوانه مهرگ بهر له ریکه وتنامه ی (11) ی

ئازاری 1970 ی نیوان شوپشی کوردستان به رابه رایه تی بارزانی

مسته فا، له گه ل حکومه تی عیراق، له ریکای کاکه عومه ری برامه وه

بو یه که مجار په یوه ندی به منه وه کردو هاته پیشی .

یه که م نامه ی داواکاری ئینتمای بو ناو کاژیک له 1971/10/31

ناردو تائیستاش لای من پاریزراوه و لییره شدا بلاوی ئه که مه وه، ئه و

ئاگای له کۆنگره که مان نه بوو که له 1972/5/25 دا به ستومانه،

ئهم نووسینه بو (ره ده ل و به ده ل) و ولا مدانه وه ی رایه کانی شههیدی

جوانه مهرگ کاکه ئازادو هیچ که سیکی دی نییه، به قه ده ر ئه وه ی:

به قه ده ر ئه وه ی ئه مه ویت: هه قیقه ت ده ر بخریت. . دوا ی ئه وه ی

له 1959/4/14 دا کۆنگره ی دامه زرانندی کاژیک به سترا، کاژیک

دریژه ی به خه باتی داوه و له کاتی (4,30) ی عه سری روژی پینجشه مه

1972/5/25 یه که م کۆنگره ی خو ی گریداوه و پیشتر له م نووسینه دا،

به وردی ئاماژه ی پیکراوه.

کاژیک لەریگای: ریڤخراوی یه کیتی لاوانی نەتەوہیی کوردو قوتابیانی
نەتەوہیی کوردوہ روژنامەو ئۆرگانی (چرای کوردستان و رابەر) پارتی
گەلی دەرئەکردو دەیان نامیلکەشمان ھەبوو لەوانە: (ھەقیقەتی
کاژیک، نیوان کاژیک و بارزانی.. تاد)..

سەبارەت بەوہی: یەک کادیری سەرکردایەتی کاژیک نەگیراوەو لەسەر
نەتەوہیی بوون و کاژیک بوون، زللەییەکیان لێنەدراوە.. لەگەڵ ریژی بی
پایانما بوو ئەو شەھیدە، سەر بەرزو موقەدەسە، ئەو بریارە پەلەو بی
ئاگای بالی بەسەردا شۆرکردۆتەوہ.. دەنا ناوەندی بریارو
دەستەلاتداری سەرکردایەتی کاژیک ھەموو زانیارییەکانی لایە..
بەنمۆنە: دلسۆزو سەرکردەییەکی کاژیک پێشمەرگەیی لەخۆبوردی
شۆرشی ئەیلول، مامۆستا فەرەیدون عەلی ئەمین لەسالی (1961-
1962) لەلایەن رژیمی عەبدولکەریم قاسمەوہ گیراوەو رەوانەیی
بەندیخانەیی سەرای بەغدا کراو دواتر کەئازادبوو، یەکسەر چۆتە ناو
شۆرشەوہ.. ھەرۆھەا لەئەنجامی چالاکی و کاری سیاسی کاژیکی

لهسالی 1962 شههید سهعید گهوههرو مامۆستا غهفور ئەمینو
ئەبوبه کر مه لا مه جیدو چهندینی دیی له لایهن رژیمی عهبدولکههریم
قاسمهوه، لهسه ر خهباتی کازیکی کوردایهتی له بهندیخانه توندکراون..
ئهمه جگه لهوهی لهسه ر خهباتی کازیکیتی چهند هاوبیرمان نهفی و
دوو خراونه تهوه، به نمونه: کوردی جه سوورو جوامیرو به توانا.. کادیری
پیشکه وتووی کازیک کاکه جه لالی دهرویش قادر لهسالی 1967هوه،
بو ماوهی سالیک زیاتر خووی و خانهواده به پیره کهی بو شاری (حله)
نه فیکران.. ههروه ها شاعیری گه وره ی کوردو هاوبیر شیرکوۆ بیکهس
سالی 1967 له به غدا له مه نفا ئەژیا.. ئەمه جگه لهوهی ئەگه ر
دهست دانه گرم و نه لیم: سه دان، ئەوا دهیان کازیکی لیبوردوانه له ناو
شورشدا پیشمه رگه ی دیارو گیان به ختکه ربوون.. بو ئەوهی گوايه
کازیکیش لهسه ر کازیکیهت زله یه کی لینه دراوه ئەوا نهک زله به لکو
هاوبیران: مامۆستا حه مه سالح فه ره جو تیکۆشه ری کازیکی ون ناو
مامۆستا عیزهت ره شید هه ردووکیان لهسالی 1974دا له لایهن

رژیمی ره گه زپه رستی به عسه وه، له ناوشاری سلیمانیدا گیران و دواتر ئیعدامکران. ئا ئهوانه چهند نمونه یهك له قوربانی نه ته وه و کاژیکن.

پیشکه شکار: جه مال نه به ز له شهسته کان بانگی کاژیکی له بهرلین بلاو کرده وه.

عه بدو ئلا ئاگرین: به ئی به ئی، بلاو کراوه ی زوری به هادار له ریگی کا که دکتور جه مال نه به زه بلاو کراوه ته وه، دواتر ئیمهش له کوردستان

بلاومان ئه کرده وه، کاژیک و بارزانی، کاژیک و شوپش، کاژیک و

حکومه تی عیراقی، ههروه ها کومه ئی به یاناتی دیکه، سه باره ت

به وه ی له لایه ن ده زگا تۆقینه رو سیخورییه کانی حکومته

داگیر که ره کانی: (عیراق، ئیران، تورکیا، سوریا) جه زره به ی گوشنده

له ری که خسته کانی کاژیک و ری که خراوه کانی نه دراوه .. به بوچوونی

هه موو خاوه ن و یژدانیك ئه وه ئه بیته ته قیده وه هه لسه نگینریت،

هه قه و ئه بیته ئا فه رین له دیسپلینی ری که خسته نی کاژیک بکری،

به شبه حالی خوّم شانازی به وه وه ئه که م من له سالی 1969 وه تا سالی

1974 بەرپرسی ئەو تەنزیمە بووم، نەمەییشتووہ رایەل و جومگەکانی

ریکخستن، شل و خاوبیّت و ئەو دیسپلینە پتەوہ وایکرد: ھاوبیران لە
هەرەشە ی نە یاران بپاریزریّت نە هیلدریّت، خوین لە لووتی کەسیک بی،
دوایی نە مەییشتووہ تەنزیمە کەمان ئاشکرا بیّت و بکەونە ژیر جەزەبە ی
دەزگا تۆقیّنەر و داپلۆسیّنەرەکانی حکومەتی عیراقی و سەدام و ئیرانی و
هەتا... تاد کە خەلکی بە گومان دەستگیر ئە کرد، محاسبە ی شیخ

محەمدی هەرسینیان کردووہ وتویانە: تۆ کاژیک، ئەوہ ی پرسیری لی
کردووہ ئیستا هەقالی خۆشەویست و بەرپزمە، کاک شیخ محەمدیش
وہلامی داوہ تەوہ و تویە: باشە تۆ محارەبە ی کاژیک ئە کە ی ئەمەوی
کاژیکم بۆ شیکەیتەوہ و هەلسەنگینی. کاکە شیخ محەمد هەر لەو
کۆبوونەوہ یەدا ئەلی: کاکە کاژیک واتا: (کۆمەلی ئازادی و ژیانەوہ ی
یەکیّتێ کورد)، ئا ئەوہ دروشم و ئامانجی کاژیکە ئیدی بۆ ئەبی
محارەبە ی بکری، جا ئەو دیسپلینە ریک و پیکە چنراوہ، فەخرە،

چونکہ زەربەى زۆرمان بەرنە کەوتو، بۆ خەلکى بە خۆپايى بە گرتن و
شەهید بوون بدریّت؟ خۆ ئەو ئەزایەتى نییە..!..

هەر بۆ زانیاری و هەقیقەت و میژوو.. کاتیك شەهید کاکە ئازاد
مستەفا سەرکردایەتى ریکخستنه کانی پاسۆکی له شاخ ئە کرد،
بەپیشمەرگەى دلسۆزو چاونەترسى پاسۆک کاکە مەلا شواندا
نامەکانى بۆ ئەناردم (شایانى ئاماژەى، ئەم هەقیقەتەش بە دەنگى
تۆمارکراوى کاکە مەلا شوان، لامپاریزراوه ئیستا مەلا شوان له
هۆلەندا نیشتە جییه).

لەم دیداردا بە دەنگ قسەکانى هاوبیری تیگۆشەر مەلا شوان تۆمار
کراوه

19/8/ 2013

لەدوای ساڵی 1980 وە کاکە ئازاد مستەفا پینج نامەى بۆ ناردوم

پیش ئەوەى، ئەو نامانەم بۆ بنیڕى پيشانى كاك مه لا شوانیداوه و
فەرموویە: بیخوینەرەوه. پى و تووه: با ئەو مامۆستایانە بىن، ئەم
جەنگلەستانە، تەنیا بەمن نابری بەرپوه. لەنامەکاندا شەهید ئازاد
ئەوهى بۆمن دووپات ئەکردهوه که پروام وایه بەتەوازعهوه بووه،
ئەیفەرموو: (تۆ مامۆستا و من قوتابى، تۆ سەرکرده من کادیر)..
نامەکان لەلام پارێزراون..

چۆن ئەو بەیانەى جەماعەت دەریانکرد چنگمکەوت؟ من لەناو
چۆمانەوه لەدوکانەکەى کاکە حەمە سدیقهوه بۆ قەسرلەسه لام ئەچووم
کەبارەگای ئەمانەتى گشتى رۆشنبىرو لاوانبوو. شاعىرى جوانەمەرگ
جەلالى مىرزا کەرىمى رەحمەتى هات وتى: كاك عەبدوڵلا بەیانىکتان
لەسەر دەرکراوه ئاگادارى؟ وتم نەخىر، وەلەرستیدا نەمبىنى بوو،
دوایى هاوبىرى بەوهفاو دلسۆزم کاکە نەورۆزى مه لا عەلى بەیانەکەى
بۆ هیئام، زوو زانىم ئەو جەماعەتەیه، بەتایبەت زۆرى قسەکانى هى

كاك شيړكوؤى هه ژار بووه كه پيښتر من لامدر كاندبوو!!، سهيرم كرد،
له به يانه كه ناوى نيمه ي تيايه كه ته ليين، ته وانه مان پاكوډا مه سه له ن
ته لئى (ج. نه به ز، ا. هه ردى، ك. ژير، ع. جه وهه ر، ا. احسان، ع. ناگرين،
ف. ع) كه هه موو كه س ته زانئ مه به ست له كاكه دكتور جه مال نه به زو
ماموستا ته حمده هه ردى و كاكه كاميل ژيرو ماموستا عه بدولآ
جه وهه ره و عه بدولآ ناگرين و ماموستا فائق عارفه... تاد... ته وسا
ماموستا عه بدولآ جه وهه ر وازى هيښابوو كاكه دكتور ئي حسان
فواديش له 1961 هوه فرې به سهر كاڅيكه وه نه مابوو، له وكاته نيمه
پيښمه رگه بووين، واته 1974 ته و به ريزو خوشه ويست و مرؤفه
خاوينه به ريوه به رى گشتى روښن بيري كوردى بوو له شارى به غدا،
ئينجا دوايى كو مه لئى قسه ي ناخوش و بوختانى سووتيننه ريان كردووه،
به يانه كه به شيوه يه كى فراوان له رپيگاي قياده ي مه ركه زى حزبى
شيو عيه وه بلاو ته كرايه وه، كه سى سه ره كى كه روئى له نووسينى
به يانه كه دا بوو، كاك شيړكوؤى هه ژار بوو، خه تاي هاتنه پيښه وهى كاك

شیرکۆی هه‌ژار بۆ خۆم ئەگێرمه‌وه، چونکه کاک شیرکۆی هه‌ژار من
هینامه ناوه‌وه و گرینگیم پێداوه، له‌رۆژی 1974/1/17 کۆمه‌لی
سپریاتم لادراکاندو به‌دلپاکی خۆم و ئەو برپاوه‌مانه نه‌ته‌وه‌یی و
کاژیکیه‌ی به‌وم دابوو (دیاره به‌هه‌له‌ دا چووبوم) چهند ئەمانه‌تیکی
ریکخستتم دابویی، له‌به‌یانه‌که‌دا ره‌نگیان دابوو‌وه‌وه‌و هاواریان ئەکرد،
له‌به‌یانه‌که‌دا جگه‌ له‌و نه‌هینیانیه‌ی له‌منی وهرگرتبوو هه‌ندی زانیاری
نووسیبوو سه‌رچاوه‌که‌ی وه‌هم و خه‌یال بێ ئاگایی بوو، به‌یانه‌که
بلاوکرایه‌وه، رۆژیکیان کاک دارا تۆفیق که‌ له‌شۆرشداو ئەمینداری
گشتی رۆشنبیری و لاوان بوو و ئەندامی مه‌کته‌بی سیاسی پارتیشبوو،
له‌رێگای کاک مسته‌فا سالح که‌ریمه‌وه که‌ به‌رپرسی به‌شی کوردی
ئێستگه‌ی ده‌نگی کوردستانی عێراق بوو بانگی کردم، به‌ئاماده‌یی
کاکه‌ مسته‌فا، وتی: کاک عه‌بدوڵلا به‌یانیک ده‌رکراوه‌ نازانی کین؟ من
به‌به‌لگه‌وه‌ باشم ئەزانی ئەو به‌یانه‌ له‌لایه‌ن کاک شیرکۆی
هه‌ژاروما‌مۆستا فه‌ره‌اد عه‌بدوڵقادار که‌سانی دیه‌وه‌.. ده‌رکراوه‌، وه‌لی

ئەخلاقى پەرۋەردەيى نەتەۋەيى و كاژىكىم رىڭگاي نەئەدام يەك زانيارى
ياخود (ناوى ئەوانە ئاشكرا بىكەم) بەيانە كەيان لەسەر دەر كوردوين ئەمە
لە كاتىڭدا بەيانە كە لىۋاۋ لىۋو بوو لە بوختان و ھىرشى نارەۋاۋ تەنانەت
رىڭخستە كانى كاژىكيان لىھانئەداين بە گژمانداين و تەنانەت ھەولئى
تيرپۆر كوردنیشان بەدەن! لە گەل ئەوانە شدا من ئاشكرا كوردنى ئەو
ناوانەم (تەنانەت لە لاي كەسىكى پاك و دلسۆزو سەر كوردايە تىھە كى
پارتى و شۆرش) بە كارى نائەخلاقى سىياسى و سىخورى و ناپاكي دا
ئەنا.

پىشكەشكار: مامۆستا عەبدووللا، كىشەي ئەو دەمەي كاژىك لە گەل
بىرى ماركسى و شىوعىيە كان چى بوو؟.

د. عەبدووللا ئاگرين: ھەرەكەي سىياسى كوردى لە 1920 ھو ھەرەو
ژوورو بە تايبەتى لەدواي سالى 1934، لە لايەن رۆشنىراني

عیراقي و کوردستاني واکه و تبه وه، ئەوهی پشتگیری بلۆکی
سۆشیا لیست و یه کیستی سۆقیهت نه کات یان ئەوهی ئەفکاری مارکسی
نه بی به ته قه دومی و ئاشتیخوازو میلله تپهروهرو جه ماوه ر پهروه ر
دانانریت و گوايه له گه ل ماف و ئازادی چینی کریکارو جوتیاراندا نییه و
پشتگیری داگیرکه رانی روژئاواو چینی بورجواو سه رمایه دار ئەکات،
له گه ل ئەوهی له 31 ی 3 ی 1934 هوه حزبی شیوعیی عیراقي
دامه زرا، ئەو ئەفکاره بلاوبوه وه و زۆربه ی زۆری روژنبیران و
سیاسه تمه دارانی کوردو عه رهب له ئایدولوژیای چه پ و له بازنگه ی
فه لسه فه و بیری مارکس یا خو یان بینیه وه، کوردیش هه ر له ژیر
کاریگه ری ئەو ئەزموونی خه باتی نه ته وه ژیر ده ست و خاک داگیرکراو
وچینه چه وساوه کانی: (کریکاران و جوتیاران) ده ریخست، ئەفکاری
چه پ و مارکسیه ت ئەو ئەفکاره به تین و کاریگه ره ئەکتیفه نییه
له خزمه تی رزگارکردن و سه ربه خو ی نه ته وه ی کوردو دروستکردنی
ده ولّه ت و کیانی سه ربه خو کوردستاندا بیت، وه ک ئیستا بی، باش

له بیرمه له سالی 1958 دا مملانی ئیمه له گه ل شیوعی و
مارکسیه کاندایه بوو: ئه یانوت: کورد ئومه نییه، میللهت نییه،
بۆیه به پئی نه زهریه که ی ستالین نه ک مارکس مادام کورد له و پینج
مه رجی ستالین بۆ پیناسه و ناسنامه ی (ئومه) دایناوه، تیدانیه و
بریتین له: (خاك، زمان، میژوو، داب و نه ریّت، حکومهت- ده ولّهت)
به و پییه کورد مه رجی دوا بیان که خاوه نی ده ولّه ته تیایدا نییه،
به قسه شیوعی و مارکسیه کان نا کریت کورد به (ئومه) بناسریت!!
که چی لی نین ئه م مه رجانه ی بۆ ئومه داناوه: (خاك، زمان، میژوو و
نه ریّت) بۆ به ده ختی کورد، شیوعیه کان تیوره که ی ستالینیان
به سه ردا ئه چه سپانین و ئه یانوت: هر میلله تی ئومه نه بیّت، ئه وه مافی
ئه وه نییه ری کخراوی پیشه یی و جه ماوه ری بی به ناوی خا که که یه وه هه بی
وه ک: (یه کیّتی قوتابییانی کوردستان، یه کیّتی ئافره تانی کوردستان و
یه کیّتی مامۆستایانی کوردستان و..تاد) بۆیه ئه بی قوتابییانی کورد

بچنه ناو یه کیټی قوتابیانی گشتی عیراقه وه و یه کیټی لاوانیش بچنه
ناویه کیټی گه نجانی عیراقه وه .. تاد.

پیشکه شکار: ئیوه له یاداشتییکتاندا داواتان له شیوعیه کان کرد
پیکه وه جوړیک له هاوپه یمانی دروستکه ن ، به و مهرجه ی که ئه وان واز
له عیراقچیټی بیئن، به و مهرجه ی لایه نی کوردستانی بگرنه بهرچاو،
به لام ئه وان وه لامیان نه دانه وه، بو؟.

د . عه بدوللا ئاگرین: ئیمه له پرووی فهلسه فی و فیکریه وه،
له بواره کانی: (عه وله مه و ئایین و نه ته وه و گه ردون و ئابووری و زانستی و
بنیاتنانی ده وله تی سه ربه خوئی نه ته وه بییه وه).

خیلافی فکریان له گه ل مارکسی و شیوعیه کاندا هه یه ، من هه رگیز
وه ک تیژی فهلسه فه دژی مارکس نیم، وه کو شه خس ، جوړی
ئه فکاره که یانم ره تکرده و ته وه، قه تیش به رانبه ریان بروام به عونف به کار
هینانی هیژو توندوتیژی نه بووه نییه و نابی، من ئاگاداری ئه وه نیم که

داوامان لیکردبن واز له عیراقچیتی خویان بینن، کازیک ئەو داوایه ی
لینه کردون به لام هه موو ئەزانین که شیوعیه کان ئەوهنده ی پشتگیری
یه کیتی سوڤیه تیان ئەکردو به ئەمرو بریارو ریئمایی ئەوان
به نامه که بیان به جیئەهینا، له سه دایه کی ئەوه پشتگیری ماف و ئازادی
کوردیان نه کردوو، به لام ئیمه ئەوه مان به لاره گرنه نه بوو، منیش
پشتگیری مه عه سه کهری سوڤیالیستم کردوو و له دژی ئیمپریالیزمی
ئه مریکی و بهریتانی و فرهنسی بووم، گرنه ئەوه بوو ئەوان له گه ل
ماف و ئازادی و سه ربه خوپی کوردی خوڤمانابن، ئەوان وه کو ئەفکار
بروایان به وه نه بوو کورد ئوممه یه و مافی خوپیته ی ده ولته ی سه ربه خو ی
کوردستان دروستکات، من سالی 1959 و 1960 له یه کیتی
قوتابیان و لاوانی دیموکراتی کوردستاندا بووم، جاریکیان له گه ل کاکه
جه لالی مام ئەحمده که ئیستا له ژیاندا یه و ته مه نی درێژ بیته
له باره گای یه کیتی قوتابیانی کوردستان له به رانه ر مزگه وتی گه وره و
نزیك مالی شیخ قادری برای شیخ مه حمودی حه فید له سلیمانی،

ئەھاتىنە دەرى (كەسپك) ئەوسا شىوعى بوو، ئىستا كوردىكى
نەتەوھىي دىلسۆزەو دۆستىكى خۆشەويستە، دەستى بۆ گىرفانى
شەرۋالەكەى بردو رووتىكىردىن و وتى: دۆلارتان پىيە؟ قەناعەت بىكەن
ئەوسا نەمئەزانى دۆلار عوملەيەكى ئەمىرىكىە، جا ئەوانە واپىكرد
ئىمە لەگەل ئەوانا خىلافەكەمان درىژەى ھەبى، بەلام ھەنووكە
ھەلوئىستان گۆراوہ بەئەرىنى ، مامەلە لەگەل پىرس و دۆزى كوردو
دامەزراندنى دەولەتى سەربەخۆيى كوردستاندا، ئەوہش ھەلوئىستىكى
راست و جوان و سەردەممانەيەو ھەمووان پىمان مەقبوولە، گىرنگ
پشتگىرى كردنى ئازادى و مافى كوردە، رووى قسەكانم بۆ بىروراو
بۆچوون و ھەلوئىستى شىوعىيەكانى لەسالانى دواى شۆرشى (14)
تەمووزى 1958ە، بەلام بەراستى دوايى دىمە سەرى، لە دواى
راپەرىنى 1991 لە پاسۆكا دەورە ئەرىنى سەردەممانە لەگەل حزبى
شىوعى و لايەنە ماركسىيەكان ھەبوو زۆر بەكراوھىي و ھەقىقى
واقىبىنيانەوہ پردى لىكنزىكردنەوہو بەيەكگەيشتن و لىكتىگەيشتم

خولقان! بەتايىبەت لەگەل تىكۆشەرى ماندو نەناس و
خۆنەويست، ھاورى: (مەلا حەسەن - كاك فەتاح تۆفيق) ئەندامى
مەكتەبى سىياسىيى حزبى شىوعى عىراق و دواتر كوردستانى.. من
لەگەل ئەو دلسۆزەدا جگە لە تاوتوكردىنى فەلسەفەى فيكرى و
ئايدۆلۆژيا نيوانمان وەك: نەتەوہيى و ماركسيە لەلايەك و لەلايەكى دى
گفتوگۆمان لەسەر جۆرى پەيوەندى نيوان تاك و حزبە ركەبەرەكان و
چالاكى سىياسى و ھەلۆيىستى جەماوەر وەك پاسۆك و حزبى شىوعى
ئەكرد كرد... بەتايىبەت دواى ئەو گۆرانكارىيە مەزنانەى لەسەر ئاستى
ناوچەيى و نيودەولەتى لەكايەدابوو. ئىدى بۆ ئەبىت دووكەس ياخود
دوو حزبى بىروباوەر و ئايدۆلۆژى و ئامانج جيا لەيەكەوہ دووربن و خالى
ھاوبەش و بەيەگەيشتن نەدۆزنەوہو لەپىناو بەرژەوہندى بالاي
جەماوەردا، تىژى و گرژى و دابران، كالكەنەوہو بەيەكجارى بنبرى
نەكەن؟.. من ھەر لەسەر ئەو رايەم سوورم، باھەريەكەمان ئەوسا من
وہك پاسۆك و ئەويشى وەك حزبى شىوعى كارو خەباتى خوى دريژە

پيڤدات، دژايه تي يه كنه كهين و جه ماورو ميژووش دادوه رييت. ئا
له دوای ئەو بو چوونانه په يوه نديه كي جوان و به تين و سروشتي له نيوان
ههردوو حربه كه ماندا خولقا.

(هه لويستي ناسه رده ممانه ي شيركو ي هه ژار)

له جي ي خو يدايه ئاور يكي دي له له هه لويستي كاك شيركو ي هه ژارو
كاك فه رهاد عه بدولقادر بدهينه وه كه به نياز بوون ئيمه بكوژنو

له ناوبه رن، سه بارهت به ماموستايم له په يمانگاي كادي ران من ته نيا
له ريگاي دكتور جه مال جه لال ئاموزاي كاكه نه ورؤزي مه لا عه لي
يه وه بوو، كاكه دكتور جه مال خه لكي گه ره كي سابونكه راني شاري
سيلمانيه پياويكي رو شنبيره وه له دوای 11 ي ئازار بارزاني نه مر

له ئه وروپا به سه فيري كورد داينا، (ئه و) بوو به به رپرسی په يمانگاي
كادي ران، به مني وت: داواتليئه كه م له په يمانگاي كادي ران يارمه تيم
بده ي... ئه و متمانه يه ش له وه وه هاتبوو كاتي ك ئه ندامي مه كته بي

سكرتاريه تي يه كي تي ماموستاياني كوردستان بووم، له دوای 11 ئازاري

1970 له گهڻ خوشکي بهرپڙ ناجي خاني خيزاني کوٻوونه وهی
سکرتاریه تمان له به غدا له مائی ته وان ته کرد، خيزانه کهی ته ویش
ته ندامی سکرتاریه تی ماموستایانا بوو، تا له و دیدارانهدا پرواو
متمانهی برایانه و دلسوزانهی پیکردم، من تاوا له په پمانگای کادیران
به ماموستا دانرام، ئیدی نه سفقه بووه نه هیچ شتیك.

پیشکه شکار: تو له 12 ی 3 ی 1974 وه راسته وخو چوویته دهره وه و
یه کسه ر بو ناوپردان، حاجی ئومهران و نه وناوه، که گه یشتیه ته وی
روژی دواتر چوویته باره گای راگه یاندن و کرایته (محرر) نووسه ری
ئیزگهی دهنگی کوردستانی عیراق، نه مه چون بوو؟.

د. عه بدوللا ئاگرین: له یاده وه ریبه کی بچووکاو له کتیبی (دژه په یام و
داشورینی به عس) به تیرو ته سه لی نه مه م باسکردووه، (من له گهڻ

مامۆستا مه لا كه مالى محاميدا رۆيشتمه ناو شوپشهوه، ههستم ئه كرد
(ئهو) پهيوه ندى له گه ل پاراستنا هه بوو، له پيش هه فتا و چوار ئه چووم

سه رى كاكه محمه دى عه زيزم ئه دا، مامۆستا مه لا كه مال له ريگاي
ره ئوفى مه لا سالحه وه ئه يزاني من هاتوچۆي ئه و ناوه ئه كه م جاريكيان
فه رمووى: ئه و نامه يه ش بۆمن بگه يه نه باره گاي بارزاني، منيش
له بهر ئه وه ي هيج جو ره په يوهنديه كم به هيل و تو ره كاني ده زگاي
پاراستنه وه نه بوو، هه رجاره نامه كه م ئه برد بۆ باره گاي بارزاني و
ئه مدايه ده ست قه له مى باره گاو ئه موت: ئه و نامه يه بۆ جه نابي كاك
مه سعود هاتووه.

من له ريگاي هاورى و خزمم كاكه رهوفى مه لا سالحى مه لا زوبيرى
سهر شه قاميه وه ئاشنايه تى و تيكه لم له گه ل ماموستا مه لا كه مال
پهيدا كرد، جاريكيان نامه كهى به كراوهيى دايه دهستم، وتم ماموستا
ئه مه كراوه ته وه، وتى قهيناكه خو توش وهك من بو كوردو شوپشى
دلسوزى

كراوه ته وه، وتى قهيناكه خو توش وهك من بو كوردو شوپشى دلسوزى و نامه كهى
دهرهيئاو وتى: ئه مه ناوه رو كه كهيه تى... له دو ايذا له برى ناوى خو (باران) ي
نوسيبوو، واته: ناوه نهينيه كهى ماموستا مه لا كه مال (باران) بوو، روژى
1974/3/12 له گه ل (ئه و) كورپه شه هيدو جوانه مه رگه ي كاكه هاورى كورپى بو
چومان روشتين.

روژى پينجه شه مه 1974/3/14 بو ناوپردان چووم، كه باره گاي راگه ياندى له وى
بوو، كه چووم بو ناوپردان كاك جه لالى ميرزا كه ريمى شاعير هاته به پيرمه وه (ئه و)
هه م پيكه وه كورپى گه ره كى چوارباغ بووين و هه م له دنياى ئه ده ب و رو شنبيرى و
روژنامه گه ريدا تيكه لبووين.

دوایی (ئەو) بردمی بۆ لای كاك دارا و بەیەکی ناساندىن كاك دارا تۆفېقەفەندى
ئاغا فەتحوئلا وتى: ئەتوانى بېژەرى بكەیت، وتم: بەخوا كاك دارا قەت بېژەرىم
نەكردوو، وتى: باشە ببەبەموحەرېرو لە بەشى كوردىي ئىستگەى دەنگى
كوردستانى عىراق دانرا، بەلام پاش ئەوەى كەلقى سلىمانى ئەدىبان و
هونەرمەندان و رۆشنبىران هاتن، بالى شپرزەيى راگەياندى داپۆشېبوو، كەس
بەكەس نەبوو، بى سەرو بەرەيى بەدۆخەكەو دياربوو، من لەوى زۆر بېزار بووم !!.
پېشكەشكار: مەبەستت چىيە لەوەى كە لەگەل هاتنى ئەدەبىيان و رۆشنبىرانى
سلىمانى بى سەرو بەرەيى دروست بوو، تۆ كۆمەلەك رۆشنبىرى وەك لەتېف
هەلمەت و كاك موحەمەد موكرى و ئەدىبانى تەرت بىنيو لەوى، رۆلى ئەوان لە
ئىزگەكەدا چى بوو؟.

د. عەبدوئلا ئاگرىن : بەراستى بەر لە چوونەدەرەوهم من خىلافىكى هونەرىم لەگەل
لقى ئەدەبىيانى سلىمانىدا هەبوو، لەرۆژنامەى ژىنى كاكەى فەللاحدە و تارم
ئەنووسى و رەخنەم لەهەلسوكەوت و هەلوئىستىيان ئەگرت، ئەمە وەك هەلوئىستى
شەخسى، ساردەيەكى لەنىوانماندا دروستكردبوو، ئىتر من لەگەل ئەدىبانى سلىمانى
نەچوومە دەرى، ئەوان روويانكردە تەويەلە و هېزى خەبات كە كوردى پاك و نەتەوہيى
دلسۆز شەهيد كاكە فەتاح ئاغا ئامر هېزى خەبات لەوى بوو. دواتر ئەوان

له ریگای ئیرانه وه بو ئه مانه ی گشتی راگه یانندن له چۆمان هاتن، من له گه ل
مامۆستا مه لا که مال به ره و چۆمان چووین، هاتنی ئه و لیشاوه ئه مه نده یتر
وه زعه که ی شله ژان، پیش ئیمه کاک مه مه د موکری و کاک که مال جه مال موختار و
کاک له تیف هه لمه ت و کاک سه لاح شوان و کاک جه لالی میرزا که ریم و کاک عه بدوللا
عه باس له وی بوون، ئه مانه هه موو له روژنامه ی برایی کوردی له به غادا کاریان
ئه کرد، هه موو ستافه که هاتن ئیلتیحا قیانکرد، جا کاتی کاک جه لال میرزا که ریم
بردمی بو لای کاکه دارا و به موحه ریر دایا نام، دوا ی که دکتۆر جه مالم بینی و وتی:
وه ره بو په یمانگای کادیران.. من زۆرم پیخۆشبوو، چونکه بو ئه و کاته جی و ریگه
زۆر گرنگ بوو، من جگه له راگه یانندن هیچ شوین و په نایه کم شک نه ئه برد، تا تیدا
سه قامگیریم.. دواتر ئه وه بوو نزیك پردی ناو بازاری چۆمان ژووریکی له گل
دروستکراوی بچوکم به کری گرت .

ئاوا له و حال و باره دا دوا ی ئه وه ی وه ک مامۆستا بریاری مه کته بی سیاسیم بو
ده رچوو کاکه دکتۆر جه مال جه لال ته شریفی هیناو به ده ستی خوی (ئه مره که ی)
ته سلیمکردم، دواتر چووم بو خولی شه شه می په یمانگای کادیران له گوندی زینوی
شیخی که گه یشتیم کاک هه مید سوری ره هه متی له وی بوو، ئه و (ئیستیعابی) بالی
مه کته بی سیاسی بوو، که سیکی باش بوو، ئیتر له و خوله من دوو وانه م ئه وته وه
وانه ی: (په ره پیدانی قوناغی کۆمه لگای مرو قایه تی و حزبه عیراقیه کان) له و

كاديرو قوتاييانهى خولى شه شه م: كاك كو سرهت ره سول عه لى و كاك سه عدى
ئه حمه د پيره و كاك حمه مى حمه باقى و كاك دكتور سه لام خو شناو و شه هيد
ماموستا سه عد عه بدوللا ره حمه تى بوو، ئه وانه كو مه لى كاديرو پيشكه وتوى
به تواناو رو شنبيري پارتى بوون، كاك حمه ميد سوري به ره حمه تبي ماله كه لى له زينوى
شيخى له نزيك په يمانگا كه وه بوو، ئه و زوريشى خوشه ويستم، جارى وابوو بونان
خواردن نيوره و بو ماله لى خو لى بانگيشى ئه كردم، كه چى له گه ل ئه وه شدا له كو تايى
خوله كه داو كاتى تاقى كردنه وه، گو لمه زيكى له ناحق بو خولقام، راپورتى بو
پاراستن و باره گاي بارزانى لينووسيبووم، گوايه من پرسيارى تاقى كردنه وه كانم به
كاك حمه مى حمه باقى كه ئيستا له ژياندايه و له شساغى و ته مه ندرىژى بو
ئه خوازم و شه هيد ماموستا سه عد عه بدوللا (داوه...!!.. چونكه پرسياره كان هه موو
لاى من بوون، ئه و رايه ناراستبوو، دروست كردنى ئه و تو مه ته، هه لو يستيكي بى
ويژدانانه بوو به رانبه رم، خو ئه وه تا ئيستا كاك حمه مى حمه باقى له ژياندا ماوه،
خوا به و سه ره وه شايه ته دوورو نزيك كه م و زور ئاگام له وه نه بووه، دواى زانيم ئه وه
به رنامه لى كاك حمه ميد بوو له ريگاي كاك شه كيب ئاكره ييه وه كه به رپرسى پاراستن
بوو به ناهه ق به رانبه رم دارى ژرابوو!! پاراستينش ئه يو يست له په يمانگا نه مي نم و بو
خولى دواتر و اتا خولى هه وته م نه چمه وه، كاك حمه ميدش ئه يو يست خو لى بيته
به رپرسى يه كه مى خولى كاديرو، دهنه ئه وسا هه موو ده سته لاتيكي هه بوو، منيش

ئەو پەندە گىرگى و بەھادارەى لە مامۆستام كاك فەرەيدون عەلى ئەمىنى
رەھمەتتە وە فېربووم، ئەلقەيە كەو لە گويم گرتووە، ئەو ھەمىشە ئەيفەر موو: كاك
عەبدوللا ئەگەر ويستت بچىتە شوينىك، زانیت پيويستيان پيت نيه يان پييان
خوش نيه و دووچارى كيشە و سەريە شەت ئەكەن مەچۆو بەپەلە لييان دووربەكەو.
منيش زانيم ئەم ماستە بى مونييه و كيشەم بۆ دروستتە كات، دواى تەواو بوونى
خولە كە يەكسەر بۆ سەردانى داىكم و ھاوسەرە كەم (شەمسە كەريم غەفور) و ئاگرين
بۆ تەويلە روشتتم، چونكە ماوہى ھەشت مانگ بوو، كەسيانم نەبينبوو.

پيشكەشكار: تو ئەو فەزلى دانانەت لە پەيمانگەى كاديران ئەگيرتتەو بۆ دكتور
جەمال جەلال، بەلام ھەر خۆت ئاماژەت بەو كەردوو كە لە 20 ي 3ى 1975 ھو
تايستا ئەو پياوہت نەبينوہتەو. ئەمە بۆ؟.

د. عەبدوللا ئاگرين: بەراستى دانانى من لە پەيمانگەى كاديران فەزلى كەى بەتەنيا بۆ
شەخسى ئەو ئەگەرتتەو، من ئىستاش ھەمان بيروراو ھەلوئىستى ئەرىنى و ريزو
خۆشەويستى بى ئەندازەم بەرانبەر ئەو روئشبيرە جواميرە (دكتور جەمال جەلال)
ھەيە.. من كە لە 1975/3/20 ھو نەبينوہتەو.. بەئانقەست نەبوو، ئەو دواى
ئەو ھەرسە ناخۆشەى شوئشى ئەيلول بۆ بەغدا گەرايەو ھو دواتر وەك بيستم بۆ

خویندن و ته و او کردنی تیژیکی دکتوراکی رووه و ئەمەریکا رویشتوو بە و جوړه
لەیهك دووركه وتوینه وەو منیش له 1975/3/27 هوه بو سلیمانی گەرامه وەو
بەسی بریاری یهك له دوای یهکی ئەنجومهنی بەناوسه رکردایه تی شوپشی رژیمی
بە عسی عیراقی بوشاری سه ماوه نه فیکرام، ژماره ی کتابه کان: (10/1190 و
1283/10 و 1360/10 له 4/30 و 5/8 و 1975/5/15 ن رادهستی
به ریوه بهر ئامادهیی پیشه سازی سلیمانی ماموستا (سهلمان) کرابوو که به شه خسی
و به په له پیمرا گه ینی و (تینفکاکم) پیبکات و نه فی شاری سه ماوه بم.. نوسخه ی
ئه و دوو ئەمره له به ریوه به رایه تی په روره ده ی سلیمانی و ئامادهیی پیشه سازی هه یه
لیره شدا بلاوی ئە که مه وه، و من به ره و مه نزلگای نه فیم رویشتم، پینج سال
به نه فی تی له سه ماوه ی نزیك (نوگره سهلمان) مامه وه..

به نوقورچگرتن و ته شه رنایلیم: ئە مه له کاتی کدا ده یان سه رکرده ی پیشمه رگه (ئامر
به تالیون) و کادیری سیاسی و راگه یاندنی پیشکه وتووی ناو شوپش و پارتی و
ته نانه ت ئەوانه ی به یانه که یان له سه ر ئیمه ش ده رکرد، له وانه کاک شیرکووی هه ژارو

كاك فەرھاد عەبدولقادر لە 1975/3/19 ھوھ ھاتبۆونەوھو لەناو شارى سلیمانیدا
بەئازادى ئەگەران!!

پیشکەشکار: بابینە سەر رۆلى دکتۆر عەبدووللا ئاگرین وەك نووسەر و موحەریر لە
ئىستگەى دەنگى كوردستانى عىراق لەسالى 1974 - 1975؟.

د. عەبدووللا ئاگرین: دواى ئەوھى لە پەيمانگای كادیران ئەو حالەتەى نەخوارا
ناراستە ھاتە پیشەو، من روومکردەوھو راگەیاندن لە ئىستگەى دەنگى كوردستانى
عىراق، پیشتریش موحەكەم ھەر لەراگەیاندن وەرئەگرت، موحەى مامۆستایم بەر
لەئىلتحاقم لەشار (54) دینارى ئەسلى بوو ئەو موحەى بۆ ئەوسا موحەى كى
موحتەرەم بوو، بەموحەى (ھایلايف)ى ناوئەبرا، لەراگەیاندن 27 دیناریان
ئەدامى، جا ئەچووم ئەم (27) دینارەم لەوئى وەرئەگرت، بۆیە دواتر بۆ ئەوئى
گەرەمەوھ.

سەرەتا بە نابەدلیەوھو بۆ راگەیاندن چوومەوھو وامئەزانى ھەر فەوزاكەى جارانه،
كەچى بۆ چوونەكەم سەریكردو وا دەرئەچوو، بەراستى كاك مستەفا سالىح كەرىمى
براو دلسۆزم، جوامیرانە بەپیرمەوھو ھات و وتى: تۆ چۆن و چى ئەلیت: من
ئامادەم كارت پىسپىرم.

كاك مسته فا راسته و خوو سه ره كیی به ریوه بهری به شی کوردی ئیستگهی دهنگی
کوردستانی عیراق بوو، پیشتر له سه ره ئه وهی کی و تاریک له ئیستگه بلاوکاته وه،
هه لالی له سه ره ئه قه و ما، که چی ته ماشام کرد دۆخه که گۆراوه، که ف و کوئی
هه لچووی ئه و (که س به که س نه بوو نییه)، نیشته و ته وه و ره وشه که ئارامه .. یه که سه ر
كاك مسته فا ئاماده کردنی دوو بهرنامه ی له ئیستگه پیسپاردم، بهرنامه ی
شه هیدان و بهرنامه یه کی تریشی دامی به ناوی لیدوانی کی هیمنانه وه، شه وانی
پینچشه ممه له سه ره ههینی به دهنگی خووم پیشکه شم ئه کرد، هه ر ئازیزیکی بیه وئی و
بزانی چی له میشک و ناخی دهروغدایه و ئه و راستگۆیه م به پیوه ر دابنی. ئه و ا
بابه وردی ناوړۆکی ئه و بهرنامه نه بخوینینه وه سه رجه می له دوو توپی کتیبه
چاپکراوه که مدا به ناوی (دژه په یام و داشۆرینی به عس 2013/1/1) بلاوم
کردۆته وه. هه موو ئه و وتارانیه ئیستگهی تیایه و به لگه یه کی زیندوو وه ته عبیره بو
ئه وهی که من دووربووم و دوورم له بیرکردنه وه، له مه سائیلی عونف و توندو تیژی و
کاری خراپ، له و کاته ی شوړشدا (به زمانی گول) بهرنامه که م پیشکه ش ئه کرد. نو
بلیت: ئه و کۆنفرانسه ی مانگی 1975/2 به سیمنا ر یا خود کۆبوونه وه یه ک
دابهرییت!

خواو راپستان ئەو بەرنامانە ھەموویم نووسیووە، ئیستا بەدەنگی و تۆمارکراوی
لەبارەگای مەکتەبی سیاسیش ھەیە، جا لەو ماوەیە کە لە ئیستگە بووم،
بەیانە کە ی کاک شێرکۆی ھەژاریش دەرچوو بوو کاک کامیل بینی، عەرزیمکرد:

مامۆستا کامیل ژیر – عەبدوللا ئاگرین

بادانیشتنیک یاخود کۆبوونەووەیە کەین، بزاین ئەمە چییە و بەرەو کوی
ئەچیت؟... عەرزیمکرد لە گەڵ ئەو ھیام ئەو تاقمە کاری خۆیان بکەن، کۆمەڵی
گەنجن بازاین ئەتوانن شتی بەشتی بکەن و پەيامی پیرۆزی نەتەوایی بە ئاکام
بگەینن! ھەرگیز پیمراستنیە ریگا چالاکی سیاسی و ئازادی لە کەس بیگریت، بەلام
بائیەش لە حالی خۆمان بیچینەووە و کاروبارو چالاکیەکانی رابردوو ئیستا خۆمان
ھەلسەنگینن. لەسەر پێشنیاری (من) بریار درا، کۆنفرانسیک بە ئامادە بوونی
سەرکردایەتی کازیک و کادیرە پیشکەوتوو کافمان، بەستین، ئەو کۆنفرانسە
لە مانگی دووی 1975 دا لە مائی مامۆستای مەزەنم کاک ئەحمەد ھەردی لەشاری
نەغەدە سازکرا.

ئەحمەد ھەردى كامىل ژىر شەھىد نورى ھەمە ئەلى ئەبدوللا ئاگرىن

مژدە تاهىر فايەق عارف فەرھاد ئەبدولھەمىد فەتاح ئەبدولرەزاق

مھمەد مەجىد ئەسلان عومەر ھەمە شەمەيى نورى كەرىم

ھاوبىرانى ئامادەبووى كۆنفرانسى (كاژىك) لە مانگى دووى 1975 لە شارى

نەغەدە

ھاوبیری بەرئیزو خۆشەویستم کاک کامیل ژیر بەنەرئیتی روویتی کردم و خۆی پرسى تۆ
کى پىشنياز ئەکەیت؟ . تۆبلیت، ئەو کۆنفرانسەى مانگى دووی/1975ى شارى
نەغەدە بەسەمینار یاخود کۆبوونەو دابنریت؟ یا لە راستیدا ئەویش کۆنفرانسىک
بوو.

منیش پىشنيازی ئەم دلسۆزانەم کرد: (مژدە تايەر، فەرھاد عەبدولخەمید، عومەر
حەمەشەمەیی، نوری کەریم، شەھیدی غەدر لیکراو پىشمەرگەى دلسۆزو پالەوانى
شەرەکانى چىای سەرتیزو گەرووی تۆمەر ئاغا کاکە نوری حەمەعەلى) ئەمە جگە
لەئەندامانى قیادە: مامۆستا هەردى و مامۆستا فایەق و مامۆستا محەمەد مەجید
و کاکە فەتاح عەبدولرەزاق.. من ئاگادار کاکە فەرھاد و کاکە مژدەو کاکە عومەر
کردەو، تا ئەوانى دى ئاگادارى بکەنەو.

برواتان هەبى من ئەمەم لەیاداشتەکاندا نووسیوەو تۆمار کردووە، کەچى لەو
ماوەیە ھاوبیریکی بەشداربووی کۆنفرانسەکە لىپرسیم: ئەرى کاک عەبدوللا تۆ
بۆچى بۆ کۆنفرانسەکەى نەغەدە نەهاتى و ئامادەنەبوویت؟.. بۆ ئەو قسەى زۆر
سەیرم پىهات و لەدلى خۆمدا وتم: دیارە ئەمجۆرە رووداوە گرنگ و ناسکانه لەکاتى
خۆیدا تۆمار نەکرین ئەو لەوہیە بەتپەرپوونى تەمەن لەمیشک و بیرەوہریەکاندا

بسپڙتته وه وا لههه نديك مرؤڤ بكات بهئيلحاحه وه نكؤلى له راستيى واقيعى تهو
رووداوانه ش بكات و دهست له سهر (نسيان الزاكره)ى خؤى دابگرئت.

وتم: كاكه تهى باشه ته وه كى بوو پيئيازى كؤنفرانسه كهى نه غه دهى كردو وه و تؤشى
بو به شداربوون پالاوت؟. من به نووسين به شداربووان و ناوه رؤكى كؤنفرانسه كه م تؤمار
كردو وه، له كؤنفرانسه كه دا هاوبيريك پيئشنيازى ته وهى كرد: كه ئيجرائاتى توندو تيئر
به رانبهر به شيركؤى هه ژارو ته وانه بكرئت به يانه كه يان دهر كردبوو، هه مووان
ئاگادارن من دهستم به رزكرده وه و وتم: من له گه ل ته م پيئشنيازه دا نيم، چونكه ئيمه
نه مانتوانيوه په يامه كهى كاژيك به مه نزلى ئاوات بگه يه نين، ته گهر ته و جه ماعه ته
هه رزه يه واز له وه هه لؤيست و فيكره جه هه نه ميان و خراپه كاريانه نى خؤيان به يئن، كه
ته يانه ويئت ته نجاميبدن و به گز ته و باچن ته م يا خود ته و بكوژن، ته و با به ئازادى
كارو تيئكو شانى خؤيان بكه ن و وه لالا پشتگيريشيان ته كه ين، پاش گفتوگو يه كى
وردو به سوود كؤنفرانسه كه كؤتايى هات

بپروام وابوو ته و تاقمه دروشميان: به كارهيئنانى هيئزى ترسيئنه رو كوشتن و برين بوو، بهر
له كؤنفرانسه كه هاوبيرى دلسؤزو ته ندامى بويرى كاژيك، كاكه فوئاد حه مه ته مين
سه راجيان بو موحاسه به بانگ كردو هه ره شه يان ليكرده وه بو چى دژيانه؟.. گوايه
بپريارى دادگاي به رزى كاكه شيركؤى هه ژار ته وه بوو، مه نه جه لى ئاوى له كول و داغ

به سهريدا بکهن!!.. خوئی لای باسکردم وتی: خهريکبوو له پینجوين بمکوژن،
به شیوهیهک، یهک مه نجهل ئاوی گهرم و داغ به سهرمدا بکهن، دیاره بهر له
1974/3/11 یش کاک شیرکوئی هه ژار خاوهن و هه لگري ئه و نه هجه ئه هريمه نانه
بووه، وه همی تیرۆری هاویرانی، عه شق و خولیاى هزر و بیرکردنه وه بوو، ئه وه تا
کاکه که مال جه مال موختار له م ماوه یه دا په رده ی له سه ر ئه و نه یی و هه لویسته
قیزه ون و ترسناکه ی کاک شیرکوئی هه ژار هه لدا یه وه که پیلانی بو تیرۆر کردنی کاکه
که مالیش دارپشته، ئاخه ئه م ته سروفاتانه هه رگیز له که سان و حزبی نه ته وه یی،
ناوه شیته وه، باشه ئه وه چ موفه کیریکی نه ته وه یی به رنامه ی له ناو بردنی عه قله
نه ته وه یه کانی دارپژێ؟! من له کو نفرانسه که ی نه غه ده دا وتم: ئیمه کاره کانمان به باشی
نه کردووه قه یچییه کا با ئه وان په یامه که ته واو بکهن، کو مه لئ گه نجن، ئازادن به لکو
بتوان له وکاره موراهیقیه ده ربچن و خزمه ته کانی خو یان به جوانی و سه رده ممانه
پیشکەش به کوردو شوړش بکهن، پیشنیازه که سه ریگرت و ئیتر قراره که به و شیوه یه
درا: پاریزگاری خو مان بکهین، ئیمه په یوه ندیمان به سه ریانه وه نه بیته.

پیشکەشکار: باچینه وه سه ر ئیستگه دهنگی کوردستانی عیراق له شهوی بیست
له سه ر بیستویه کی سی (1975) ئیدی ئه مه دواشه وی ئیستگه بوو، ده با

مالتاوايی له گویگره کانی خۆت بکهی، ئەوساته وهخته بۆ عهبدووللا ئاگرین چۆن بوو؟.

د. عهبدووللا ئاگرین: به لای منه وه ئەوساته، مه رگباران و ئاواتکوژه بوو، هه رگیز له یادو بیرمدا نه کالبه بیته وه نه ئه پرته وه یه کیکه له ویستگه هه ره حساسه کانی ژیانم، هه م سه ره رزییه هه م ناخوشیسه، له 1975/3/6 پیلانه که ی نیوان سه دامی خوینرێژو و شای ئیران: حه مه ره زا شای بی عه ه دو وه فا کرا، بۆ فه وتانی کوردو دامرکانه وه ی ئاگری شوپشی کوردستان، شه رم نییه و ئه لیم: زۆر ته قدیرو ریژم هه یه بۆ هه موو ئه وانیه له راگه یاندا نه به گشتی و ئیستگه ی دهنگی کوردستانی عیراقددا کاریان ئه کرد، خۆشه ویستیم بۆ هه ره مووشیان هه یه و دلسۆزبوون به لام دوای 1975/3/6 یه که یه ک و دوو دوو هه رییه که یان به بیانوی سه ردانی که س و کاریان و گه ران به دوایاندا، به ره و لایه ک رویشتن، شوینی کاره که یان (ئیستگه) به جیهیشت له 1975/3/11 دهنگوباسی ئه وه هه بوو که سه روک مسته فا بارزانی له لایه ن شای ئیرانه وه له تاران ده سته سه ر کراوه، ئه وه راست نه بوو، دوواتر بۆ ناوشووپش گه راپیه وه، که ته شریفی هاته وه ئیمه له ئیستگه له چیا ی مه می خه لانی پشت- چۆمان و ده بهندی رایات بووین، ته نیا سی که س نووسه رو بیژهر مابووینه وه، من و کاک ره شید فندی و کاکه دارا حه مه عه لی، ئه فسه ری پۆلیس ئه و دهنگ و باسو هه وائی شوپشی به زمانی عه ره بی پیشکه ش ئه کرد،

لەئەندازيارەكانيشدا كاك ئەمجد عەبدولواھيد كە كورپىكى زۆر دىلسۆز و خوگر بوو،
ھەر وھە ئەندازيارى لاو و بەتوانا و دىلسۆز كاك مەريوان ئەمە جگە لەپيشمەرگەى
دىلسۆز و بەزات كاكە ئەحمەد دەشتى تۆمارى دەنگى ئەكرد، ئەئمانە مابووينەو،
لە 12ى مانگەوہ بو 17ى مانگ من خۆم وتارم ئەنووسى و ئەمخویندەوہ ئەوانى
دیش ھەر وھە، چونكە بېژەرەكانيش ھەريەكەى بە حالەتيك رویشتبوون، من
وتارىكى توند و ھەماسەتدارم دژى فرت و فيل و ناپاكي و خوینپرشتنى سەدام
نووسى، دوایى نەمانەمزانی چى لیبەسەرھات!

بو بەيانى چووم بو مەكتەبى سياسى كە لەخۆشكان بوو وتیان: ئەمشەو ئەوہ
چىبوو بلاوتانكردهوہ؟ وەئلا خو ئيوہ عەزمى ئيمەشتان بەرزكردهوہ لە 17-
1975/3/20 ئيمە لەئىستگە لەبارىكى دەروونى ئالۆز و ناخۆش و نادياردا
بووين، نەمانئەتوانى وتاريش بنووسين، وتارە كۆنەكانمان بلاو ئەكردهوہ كەس خۆى
لەئيمە بەرپرسيار نەئەزانى، تەنانەت، نەبارەگای بارزانى و نەمەكتەبى سياسى
نەئەھاتن بەلاماندا، ھەتا برادەريكى ئەديب و خوښەويستەم ھات وتى: (تۆ ليرە
چيئەكەى؟ مالكاول خەلك ھەمووى رویشت، خو خۆت نەدۆزيوہتەوہ، ھەر وھە
وتى: بروت ھەبى دوور نييە ھەليكوپتەر بيئە سەرتان و چەتالتانكەن!!) وتم:
بەخوا تازە من بريارى خۆم داوہ و ليرە ئەميئەوہ، تا دەمەو نيوہرۆ كاتى

(12ى روژى پينجشەممەى 1975/3/20 لەو كاتەدا من، لەسەر گردۆلكەيەكى

نزیک ئەو جوگه ئاوه دانیشتبووم کەسێ هەفتە بەر لەو کاتە، فرۆکە ی سێخۆی
رووسی، رژیمە کە ی بە عس (کۆنە فرۆکە یە کێ) خەلکی خەلان کە خۆیان تیا
حەشاردا بوو، ساروخیکی بێ وێژدان دایته پان و مەرگ و خوینی خیزانیکی بێ
گوناھو (جەستە ی چوار منال و دایک و باوکە کە یانی) خەلتانی خوین و گل کرد و
بە جوگە کە دا روو و چە مە کە رویشتن !! من لە دەریای خە می ئەو رووداوه
دلتە زینە دا ئە ژیا م بە جیبیکی کولێ ئە مەریکی بەرەو رومەت! کە لە بەردەم
گردو کە کە دا وە ستا، سە یرم کرد کاک دکتۆر کە مال مە زهەر کە ئیستا لە ژیا ندا
ماوه و تە مە ن درێژ بێ لە گەل شە هید کاک دارا توفیق هاتنە خوارە وە و
سە لامیان کرد و هاتنە سەر گردۆلکە کە و پاش سلاو، وتیان: ئەو چی ئە کە ی؟
ئە پرۆیتە وە بۆ سلیمانی یان ئە چیتە ئیران؟ چونکە هە ندی خە لک ئە گە رانە وە، وتم:
بە پراستی قەرارم داوه ئەم جەولە یە لە گەل شوێشدا بێنمە وە، وتیان: مادام بپاریت
وا یە، ئە گەر ئە مەرۆ بۆ پە نە لە کانی ئیستگە نە یە ن ئە و، ئیستگە یە کێ موه قەت
ریکئە خە ی ن بۆ ئە ویت ئە بە ی ن، لە مە ی ا بوو ی ن ئۆتۆ مبیله ریۆ یە کانی ئیران بەرە و
ئیستگە هاتن، چاوسا غیشیان لە گە لا بوو، وتم کاک دارا چی بکە ی ن، وتی: دە
قسە یان لە گە لا بکە و بلی: سە عات (-ر1) ئیستگە کە ئە کە ی نە وە و تۆش ئە مە
بلا و بکەرە وە: (لە بەر هە ندی خە لە لی فە ننی ئیستگە کە مان لە کار ئە وە ستی)، وە لا
ئە وان نە رویشتن بوون منیش کلاشنکوفی کم پی بوو وتم: کاک دارا ها ئەم چە کە م

لیوهربرگره، کاکه دکتور که مال مه زهر وه لامي دامه وه و تی: نا خه لکی تر هه یه
دین به وانی بده... مه بهستی ئه وه بوو هه ندیک لایه نی سیاسی و کهسانی دی هه بوو
نیازی بهرگریان هه بوو، چه کیان کوئه کرده وه له ناویاندا (قیاده ی مه رکهزی حزبی
شیوعی عیراقی) بوو. وتم: ئه مه چه کی شوپشه و ته سلیمی شوپشی ئه که مه وه،
نایده مه دهست که سیك دوايي دژی خوم به کاری بهینیت و په شیمان بمه وه! دوايي
برای دلسوز و میژووناسی به ناوبانگ کاکه دکتور که مال مه زهر فهرمووی:
دهبینه، با له ناو جیبه که دا بیت.. من خوم چووم و چه که کهم له ناو جیبه که دانا تا
له وکاته دا مام عه لی ئازهری هه بوو، پیاویکی قسه خوش بوو، دلسوزی مالی مه لا
مسته فا بوو، ئاماده بوو، ئه و تفهنگیکی سه رتویی کورتی پیبوو، پاش پرسکردن
سه رتویه که ی دانا و کلاشنکوفه که ی برد، کاکه دکتور که مال و کاکه داراش
رؤیشتن، منیش چوومه لای ئه ندازیاره ئیرانیه کان جا ئه وسا فارسیم نه ئه زانی،
به ههر جوریکبوو تیم گه یانندن بهرنامه ی ئه مشه وی ئیستگه بو بلاو کردنه وه
ئاماده یه، به شکو ئه مشه و ریگای بلاو کردنه وه مان بدریتی! وتیان باشه، جا ئه و
شه وه من و کاکه دارا محمه د عه لی و کاک ره شید فندی مابوینه وه،
ئیستگه که مان به ریوه ئه برد، دوا قسه من کرد، ئه وه بو من زور ناخوش و جهرگبر
بوو، تا ئیستاش ژانه که ی له خوینما قولپئه دا، به لام ناچارم بو میژوو، ئه و
هه قیقه ته ژه هراویه ئاشکراو تو مار بکه م، من له نیوان برکه کانی بهرنامه ی

ئەوشەۋەدا تا دواسات شىعرەكانى: كامەرانى موكرى و ھەژارو ھىمن و دلدارم
ئەخويندەۋە، چونكە ھىۋاي گەشى خەلك ئىستگەكەبوو، تا ئىستگەكە مابوو
جەماۋەر ھىۋايان بە شۆرش بوو، لە كۆتايى بەرنامەكەدا ئەو راسپاردەيەم
بلاۋكردەۋە كەك دارا تۆفيقى ئاغا فەتھوللاى ئەندامى مەكتەبى سىياسى و
بەپرسي ئەمانەتى گشتى رۆشنىرولاولان راسپارد بووم. . وتم: (گويگرانى ئازيزو
خۆشەويست: لەبەر ھەندى ھۆو خەلەلى فەننى ئىستگەكەمان (ئىستگەى دەنگى
كوردستانى عىراق) لەكار ئەۋەستى تا بەيەكگەيشتنەۋەيەكى تر بەخواتان
ئەسپىرىن) ھەمان گوزارشت كاك رشيد فندى بەكرمانجى ژوور دووپاتىكردەۋە
ھەرۋەھا كاك داراش بەزمانى عەرەبى ئەۋەھوالە گورچكېرەى بلاۋكردەۋە. .
ئىستگەى دەنگى شۆرش كوردستانى عىراق. ئىستگەى كوردو شۆرش و پىشمەرگەى
دەنگى كېكراۋ فرزەبراۋبوو!! بۆ رۆژى ھەينى 1975/3/21 چووينە دەرەۋە،
خەلك ئەيانوت: وتوويانە ئىستگەكەمان لەكار ئەۋەستى تا شۆرشىكى تر بەخواتان
ئەسپىرىن، ئەۋە ئىفتراۋبوو، بە ميژوو كرا.

پىشكەشكار: لە 11 ى 9 ى 1975 پاسۆك دروست بوو، ئەلین كاتىك چارەنۋوسى
پاسۆك ئەكەۋىتە دەست عەبدوللا ئاگرين ئىتر بۆخۆى دەست بەسەر ھەموو شتىكدا
ئەگرى و لەھىچ برىارىك ناگەرئەۋە بۆ كادىرەكانى پاسۆك، خۆى برىارى موتلەق

نەتەوہیی (کاژیک) دەستپیشخەری بکەین و ئەرکی نەتەوہیمان بەجیبھینین و بۆ
بەرگری و شوڕش بچینە شاخ، پاش تاوتویکردنیکی نەترسانە، منیش وەک
کەسیکی دلشکاوو نیگەرەن لەهەلۆیستی ئەو ھاویرانە ی ناراستیان لەگەڵدا کردم،
بەتایبەت کاک شێرکۆ ھەژار وتم: من نایەمە دەری بەلام پشتگیریتان ئەکەم کاکە
فەرھاد عەبدوڵخەمید، شوکر لەژیاندا ماوە و ئیستا لەسلیمانیە فەرمووی: ئەگەر تۆ
نەییە کارەکە سەرناگری !!..

ئا ئەمە رووداویکی یە کجار گرنگی میژوویبە لەهەلۆیستی ھاویرانی کاژیکدا،
ئەگەرچی سەری نەگرت و لەویدا من بەرپرس و سەبەبکارو تۆمەتباری یە کەم و
سەرەکیم بەلام، من لەدوای ئەوہی کە پاسۆک دروست بوو، رۆژیکیان لەبەردەم
دوکانە کە کاک نەجمەدینی بەرگدروو لەشەقامی مەولەوی سلیمانی: شەھیدی
جوانەمەرگ کاکە جەلالی حاجی حسین بانگی کردم و قسە ی لەگەڵ کردم و وتی:
کاکە عەبدوڵلا ئەمەوی

شەھید نوری حەمە عەلى عەبدوﻻﻻ ﺋﺎﮔﺮﯨﻦ ﻣﺜﺪﻩ ﺗﺎﮬﯩﺮ

ﻓﻪﺭﮬﺎﺩ ﻋﻪﺑﺪﻭﻟﺤﻤﯩﺪ ﻋﻮﻣﻪﺭ ﺣﻪﻣﻪﺷﻪﻣﻪﻳﯩﻲ

ﻛﯚﺑﻮﻧﻪﻭﻩﻱ 1975/8/5 ﻟﻪ ﻣﺎﻟﯩﻲ ﻋﻪﺑﺪﻭﻻﻻ ﺋﺎﮔﺮﯨﻦ ﻟﻪ ﺳﻠﯩﻤﺎﻧﯩﻲ ﺑﯚ ﺗﺎﻭﺗﻮﻱ ﻛﺮﺩﻧﯩﻲ

ﺑﺎﺭﻭﺩﯗﺧﯩﻲ ﮬﻪﻟﮕﯩﺮﺳﺎﻧﻪﻭﻩﻱ ﺷﯚﺭﭘﺶ

ﮬﻪﻧﺪﯨﻚ ﻗﺴﻪ ﺑﻜﻪﻳﻦ، ﺋﻪﮔﻪﺭ ﻟﯧﺮﻩ ﻧﻪﺑﯩﻲ ﺋﻪﻭﺍ ﺧﯚﻡ ﺩﯨﻲﻡ ﺑﯚ ﺳﻪﻣﺎﻭﻩﻭ ﮬﻪﺭ ﺋﻪﺗﮭﯩﻴﻨﻤﻪﻭﻩ،

ﭘﯧﻜﻪﻭﻩ ﺑﯚ ﺷﺎﺧ ﺋﻪﺭﯞﯨﻦ، ﮬﻪﺭﻭﻩﮬﺎ ﻭﺗﯩﻲ: ﺟﺎﺭﯨﻲ ﻣﻦ ﺋﯩﻴﺴﺘﺎ ﻣﻘﺎﻭﻩﻟﻪﻳﻪ ﻛﯩﻲ ﻣﺤﺘﻪﻱ

ﻛﺎﺭﻩﺑﺎﻡ ﻟﻪ ﺧﻮﺭﻣﺎﺗﻮﻭ ﮬﻪﻳﻪ ﮬﻪﺭ ﺩﻩﺳﺘﻢ ﻟﯧﺒﻮﻭﻩﻭﻩ ﺩﯨﻲﻡ ﺑﯚ ﻻﺕ. . ﺋﯩﺪﯨﻲ ﺋﻪﻭ ﺭﯞﯨﺸﺘﻪ

ﺩﻩﺭﻩﻭ ﻣﻨﯩﺶ ﭘﻪﻳﻮﻩﻧﺪﯨﻢ ﻟﻪﮔﻪﻝ ﻛﺎﻙ ﻣﺜﺪﻩ ﺗﺎﻳﻪﺭ ﺩﺎﺑﻮﻭ، ﻣﻦ ﻟﻪﻭ ﻓﻪﺗﺮﻩﻳﻪ ﺗﺎﻛﻮ

ﺭﺎﭘﻪﺭﯨﻦ ﺯﯞﺭﯨﻚ، ﺑﻪﻳﺎﻧﺎﺗﻪ ﻛﺎﻧﻢ ﺋﻪﻧﻮﻭﺳﯩﻲ ﻟﻪﮔﻪﻝ ﻧﻮﻭﺳﺮﺍﻭﻱ ﺗﺮﺍ ﺋﻪﻣﺪﺍﻳﻪ ﺩﻩﺳﺖ ﻛﺎﻙ

ﻣﺜﺪﻩ، ﺋﻪﻭﯨﺶ ﺑﯚ ﺳﻪﺭﻛﺮﺩﺍﻳﻪﺗﯩﻲ ﭘﺎﺳﯚﻛﯩﻲ ﺋﻪﻧﺎﺭﺩ ﺑﻪﺗﺎﻳﺒﻪﺕ ﻟﻪ ﻛﺎﺗﯩﻲ ﺷﻪﮬﯩﺪﯨﻲ

ﺟﻮﺍﻧﻪﻣﻪﺭﮔ ﻛﺎﻙ ﺋﺎﺯﺍﺩ ﻣﺴﺘﻪﻓﺎﺩﺍ ﺋﻪﻭ ﺑﻼﻭﻱ ﺋﻪﻛﺮﺩﻩﻭﻩ، ﺭﯞﺯﯨﻚ ﻛﯚﻣﻪﻟﯩﻲ ﻧﺎﻣﻪﻡ

دابووه دەست کاکه مژده کهچی کاکه مژده تایەر له لایهن ئەفسەری ئیستخباراتی
عێراقی عەقید تەهاوێ گێرا، من تا فەترەیهك له سلیمانی خۆم شاردهوه و تم: رەنگه
چووبن له مائی کاک مژده دەستیان به سەر شته کانی منیشدا گرتبێ به لام بهخت
یاربوو، پێش ئەوهی نامەو به یانە نووسراوه کانی بۆ دەرەوهی رهوانه کردبوو، کاک
مژده قاره مانیکی خۆراگره و لهو گرتنهیدا بهر خودانیکی سه ره زانهی نواندو دواتر
که هیچ به لگهیه کی به سه ردا نه چه سپا، پاش ئەوهی ئەشکه نجهیه کی زۆر ئەدری و
قۆلێکی ئەشکینن.. ئازاد ئە کریت و به یه ک شاد و شکور بوینه وه.. به لام سه بارهت
به وهی من دهستم به سه ر هه موو ریکخستنیکی پاسۆکدا گرتبیت و خۆم خاوهنی
برپاری برای بر (مگلق)، بووم ئە وه هیچ بنه ماو بنچینه یه کی راستی نییه و پشت
به خوا له نووسینه وهی میژووی ته واوی پاسۆکدا ئاماژه ی پێئه که م و ئیوهش
هه رشاد بن.

پێشکه شکار: زۆر سوپاس بۆ ئاماده بوونت پرۆفیسۆر دکتۆر عه بدوللا ئاگرین.

ئەمەش چەپكېڭ دىكۆمىنتى نەيىنى رىڭخستنه كانى : يەكىتتى لوانى نەتەوھىي
كورد و يەكىتتى قوتابىانى نەتەوھىي كورد و پارتى گەلى كوردە كە بەر
لەيە كگرتنى لە گەل كازىك دا لە سالى 1964 دا وەك چالاكىە كى پىرۆز
نواندويەتى، ھەروەھا لە دواى يە كگرتنە كەشەو ە دىكۆمىنت و ئەدەبىياتى كازىك
كە سەر جەم ھەموو چالاكىە كان ئە گرىتەو ە بو مىژوو و بو شاىەتى راستى و
حەقىقەت لىرەدا پىشكەش ئە كەين، شاىانى ئاماژەيە ئەمە تەنيا مشتىكە لە
خەروارىك و خودا يار بى لە ئايندەدا ئەوھى لامە بە ئەمانەتەو ە مۆر (ختم) و ئەو
نامانەى ھاوبىران داواى ھاتنە ناو رىزى تىكۆشانى كازىكىان كرددو ە لە گەل ناوى
ئاشكراو نازناوى حەرەكى و نامە كانى لىژنەى پەيوەندى و نەخشەى رىڭخستنى
نەيىنشەو ە بلاو ئە كەمەو ە.

هەندىك ئەدەبىياتى سىياسى كاژىك

(پروگرامى كودەتايى: فىكرى و پراكتىكى كاژىك)

بۇ منى نەتەوھىيى تاجى شكۆ و شانازىيە ھاوبەشى لە پىكھىننى ئەم رۆژە
مقەدەسەى مىللەتى كورد لەباشوورى كوردستان كوردوۋە بە بەشدارى كوردن
لەبىرپارىكى مېژوۋىيى و نەتەوھىيى و مرۆفائىەتى شارستانىدا بۇ پىكھىننى

ئەنجومەنى نىشىتمانى كوردستان كە دواتر حكومەتى ھەرىمى كوردستان تىيا

ئەدايك بوو.

د. عەبدوئىلا ئاگرىن

له راسته وه : (فایهق) سلیمانی موعینی ، ئەحمەد تۆفیق ، عەقید کافئ ، سەرۆکی

نەتەوهیی کورد بارزانی مستهفا، ئەحمەدی قادری / 1963

ئەحمەد تۆفیق سکرتری حزبی دیموکراتی کوردستان رۆژههلاتی کوردستان له گەل
 كاك فایهقی موعینی که له ئەسلا سلیمانی موعین ییه ، من له سالی 1961 هوه
 له گەل كاك فایهق له پڕیگای مالی خزمیكم خاتوو حهپسه خان خیزانی پيشمه رگه ی
 شهید كاك عارف قهرهچەتانی په یوه ندیه کی گهرم و گورم له گه لیان هه بوو،
 به تاییهت له و کاته ی بلاوکراوه ی: (دیسان بارزانی) ده رئه کرد.. ئیمه کومه لی
 قوتابی بووین بلاومان ئە کرده وه، که چووم بو لایان و باسی نامه که م کرد، به لام
 نه موت هی کاژیکه، وتیان: جا چۆن ئەتوانی وا زوو بچیت و نامه که بگه یه نیت و
 .بگه ریته وه؟.. كاك ئەحمەد تۆفیق وتی: ئەمه کاریکی زه حمه ته

ههروهه ها كاك فايه قى موعينى هه مان هه لئويستى كاك ئه حمه دى هه بوو، من به پيى ئه و په يوه نديه به هيژو ديرينه ي نيوانمان و ئه و خزمه ته ي كردبوو من، به تاييه ت له روژيكي رهش و ترسناكى سالى 1962 كه به چه كه وه له گه ره كي جولە كانه وه، بو مالى ره سول ته گه رانى ئه چوون، له وكاته دا له گه ره كي چوارباغ ته قه له سيخوريكي عه رب ئه كریت و شار ئه شله ژى. گه ر دايكم (شه مسه حه مه صالح فه تحوللا) نه بوايه كه ده رگاي ماله كه مانى بو كردنه وه و ئه و شه وه هه ر هه موويان :

(كاك فائق و هاورييه كانى)، به چه كه وه له وي بوون و گه ر به رده ست عه سكه ره درنده كانى ليواي (19) ي زه عيم سديق بكه وتنا به هه ر له وي دا گو له بارانيان ئه كرد ماله كه شيان كا و لئه كرد... به وشيوه دايكم له روانگه ي هه ستى كوردايه تى و ئه و په يوه ندى و دوستانيه تى نيوان من ئه وان گيانيانى له مه رگ رزگار كرد بويه وه ك وه فاي شه خسيشبوايه چاوه پروانى ئه و هه لئويستهم لينه ئه كردن.!! به لام كاك ئه حمه د توفيق ئه وه نده ي وت: بارزاني عه سران له قوتابخانه كه ي سه نگه سه ر دائه نيشى و شه وانيش تا به ره به يان خه لك ئه بينى، وتم: بابزانم چو ن ئه بييت، وام دانابوو كه كاك ئه حمه د توفيق بلى: من بو لاي بارزانيت ئه به م به لام باسى نه كرد و نه يبردم، ئيتر لاي عه سر چوومه به رده رگاي مه كته به كه و وتم: شتيكى وا هه يه، وتيان: ئه وه تو چي ئه لييت: ئا.. ئه وه تا حاجي عه زيزى قاميش دوستانى هه ره نزىكى بارزانيه و دوو هه فته يه لي ره يه ، جه نابي بارزاني خو يشى به دو اي دا نار دوويه، ئه و جا هيشتان

نهیدیوه، من گویم بهو قسانه نه دا، بهینی ده رگاکه ی ده ره وه و ئه و شوینه ی جه نابی
بارزانی لئی دانه نیشته که دووسی ژوور بوو، نزیکه ی په نجا شهست مه تریک دوور
بوو، لهوی چاوه پیم ته کرد، دهمه و عه سر وه ختیك بینیم جه نابی بارزانی
له ژووریکه وه هاته ده ره وه و چووه ژووریکه تر، منیش به په له بووم بو سلیمانی
بگه رپمه وه، له م کهین و بهینه دا بووم که جه نابی کاک مه سعود ئه وسا له ته مه نی
من نزیک بوو له راره وه که ئه هات و ئه چوو، وتم: ئه چم نامه که ئه دهمه دهست ئه و
که بیداته دهست جه نابی بارزانی، ئه مه ریك نه که وت، دواپی حه ره سیکیان هه بوو
چاوئیکه نه بوو، پیم وابی ناوی ره شید بوو که لهوی چایچیش بووه، به راکردن چووم
نامه که م دایه دهست ئه و حه ره سه و دواتر بانگیان کردم بو کوی.. بو کوی.. به لام
من نامه که م گه یانده بووه دهستی، ئه م به خزمه تگه یشتنه ی من بو لای جه نابی
بارزانی له 1964/5/15 دابوو، پاش که میك بانگیان کردم و وتیان: ئه و کورپی
نامه که ی سلیمانی هیناوه بایته، که چووم بینیم جه نابی بارزانی و دووپیاوی دی
که نه مه ناسین له گه ل عه قید ته ها بامه رنی که له کوده تای 14 ی ره مه زانی
1963 ی به عسیه کاندایه بهر ئه وه ی سه ر به ری کخستنه کانی حزبی شیوعی عیراقی
بوو راوئرابوو له خزمهت جه نابی بارزانی دا دانیشتبوون، ئیتر جه نابی بارزانی دووسی
پرسیاری لیکردم، فه رمووی: ئه م نامه یه هی کییه و چونه و ... ؟، منیش هه ر

وتم: نازانم، دواى رووى له تهها بامهپنى كردو فهرمووى: وهلامى نامهكهى

بدهروهه، كاك عهقيد تهها بامهپنى

به خهتيكى جوان و خوښ وهلامى نامهكهى دايهوه و منيش ههر ئهه و ئيوارهيهى

1964/5/15 گهيشتمهوه سليمانى، بهپهله نامهكهه گهيانده ئهه هاوبيرهى

چاوهروانى وهلامهكهى ئهكرد، (ئهه) ئهههى زور بهلاوه سهير بوو تهنيا كه له

.ماوهى (24) سهعاتهدها ئهه ئهركه بهجيبهينرييت

ئيتر ئهه تهزيمه بهردهوام بوو، تا من له 1964/7/14 بههوى خويندنهوه چووم بو

بهغدا، ههر بوپهش له كارى تهنزيميشا وهك ئهندام (لق) بو بهغدا گويئرامهوه،

چووم بينيم كاك كامل ژير بهرپرسه، كه ههر خوئى بهتهنيا بوو، تهنيا چهند

كەسىكى نەتەۋەبى ھاتوو چۆيان ئەكرد، وتم: ئەى تەنزىم؟!، فەرمووى: ۋەللا جارى

نىمانە ھەر ئەمە ھەبە، تەبەن من ئەمزانى بارەكە چۆنە، چونكە ئەو لەگەل
جەنابى كاك دكتور جەمال نەبەزدابوو، سالى 1961 لەگەل كاكە دكتور جەمال
نەبەز پىكەۋە چوون بۆ ئەوروپا، دكتور ئىحسان ھەر زوو لەسالى 1961 ۋەو لەو

□.كاتەى چوو بۆ روسىا وازىھىنابوو، كاك عەبدوللا جەۋھەرىش ھەر وازى ھىنا

دواى ئەۋەى كاك كامىل ئەئەوروپا گەراپەۋە ئىدى سالى 1964 سەركرداپەتى
كاژىك برىتبوون لە: كاك ھەردى و كاك فەرەيدون و كاك كامل ژىر و كاك فائق
عارف، من لەلقى بەغدا عەرزى كاك كامىلم كرد با حەرەكەبەك بکەين ئەو زۆر
بەشەۋوق و حەماسەتەۋەپشتگىرى كردو وتى: زۆر باشە ئىتر من كۆمەللى خەلكم
لەناو قوتابيانا كۆكردەۋە، ۋەك كاك شىركۆى ھەزارو كاك كەرىمى ۋەستا عومەرو
كاك كەرىم مەجىد لەكۆلپىژى ئاداب بەشى كوردى و كاك عومەرى
حەمە(سلىمانى) و كاك عەبدولواچىد حەمەبۆر كەلەرىكخستنى سلىمانىەۋە پىيان
ناساندم قوتابىەكى خەلكى كەركوك بەناوى نەسرەدىن ئەحمەدەۋە ھەرۋەھا كاك
دلاۋەرى كاكە زىاد (كۆبە) و كاك زاھىر حەمەد خەلكى كۆبەۋ لەكۆلپىژى كشتوكالى

□..ئەبو غرىب بوو

هەر من په یوه نډیم پټووه کړدن و هاتنه ریزه وه، دواتر به هه مان شیوه کاک هیوا
نزامه دین (سلیمانی) که قوتابی په یانگای بالای ته کنه لوژیابوو ئیتر چند پهل و
پویه کمان هاویشته له ناو ئه و قوتابیانه ی له کهرکوک و سلیمانییه وه هاتبوون، ئه مه
تا کو 1968، له و ساله دا کاک کامیل خیزانی پیکهینا و هاته وه بو سلیمانی،
منیش خویندم ته واو کړد .. به ماموستا له مهعهدی صناعه ی عالی دانرابووم،
هەر ئه و ساله راژه ی خزمه تگوزاری بو ئاماده یی پیشه سازی سلیمانی گواسته وه،
که هاتمه وه سلیمانی سهیرمکړد ریځخستنه کانی کاژیک زور پهرت بوون، ههروه ها
که متهرخه میم تیدا بهدی کړدن، ئه و ریځخستنه پته وه ی جاران شیرازه ی تیځچووه □

ئو کاته کاک شیرکو بیکهس مهسئول لقی سلیمانی کاژیک بوو، لقی سلیمانی
کاژیک هەر له هه مان هاوبیره کانی پیشوو پیکهاتبوو: (کاک شیرکو بیکهس
بهرپرس، ماموستا محمدهد مهجید ئهسلان و ماموستا حمهه عهلی فهرهجو کاک
□). (فتهاح عهبدولره زاق و من

من هیشتا هەر په یوه نډیم به کاک کامیله وه نه پچر ابو و تم: کاک کامیل با
حه ره که یه کی نوی بکهین و گورو ته وژمیکی شیواو به ریځخستنه کانی کاژیک
بدهینه وه .. کاک کامیل زور بویرانه و جوامیرانه به شهوق و په روښه وه پیشوازی
له پیشنیازه که مکړد، دواتر هەر به هه مان ریچکه ی بهرنامه که مان، ئه وه بوو

حه ره كه يه كمان كرد و په يوه نديمان كرده وه به وانهي كه وازيان هينابوو يان عاجز بوون يان تازه ئه يانه ويست بيته پيش و ئه همال كرابوون، پاش ماوه يه ك نازانم چون بوو بهس ئه وه نده هه بوو كه كاك شيركو بيكهس له گهل ئه نداميكي سر كردايه تي حاله تيكي نا ئاسايي كه وتبووه نيوانيان، سليمانى كاژيك ئيتر له سالي 1969 دا ئه ويان لاداو منيان كرده مه سئولى لقي سليمانى كاژيك. ئه و حاله ته بو من شتيكي زور قورس و ناخوش بوو، ئه و كه پيشتر بهرپرسم بوو، ئيستا

□ .. له هه مان شاندا من بيم به بهرپرسي

□

□ !! پيشكه شكار: بوچى دوريا نخته وه؟

د. عه بدوللا ئاگرين: نازانم له و نه ينيه نه گه يشتم، ته سه ور ئه كه م هو كار يكي شه خسي له پشته وه بوويت. . كاك شيركو كورديكي دل سوژه ده م و ده ست و داوين پاكه تاكو ريكه وتن نامه ي 11 ي نازاريش هه ر له ريكه خستنى كاژيكدا مابوو، پاش ئه وه ي من بووم به بهرپرسي لق، دواي ماوه يه ك له سالي 1970 و دواي ريكه وتنانه ي نازار كاك شيركو بيكه سم له بهر ده م يانه ي فهرمان به راني سليمانيدا بينى، بانگي كردن، پاش سلاوو چاك و چوني وتي: كاك عه بدوللاو نامه يه كي دايه ده ستم و فهرمووي: كاك عه بدوللا ئه مه نامه ي خو كشانه وه ي ئاره زوومه ندانه ي منه

له كاژيك، منيش نامه كه م وهرگرت و بردم و ته سلیمی لیژنه ی په یوه ندمی کرد،
له وکاته دا هاوبیری دلسۆزم کاک کامیل ژیر بهرپرسبوو، به راستی من کاک شیرکۆم
زۆر خوشه ویت، زۆر ریژداره و هاوبیریکی نه ته وهی دلسۆزه، چونکه یه کی له
سیفته ته کانی که سانی نه ته وهی نه وهیه: نه وهی له گه له ته و ریڅخستنه یا خود
هاوبیرانه دا نه مابیت، سا خوی به ئاره زوو کشابوو بیتته وه یا خود وا لیڅرابی
وازه ییت، نه وا په نا، بو پروپاگهنده ی نادرست و ناوزراندن و له که دارکردنی یه کتر
نه بپراوه.. و اتا بیر و هه لویستی نه ته وه ییانه: خوی له خه سلته پیرۆزه به ها
مه زنه کاندایه بینیتته وه و له م حالته شدا نه حزبه نه ته وه ییبه که و نه ته و هاوبیره ی
وازی هیناوه به هیچ شیوه یه ک بیریان له وه نه کردۆته وه که سایه تی تیڅبشکینن و
یه کتر له که دارو ناو زراو بکه ن و سه ریه شه یا خود گرفت و کیشه بو یه کتر
.دروستبکه ن

پیشکه شکار: باشه نامه که ی کاک شیرکۆ چی تیابوو؟

د. عه بدوللا ئاگرین: نامه که م نه کرده وه و سه یرم نه کرد چونکه نه وه نه مانه تی
حزبیه و په یوه ندی به منه وه نه بووه، ته سلیم لیژنه ی په یوه ندم کرد، به هه ر حال ،
کاک شیرکۆ خوی به قه ناعه ت و ئاره زووی خودی خوی بووه به کاژیک، دواتر هه ر

به ئاره زووی خوی وازی هیئا، تا ریڤکه و تننامه ی 11 ی ئازار هاته پی شه وه، ئیتر

□. ئیمه (من و کاک کامیل ژیر) حه ره که یه کی ترمان کرد

□ شیخ محمه دی هه رسین ، عه بدوللا ئاگرین / قه لادزی - 1964/7/7

□
□
پیش ئە مه له سالی 1969 دا.. کاک شیخ محمه دی هه رسین له ماوه ت به رپرسی
لقی چواری پارتي بوو، وه کو کازیک و ریڤخرای یه کی تی لاوانی نه ته وه یی کوردی
نا، به لکو وه کو هاو بیریک و که سیك، دل سوزیه کی گهرم له نیوانماندا هه بوو،
په یوه ندی پیوه کردم، وتی: کاک عه بدوللا ئە وه یه کی تی قوتابیان کوردستان و
یه کی تی مامۆستایان پیکنه هیئرینه وه، ئە مه حیزب نییه، باشه له م رووه شه وه
خزمه ت بکه یت، تو هه م مامۆستا و هه م چالاکی شی، خو ئە مه مولکی هیچ
لایه کیش نییه، بو نایه ی کاری تی دا بکه یت، منیش وتم باشه. به لام دوای وه لامت
ئه ده مه وه که پرسم به قیاده ی کازیک کرد رازی بوون، دواتر چووم وه کو ئە ندامی
سکرتاریه تی یه کی تی مامۆستایان کوردستان دیاریکرام، له سالی 1969 وه تا
کۆنگره که ی سالی 1970/7/1 یه کی تی مامۆستایان کوردستان که له چۆمان
گیرا، من ئە ندامی سکرتاریه تی یه کی تی مامۆستایان کوردستان بووم، له 1970

تا 1974 سەبارەت بە كاژىك حالەتتىكى زۆر تايبەت ھاتە پېشەو، زۆرىنەى سەركردايەتى پارتى جگە لە بارەگای بارزانى، سەرمەستى ئەو سەركەوتن و رىككەوتنە بوون كە لە 11ى ئازار بەدەستھاتبوو، ئىتر خەيالئان لای ئەو نەبوو كە بەعس شەپئەكاتەو ەيان خۆى قايم ئەكات و سەدام تەئىمى نەوتى كرددوو و رىكەوتنى ستراتیژى و سەربازىی لەگەل یەكئتى سۆقىەتدا كرددوو، ئاگان لەمانە نەمابوو، بەعس پیلان ئەگىرى، ئەو بوو لە 1972/11/29 پیلانى لەناوبردى بۆ بارزانى نەمر و كاك ئىدرىسى رەجمەتى گىرا، ئىمە وەك كاژىك زوو دەركمان بەو كرد و ئەوانەمان ئەزانى بەعس شەپ لەگەل كورد ئەكات .. ئەمانزانى بەعس ەهر شەپ بەكورد ئەفرۆشئتەو ە

پېشكەشكار: وت ئەگەر كەسىك بىويستايە پەيوەندى بە كاژىكەو بەكات لەو رۆژگارەدا پىويستى بە سى سال كات ەبوو تا بەتەنزیى وەربگىرى، ئەم پرهنسىپە سەختگىرەى كاژىك، پىت وانىيە ەوكارىكى سەرەكى بوو بۆ لاوازبوونى كاژىك لەو كاتەدا؟

د.عەبدوللا ئاگرين: بەلى .. بەلى ئەمە يەككە لەو ەوكارانەى كە بوو ەوى شكستى يان نەگەيشتنى كاژىك بە ئامانج يان نەتوانى ئەو پەيامە پىرۆزەى وەكو فىكرو كرددوو بەئاكام بگەئىنى

به‌رای من کاریگه‌ری فیکر و هه‌لۆیست و ئامانجی کاژیک تا ئیستاش له‌ناو
جه‌ماوه‌ردا بوونی هه‌یه و به‌رده‌وامه و ماکیکی ره‌سه‌نایه‌تی و داینه‌مۆیه، بۆ
هه‌موو حه‌ره‌که‌یه‌کی نه‌ته‌وه‌یی و رزگاربخواز و ئازادی خوازی کورد و هه‌موو دنیا،
مه‌به‌ستم له‌فیکره نه‌ته‌وه‌ییه‌که‌یه، ئەو نه‌هه‌جی ئەوسا له‌لق و ری‌کخستنه‌کانی
کاژیکدا په‌یره و ئەکرا که من له‌سالی 1969 - 1974 لیی به‌رپرسیارم، به‌نمونه
یه‌کیک په‌یوه‌ندی ئەکرد، ئەبوایه شه‌ش مانگ له‌ژیر چاودیری بوایه، داوایه‌کردو
ئهیوت: کاکه من دل‌سۆزی ئیوه‌م، نامهی بۆ ئەناردین و ئهیوت: ئەوه سی‌ساله‌ من
په‌یوه‌ندی ئەکه‌م هیشتا پله‌ی ئەندامیم وه‌رنه‌گرتوه، که به‌ ده‌یانی ئاوا هه‌بوو (له
دی‌کۆمینه‌ته‌کاندا ئاماژه‌م پێداوه ئەو رای لیژنه‌ی په‌یوه‌ندی و سه‌رکردایه‌تی کاژیک
بوو) ئەو دل‌سۆزانه ئه‌یانوت: ئەمانه‌وی بی‌نه‌ ناو ری‌کخستنه‌کانی ئیوه، چونکه
په‌یامی نه‌ته‌وه‌بی‌تان پێیه و پلانی دانانی ده‌وله‌تی سه‌ربه‌خۆی کوردی دانه‌نین
ئەم‌جۆره‌ که‌سانه ئەبوایه له‌ژیر چاودیری بونایه، ئەبوو شه‌ش مانگیش دۆست
بوایه و شه‌ش مانگیش لایه‌نگیر بوایه، ئینجا پالیئوراو، واته: ئەو هاوبیره
نه‌ته‌وه‌ییه جوامیره خۆراگره، دووسی‌سالی ئه‌ویست تا ئەبوو به‌ ئەندام، ئەمه
ته‌نیا لایه‌نیکی باشه‌ی تیاوو، ئه‌ویش ته‌وه‌یه: ئەبوو ئەو هاوبیره به‌چهند فلته‌ریکی
زۆر وردو به‌هیزدا ره‌تبی‌ت به‌و مه‌به‌سته‌ی دزه‌ی ده‌زگاکانی به‌عس و جاسوسی
ولاتانی ده‌رو دراوسی نه‌توانن بی‌نه‌ ناومان

بەراستی ئىمە لەوەش لەو دياردە ناسروشتىەش ئەسلەمىنەوہ!..، ئىستا من لەناو پارتىدام و مەسئولى مەكتەبىكى حەساسم و باش ئەزانم كە دەزگای پاراستن دەزگایەكە: بۆ پاراستنى مىللەت و حزبە لەو هېرش و پەلامارانەى ناحەزانى پارتى و كورده ئەيكەنەسەر پارتى و جەماوەر، ھەرۈھا تىئەكۆشن بۆ كەشفكردى ئەوانەى بەمەبەستى جاسوسىيەت دىنە ناو پارتىەوہ، ئىمەى كاژىك وەكو حزبىك و جەھنەزەرىكى نەتەوہىي لۆژىكىمان بەرانبەر بارزانى و پارتى دەزگای پاراستن ھەبوو، ئەمانوىست خۆمان لەمىلانئىي و بەگژاچوون ئەو دەزگایە بەدوور بگرىن، بەتايبەتى من كە قەت بپوام بە توندو تىژى (عونف) نەبوہ و نىہ و ناشبى، ھەتا من ئىدانەى ئەو كارەساتە ناخۆشەم كوردوہ و ئەيكەم كە وەختى خۆى لە سالى 1964دا بەناوى رووداوى خویناوى كانى ماسىيەوہ روويدا، ئەگەر چى من لە ساتى رووداوەكەدا لەبەغا قوتابى بووم، ئەبوايە سەركردايەتى كاژىك بەيانئىكى دەربكردايە، ھەم ناپەزايى و ھەم بى بەرىي خۆى لەو كارەساتە ناخۆشە بەجەماوەر و خەلكى شارى سلىمانى خۆشەويست و ھەموو دنيا رابگەياندايە، مەخابن ئەوہى نەيكرد، ھەلەيەكى زۆر گەورەبوو، چونكە بەدلىيايىوہ ئەيلئىم: ئىمەى كاژىك نەبوين.. رەنگە ھەندى عەناسرى ناو كانىماسى ھەبووبى سەر بەتەنزىمى كاژىك

□ .بوو، بەلام بە ئاگادارى و ئەمرى كاژىك ئەو كارە نەكراوہ

□ .پيشكەشكار: ئەى بۆچى روونكردنەوہيەكتان نەدا؟

د. عەبدوﻟﻼ ﺋﺎﮔﺮﯨﻦ: ﺋﻪﻭ ﻛﺎﺭﻩﺳﺎﺗﻪ ﻳﻪ ﻛﯩﻚ ﺑﻮﻭ ﻟﻪﻭ ﮬﯚﻛﺎﺭﻩ ﺳﻪﺭﻩﻛﯩﺎﻧﻪﻱ ﻛﺎﺯﯨﻚ ﻭﻩﻙ
ﭘﯧﻮﯨﺴﺖ ﭘﻪﻟﯘﭘﯘ ﻟﻪﻧﺎﻭ ﻣﯩﻠﻠﻪﺗﺪﺍ ﻧﻪﮬﺎﻭﻱ ﻭ ﮔﻪﺷﻪ ﻧﻪﻛﺎ ﻟﻪﻭ ﺭﻭﻭﺩﺍﻭﻩ ﻧﻪﺧﻮﺍﺯﺭﺍﻭﻩﺩﺍ،
ﭼﻪﻧﺪ ﺷﯩﻮﻋﯩﻴﻪﻛﻰ ﺑﯩﻲ ﮔﻮﻧﺎﮬ ﻭ ﺑﻪﺳﻪﺯﻣﺎﻥ ﻭ ﭼﻪﻧﺪ ﻣﺮﯞﻗﯩﻚ ﺑﻪﺧﯚﺭﺍﻳﯩﻲ ﺷﻪﮬﯩﺪﻛﺮﺍﻥ،
ﺋﻪﺑﻮﺍﻳﻪ ﺳﻪﺭﻛﺮﺩﺍﻳﻪﺗﻰ ﻛﺎﺯﯨﻚ ﺩﻩﮬﻪﻡ ﻭ ﺩﻩﺳﺖ ﻭ ﻟﻪﮔﻪﺭﻣﻪﻱ ﺋﻪﻭﻛﺎﺭﻩﺳﺎﺗﻪ ﺧﻮﻳﻨﺎﻭﻳﻪﺩﺍ
ﺑﻪﻳﺎﻧﻰ ﻧﺎﺭﻩﺯﺍﻳﯩﻲ ﺩﻩﺭﺑﯩﺮﯨﻦ ﻭ ﺧﯘ ﺑﯩﻲ ﺑﻪﺭﯨﻜﺮﺩﻥ ﻟﯩﻲ ﺩﻩﺭﺑﯩﺮﺩﺍﻳﻪ، ﻧﻪﻳﻜﺮﺩ، ﺋﻪﻭﻩ
ﮬﻪﻟﻠﻪﺑﻮﻭ. ﺗﺎ ﺋﯩﺴﺘﺎﺵ ﺑﺎﺟﻪﻛﻪﻱ ﺋﻪﺩﻩﻳﻦ ﺋﯩﻨﺠﺎ ﺩﯦﻤﻪﻭﻩ ﺳﻪﺭ ﺋﻪﻭ ﺣﻪﺯﻩﺭﻩﻱ ﻟﻪ
ﻛﺎﺯﯨﻜﺪﺍ ﮬﻪﻣﺎﻧﺒﻮﻭ. ﺧﻪﻟﻚ ﮬﻪﺑﻮﻭ ﻟﻪﻧﺎﻭ ﭘﺎﺭﺍﺳﺘﻨﺪﺍ ﻟﻪ ﻣﺎﻭﻩﻱ 1970 ﺗﺎ 1974
ﺋﻪﻳﻮﯨﺴﺖ ﺋﯩﻤﻪ ﺑﻜﺎﺗﻪ ﭘﻠﻪﻱ ﭘﻪﻳﺰﻩﻭ ﺑﻪﻭ ﮬﯚﻳﻪﻭﻩ ﻟﻪ ﻗﯩﺪﺍﺩﻩﻱ ﺋﻪﻭﺳﺎﻱ ﺑﺎﺭﻩﮔﺎﻱ ﺑﺎﺭﺯﺍﻧﻰ
ﻧﺰﯨﻜﯩﺒﯩﺘﺘﻪﻭﻩ، ﺑﻪﺭﺍﭘﯘﺭﺗﻰ ﻧﺎﺭﺍﺳﺖ ﻭﻗﺴﻪﻱ ﮬﻪﻟﺒﻪﺳﺘﺮﺍﻭ ﺧﯘﻱ ﺑﺒﺎﺗﻪ ﭘﯧﺸﻰ ﺩﻩﺳﺘﻜﻪﻭ
ﭘﻠﻪﻭ ﭘﺎﻳﻪ ﻭﻩﺭﮔﺮﻱ، ﺳﻪﺭﺋﯩﺸﻪ ﻭ ﻛﯩﺸﻪﺵ ﺑﯘ ﮬﯩﭻ ﻻﻳﻪﻙ ﺩﺭﻭﺳﺖ ﻧﻪﺑﻮﻭ!! ﮬﻪﻭﻟﻰ
ﺋﻪﺩﺍ ﮔﯩﭽﻪﻟﻤﺎﻥ ﭘﯧﺒﻜﺎﺕ، ﺑﻪﻻﻡ ﺋﯩﻤﻪ ﺧﯘﻣﺎﻥ ﻟﯧﺒﻮﺍﺭﺩ، ﺑﻪﻭﻩﺵ : ﻛﺎﺯﯨﻚ ﻭ ﭘﺎﺭﺗﻰ ﻭ
ﺷﯘﺭﺵ ﻭ ﻣﯩﻠﻠﻪﺗﯩﺶ ﻗﺎﺯﺍﻧﺠﻰ ﻛﺮﺩ

ﭘﯧﺸﻜﻪﺷﻜﺎﺭ: ﺋﻪﻭﺗﺮﻱ ﮬﯚﻛﺎﺭ ﮬﻪﺑﻮﻭ ﺑﯘ ﺋﻪﻭ ﺣﻪﺯﻩﺭ ﻭ ﺗﺮﺳﻪﻱ ﻛﺎﺯﯨﻚ، ﺑﻪﻭ ﭘﯧﻮﺩﺍﻧﮕﻪﻱ
ﭘﺎﺭﺗﻰ ﻭ ﭘﺎﺭﺍﺳﺘﻦ ﮬﻪﻣﯩﺸﻪ ﺑﻪﺩﻭﺍﺗﺎﻧﻪﻭﻩﺑﻮﻭﻥ ﻛﯩﺸﻪﻳﺎﻥ ﺑﯘ ﺩﺭﻭﺳﺘﻜﺮﺩﻭﻥ، ﺋﻪﻡ ﻗﺴﻪﻳﻪ
ﭼﻪﻧﺪ ﺭﺍﺳﺘﻪ؟

د. عەبدوﻟﻼ ﺋﺎﮔﺮﯨﻦ: ﺋﯧﻤﻪ ﻟﻪﻧﺎﻭ ﺟﻪﻣﺎﻭﻩﺭﯨ ﭘﺎﺭﺗﯩ ﻭ ﭘﯧﺸﻤﻪﺭﮔﻪ ﺩﺍ ﺯﯗﺭ ﺧﯘﺷﻪﻭﯨﺴﺖ ﺑﻮﯨﻦ ﻭ ﺧﯘﺷﻪﻭﯨﺴﺘﯩﻦ، ﻫﻪﺗﺘﺎ ﺳﻪﺭﯞﯨﻚ ﺑﺎﺭﺯﺎﻧﯩ ﻧﻪﻣﺮﻭ ﺳﻪﺭﻛﺮﺩﺍﯨﻪﺗﯩ ﭘﺎﺭﺗﯩ ﺋﻪﻳﺎﻧﺰﺍﻧﯩ ﺋﻪﻭﻩ ﻛﺎﺩﯨﺮﺍﻧﯩ ﻧﻪﺗﻪﻭﻩﻳﯩ ﻭ ﻗﯩﺪﺍﻩﻱ ﻛﺎﺯﯨﻜﻦ ﻭ ﺑﻪﭼﺎﻭﯨ ﺣﻮﺭﻣﻪﺕ ﻭ ﺗﻪﻗﺪﯨﺮﻩﻭﻩ ﺗﻪﻣﺎﺷﺎ ﺋﻪﻛﺮﺍﯨﻦ ﻛﻪﭼﯩ ﺑﻪﺩﺍﺧﻪﻭﻩ ﻋﻪﻧﺎﺳﺮ ﻫﻪﺑﻮﻭ، ﻟﻪﻧﺎﻭ ﺩﻩﺯﮔﺎ، ﭘﺎﺭﺍﺳﺘﯩ ﺋﻪﻭﺳﺎ ﻭﺍﺗﺎ ﻟﻪﺳﺎﻟﯩ 1970-1974 ﺩﺯﻣﺎﻥ ﻛﺎﺭﯨﺌﺎﻥ ﺋﻪﻛﺮﺩ، ﺑﻪﻧﻤﻮﻭﻧﻪ ﻳﻪﻛﯩ ﻟﻪﻭﺍﻧﻪ ﻟﻪﻛﺎﺗﯩ ﻳﻪﻛﮕﺮﺗﯩ ﭘﺎﺳﻜﯜﻙ ﻭ ﺳﯘﺳﯩﺌﺎﻟﯩﺴﺖ ﻭ ﮔﻪﻝ ﺯﯗﺭ ﺩﯗﺳﺘﯩﺸﻢ ﺑﻮﻭ، ﺷﻪﻫﯩﺪﯨﻜﯩ ﻏﻪﺩﺭﻟﯩﻜﺮﺍﻭﯨﺸﻪ (...)، ﻳﻪﻛﯩﻚ ﺑﻮﻭ ﻟﻪﻭﺍﻧﻪﻱ ﻛﻪ ﺑﻪﺩﻭﺍﻣﺎﻧﻪﻭﻩ ﺑﻮﻭ، ﻫﻪﻭﻟﯩ ﺋﻪﻭﻩﺷﯩ ﺋﻪﺩﺍ ﺋﯩﺴﺘﺪﺍﻣﯩ ﻟﻪﻧﯩﻮ ﺗﻪﻧﺰﯨﻢ ﻭ ﺧﻪﻟﻜﺎﻧﯩ ﺋﯧﻤﻪﻱ ﺩﺭﻭﺳﺘﻜﺎﺕ ﻭ ﺷﯩﻮﺍﺯﯨ ﺗﻪﻧﮕﯧﻬﻪﻟﭽﯩﻨﯩ ﭘﻪﻳﺮﻩﻭ ﺋﻪﻛﺮﺩ، ﺋﻪﻣﻪ ﺑﯘ ﺋﻪﻭﻩﻱ ﺣﺎﻟﻪﺗﯩﻜﯩ ﻧﺎﺋﺎﺭﺍﻣﯩ ﻟﻪﻧﯩﻮﺍﻥ ﺋﯧﻤﻪﻭ ...ﺑﺎﺭﺯﺍﻧﯩﻨﯩ ﻧﻪﻣﺮ ﻟﻪﻻﻳﻪﻙ ﻭ ﻟﻪﻻﻳﻪﻙ ﻛﯩ ﺗﺮﻩﻭﻩ ﻟﻪﻧﯩﻮﺍﻥ ﻛﺎﺯﯨﻚ ﻭ ﭘﺎﺭﺗﯩﺪﺍ ﺩﺭﻭﺳﺘﯩ

□

□

□. ﭘﯧﺸﻜﻪﺷﻜﺎﺭ: ﭘﺎﺭﺍﺳﺘﯩ ﺗﺮﺳﯩ ﭼﯩ ﺑﻮﻭ ﻟﻪ ﻛﺎﺯﯨﻚ؟

د. عەبدوﻟﻼ ﺋﺎﮔﺮﯨﻦ: ﻗﯩﺪﺍﻩﻱ ﺑﺎﺭﺯﺎﻧﯩ ﻧﺎ، ﭼﻮﻧﻜﻪ ﻭﻩﻙ ﺯﯗﺭ ﺟﺎﺭ ﻟﻪﻫﻪﻧﺪﯨﻚ ﻫﺎﻭﯨﺮﯨﻢ ﺋﻪﺑﯩﺴﺖ ﻛﺎﻙ ﺋﯩﺪﺭﯨﺲ ﻭﺗﻮﻳﻪﺗﯩ ﻣﻦ ﺧﯘﻡ ﺑﻪﻳﻪﻛﯩ ﻟﻪ ﻛﺎﺯﯨﻚ ﺩﺍﺋﻪﻧﯩﻢ ﻭ ﺑﺎﺭﺯﺍﻧﯩﺶ ﺋﺎﮔﺎﻱ ﻟﻪﻛﺎﺭﻩﻛﺎﻧﻤﺎﻥ ﻫﻪﺑﻮﻭ، ﺋﻪﻭﺍ ﺋﻪﻭﺍﻧﻪﻱ ﻟﻪﻧﺎﻭﭘﺎﺭﺗﺎﻳﻪﺗﯩﺪﺍ ﺗﺮﺳﯩﺌﺎﻥ ﻟﻪﻛﺎﺯﯨﻚ ﻫﻪﺑﻮﻭ، ﺋﻪﻭﺍﻧﻪ ﺑﻮﻭﻥ ﺧﻪﻣﯩ ﻟﻪﺩﻩﺳﺘﺪﺍﻧﯩ ﺩﻩﺳﺘﻜﻪﻭﺗﯩ ﺗﺎﻳﺒﻪﺗﯩ ﺧﯘﻳﺎﻧﺒﻮﻭﻩ ﻭ ﻟﻪﺷﻮﻳﯩﻨﯩ ﺧﯘﻳﺎﻥ

ئەترسان، چونكە ترسيان ھەبوو لە پشتگىرى خەلكانى ناو پارتى بۆ بيروپراو

ئامانچو خۆشەويستيان بۆ ئەندامانى قيادەى كاڭيىك لەپايەو مەنزىيان كەم

بكاتەو، ئەمە پيچەوانەكەى راستە، ئەگىنا ھيچى تر لەئارادانەبوو □

ئەوانە ئەو ھەلۆيىستەيان تەنيا لەبەر مەسلەحتەى تايبەتى خۆيانبوو. بيموزايەدە

من رۆلى سەرەكيم ھەبوو، نەمھيشت دەرفەتم بۆ ئەوانە نەرەخسان و بيانووم نەدایە

دەست ئەوانەى ئەيانويست تەسادووم دروستبىت، ئەمە ئەو كارو خەباتەمە

لەميژووى ژياندا شانازيەكى گەورەيە پيۆ ئەكەم كە لە سالى 1969وہ تا سالى

1974 وەكو و بەرپرسى لقي سليمانى و ھيل و ريڭخستنهكانى كاڭيىك لەبەغداو

كەركوك و رانيەو ھەلەبجەو پينجوين و ناو پيشمەرگە ئەو رۆلەم گيپراو، سەبارەت

ريڭخستنى ئەوساى شارى كەركوك كە ھەموو ھەفتەيەك لەسليمانىەو بۆ كەركوك

ئەچووم، مامۆستا شيرزاد فاتحەم، لەگەل چەند ھاوبيريكى دى ئەبينى و كۆبوونەوہم

لەگەل ئەكردن.. خەتى بەغا كاك شيركۆى ھەژار بوو، ئەو ھەموو مانگيىك بۆ

سليمانى ئەھات ئەبينەم، خەتى ھەلەبجە مامۆستاي خۆشەويستم كاكە عوسمان

رەشيد كەريم بوو كە ئيىستاش نامە سۆزدارەكەى كاك عوسمان رەشيد ھەر جيى

□.ريژمە

گەرچى لەھىچەو بەناحق و وەھمى دروستکرا، ساردیان لەنیوماندا دروستکرد،
ئەو ھاوبىرە دلسۆزەم زۆر چالاک بوو، لەرېگەى ئەو و کاک حەمە عەلى حەمە
مورادو، خەلکانىكى زۆر ناوچە کە بەتايبەت

پېشمەرگە) ھاتنە ريزەو وەك: شەھىد شەوكەتى حاجى موشىر و كاكە حامىد)
حاجى خالىد ھاتنە ناو كاژىكەو، كاك حەمە عەلى حەمە موراد پېشمەرگەيەكى
بەوفاو بەجەرگە، ئەو ھاوبىرانە كاك شەوكەت و كاك حامىد يەكەم نامەى
داواكارىان بۆ ھاتنە ناو رىزى كاژىك لام پارىزراو

ئەو ەش بۆ من شانازىيە، كە ئەونامانەى لە 1969 ۋە تاكو 1974 ناردوويانە
ۋەك گلىنەى چاۋ پارستوومن، لە دواى 1975/3/6 ى ھەرەسى شۆرشى ئەيلول،
پاراستنى ئەو ئەمانەتە زۆر ئەستەم و ترسناكبوون و ھەموو كەس زاتى ئەو ەى
نەئەكرد لاي خۆى داينى و بىپاريزىت، چونكە بەعس لەوكاتەدا خواخواى بوو،
ۋشەيەك بىستى و چنگى كەويت تاو ەك دىكومىنتىكى بىرا پىكراوى نكۆلى و
حاشا ھەلنەگر، بىكاتە بيانو بۆ ئىعدامى مرۆقى كورد بەگشتى و نەتەۋەپەرەرە و
□. شۆرشىگىرە دلسۆزەكانى كورد

بۆيە ۋەكو دەرمانى چارەسەرى سەرەتان بەدوايىدا ويلىبوو، ئەو بەلگانە بەھەر كەس
بگىرايە كەمترىن حوكم ئىعدام و مالكاۋلكردنى لەدوابوو، ئەو نامانەى لامن
لەناوياندا نامەى دەستنوسى شەھىدى جوانەمەرگ كاك (ئازاد مستەفا) ھەيەو
يەكەمجار بۆ كاژىكى ناردو ئەوسا ناوى كاك مەمەد مستەفا بوو، لەرپىگاي خىزانى
كاك عومەرى برامەۋە كە خزمىان بوو، ئەھاتە لامان، جا كاكە عومەرى برام
بەئىلحاحەۋە ئەيوت: عەبدوللا ئەۋە بۆچى كاك مەمەدتان ئىھمال كردوۋە؟ ئەو زۆر
ئىۋەى خۆش ئەويت!!.. كاك مەمەد مستەفا (ئازاد مستەفا) سەر بە بالى
مەكتەبى سىياسى بوو، من شانازى بە پاراستنى ئەو نامانە و ئەو (مۆرانە) شەۋە
ئەكەم كە ھەمانبوون و كارمان پىيان ئەكردو ئىستا لاي من ھەر لەسالى
1972دا رەوتىكى نەتەۋەيى دروستبوو بو بەسەرپەرشتى براى خۆشەويست و

هاوبیری به وه فام کاکه که مال جه مال موختار، کۆمه ئی قوتابی و لاوی خوینگه رم و

دلسۆزی کۆکرد بوه وه، وه کو

یه که م نامه ی دهست نووسی شه هیدی جوانه مهرگ کاک ئازاد مسته فا بو (کازیک) ی

ناردوو

ته نزم ته ویش له ریگای نه ته وه ییه کی دلسۆز کاکه دکتۆر حسین محمه د عه زیزه وه

بوو ئاگادار کراینه وه، نه و په یوه ندی به ئیمه وه کرد، کاکه که مال جه مال موختار

به رۆحیه تیکی سپۆرته وه نامه ی نه و ریخستنانه ی به شه خسی ته سلیم کردم و

هاته وه ناو کازیکه وه هاتنی نه و هاوبیرانه بوه مایه ی نه وه ی خوینیکی نویی

گه رم و گورو ته وژمیکی تیندار به ریخستنانه کان بدرییت و فه زله کهش بو کاک که مال

جه مال موختار نه گه ریته وه، چونکه نه و به شه خسی به رپرسی نه و کۆمه له بوو،

بازگه ی ریخستنانه که ی شاره زایانه رهنگی رشتبوو، ئاراسته ی په روه رده یه کهشی،

دیسپیلینیکی به هیزی پیوه دیاربوو، ئا له و ساته دا به راستی له ریخستنانه کافماندا،

جگه له و هاوبیرانه ی له لای کاک که ماله وه هاتبوون، ئیدی له لای نه وانه ی پیشووی

خۆمانه وه ههستم به به خاوی دیسپیلینی ریخستن نه کرد.. نه و بوچوونه م به کاک

کامیل گه یاند، کاک کامیل به کیك بوو له وانهی هزی ئه کرد چالاکیه کانی حزب
ئه کتشف کریت و جولیهه بکهن، ئه مهش هه روا سانا نه بوو، چونکه ئه وه هر خوی
نه بوو، له ولاره کاکه دکتور جه مال نه بهز و له مو لاره کاک هه ردی و کاک فه ریدون
و ... تاد .. ئه وه شمان له بیر نه چی تا ریکه وتنامه ی 11 ئازاری 1970 کاک
فه ریدون سه رکرده یه کی دیاری کاژیک بوو، من ئه وه ئاگادار نیم چون و له بهرچی
وازیهینا، چونکه نامه ی وا زیهینانی نه داو ته ده ست من، له ریگای ریگ خستنی شه وه
□. هیچمان پینه گه یشت

□ پیشکه شکار: دوا ی ئه وه ی سه رکرده یه تی کاژیک بلا وه یان لی کرد و ئی وه
□. کونگره یه کتان به ست و بوونه قیاده ی کاژیک بریاری ته جمیدی ته نزی می کاژیک تاندا
د. عه بدوللا ئاگرین: ئه وه وانیه و زانیاریه کی هه له یه .. بهر له و کونگره یه ی
1972/5/25 سه رکرده یه تی کاژیک بلا وه ی پینه کرد وه له و روزه شدا واته:
نه چالاکیه کانی حزب وه ستینرا و نه حزبی ش ته جمید کرا، به لکو ئه و کونگره یه
□. به مه بهستی ئه کتشف کردنی چالاکی کاژیک بوو

ئه مهش له ئه نجامی ئه وه وه هات .. من پیش نیاز مکردو به کاک کامیل و ت: ئیمه
پیویسته به خوماندا بچینه وه و گروتین بدهینه وه بهر خومان، ئه وه تا حکومه تی

عیراقی خۆی ئاماده کردوو، ئەیهوئیت شەر بکاتهوه، وهکو وتم: غهیری قیادهی بارزانی و ههندیك قیادهی پارتي، ئیدی زۆربهی هه ره زۆری پارتي بیرو بۆچوون ساویلکانهیان هه بوو، ههروهها لهو بروایه دا نه بوون رژیمی به عس شه ر به کوردو شو ر ش ئه فرۆشی. ته نانه ت له 1974/3/11 کاتی به عس شه ری هه لگه یسانده وه، زۆر هه بوو کاتیك ئیلتحاقیان به شو ر شه وه کرد، جگه له دهستی بیجامه و تاقمی ته راش و خا ولیه ك ه یچی دیان له گه ل خۆیان نه برده ده ره وه، به ونیازه ی دوای (24) ئه گه ری نه وه شوینی خۆیان و رژیم مافی کورد ته دات، ته وانه سه رمهستی سه رکه وتن و وه زیفه و دهسکهوت و ته مانه بوون، کاک کامیلیش وتی: زۆر باشه چی بکهین؟، وتم: با کۆنگره یه ك بگرین، وتی چۆن؟. کۆنگره له کۆی و کۆی پێک بیته؟ وتم: خۆتان دیاریان بکهن، ته وانه ندامی لق هه یه .. دو اتر وتم: ته مه وه زعی ئیمه، ته وه وه زعی عیراق و ته وه ش کاک دکتۆر جه مال نه به زیش وه کو مونه زیریک و تیکۆشه ریك هه ندی چالاکی ته نوینی، یه کۆی له و چالاکیانه ته وه بوو نامیلکه ی ده رته کرد رهنگی ته فکارو ئامانجی مو حسنی پزیشکپوری ته دایه وه، مو حسنی پزیشکپور سه روکی حزبی پان ئیرانسته بوو، روژنامه ی (خاک و خون) ی ده رته کرد،

نزیکی شای ئیران محمه د رهزا شای په هلهوی بوو،

ئەفكاری ئیسانی گەورەى لەكەللەدا بوو، ئەو ئەفكارانەش تەواو پێچەوانەى ئامانج
 .فیکری و کازیک بوو

ئەمانەویت لەبەرنامەكەمانا قسە لەسەر چۆنیەتى دروستبوونی پاسۆك لە 11ى
 9ى 1975 بکەین، پاش ھەرەسى شۆرشى ئەیلول و پەیوەندیەکانى ئەو پارتە و
 ھەلۆیستی لایەنە کوردیەکان و کیشە و مەملانیکان بەرامبەریان، ھەرۆھا ئاماژە
 بەرۆلى مامۆستا عەبدوللا ئاگرین لەناو پاسۆك و قوناغى دوای راپەرین تا
 ساتەوہختى دروستبوونی یەكگرتن و چوون و توانەوہیان لەنیو ریزەکانى پارتى
 دیموکراتى کوردستانداو بەگفتوگۆ و تەواوکردنى ئەو تەوہرانە لەگەڵ بەرپز
 .پرۆفیسۆر دکتۆر عەبدوللا ئاگرین پیکەوہ ئەبین

پیشکەشکار: لیرەدا گەیشتینە ساتەوہختى دروستبوونی سەرکردایەتیەكى کاتى دژ
 بە سەرکردایەتى کۆنى کازیک، بە پاساوى ھەندى رەخنە و گلەبى و کەمتەرخەمى
 سەرکردایەتیە کۆنەکەى پيشوو، ئایا ھەلۆیستی جەنابتان چى بوو کاتیک
 . سەرکردایەتى کاتى بەیاننامەى یەکیان لەسەر سەرکردایەتى ئیوہى کازیک دەرکرد؟

د. عەبدوللا ئاگرین: ئەو جولەو چالاکىەى لەلایەن چەند گەنجیکى خوینگەرم بەناوى
 ھاوبىرى و کازیکىەوہ، سەرکردایەتى نوێى کازیکیان پى دروستکردن،

چاوه پروانه کراوبوو!! چونکه بیروکه و مهبهست و تامانجی ئەو جموجول و چالاکیه
بیروپراو بۆچوون و پیشنیازی خودی خۆمبووم بۆیه که مجار بهر له سالی (1972) لای
کاک شیرکۆی هه ژار درکام و تاوتویمان کرد، (ئهو) زۆر به حه ماسهت و شهوق
وتینیکی ئاگراوییه وه پشتگیری سه رجه م راوبۆچوونه کانی کردم و له و رووه وه هه
دوو کمان جولیه کی بزێوانه شمان بۆ کرد!!!.. ئاکام وه ک خۆمان ئەمانویست کورتی
هینا.. ئەوه هه قیقه تیکه و ئیستا کاک شیرکۆ له ژیاندا ماوه و له هۆله ندهیه و
برواناکه م ئەخلاقی سیاسی و کۆمه لایه تی و کوردایه تی ریگای بدات نکۆلی
لیبکات.. چونکه ئەو تا 1974/3/11 نه ک وه ک قوتابیه ک به لکو وه ک
موریدیکی شهیدا گفتارو هه لویسته کانی به عه شقه وه قه بولئه کرد، ئاله و ده مه و
ئیستاشدا له گه ل کاک کامیل ژیر زۆر ئینسیجامان هه بووه و هه یه، له م رووه وه
قسه م له گه ل کردو ئەویش قسه کانی وه ره گرتم، وتم وه زعی ئیمه باش نییه و
پیویسته حه ره که یه ک بکه یین و به ره و پیشه وه برۆین، له گه ل هه موو ئەو کۆسپانه ی
که هاتنه به رده ممان، سه ره تا پیمان باشبوو له بهر رۆشنایی لیکۆلینه وه یه کی وردی
عه قلانی و هیمن بارودۆخی سیاسی عیراق و باشووری کوردستان و رافه کردنیکی
عه قلانی رهوشی ناوخوا و ده ره وه ی ری کخسته نه کانی کازیک هه لسه نگینین، به ته نزیم
بچینه وه له بهر رۆشنایی چهند دیارده ی رووداوی هه قیقی، من ئەمزانی به راستی
جهنابی بارزانی که ئەو نامه یه ی دامه دهستی له 15 ی 5 ی 1964 دا، پیشتریش

سالى 1958 كە تەشريفى بۆ سلىمانى هينا لى مالى شىخ لەتيفى حەفید وەك
يەككى قوتابيانى كوردستان بۆ خزمەتى چووين، ئىمە چەند قوتابىيەك بووين
چووين، وینەيەكى يادگاريمان لەگەلئا گرت، تەنيا ماوہيەكى كورت لەخزمەتيدا
ماينەوہ، من لەو ساوہ بەرەفتارەكانى سەرسامبووم، بۆيە بە كاك كاميلم وت:
كاتىك حكومەتى بەعس شەر بەكورد ئەفرۆشيتەوہ، ئەوا بەتايبەت قيادەى بارزانى
، ئەوكاتە بارەگاي بارزانيان پى ئەوت: مشوورى خويان بۆ بەرەنگاربوونەوہى
پيلانەكانى بەعس و سەدام خواردوہو ئەخۆن، بۆيە با ئىمەش بەخۆماندا بچينەوہو
لەو رووہوہوہەك حزبىكى سياسىي كوردى برپارىك بەدين، بەتايبەت لەوكاتەيا براو
هاوبىرى بەريزم كاكە دكتور جەمال نەبەز بەھۆى پەيوەندى بەتەن لەگەل كامەران
بەدرخان، لەرپى ئەوہوہو پەيوەندى ھەبوو لەگەل موھسىنى پزىشكپور ھەبوو،
بەراستى ئەو نزيكبوونەوہيە لە حزبى پان ئيرانست دوور بوو لەھەلوئىستى كاژىك و
پىچەوانەى ئەفكارو ئامانجمان بوو، ئەو نزيكبوونەوہيە زەرەرى زۆريشى لىئەداين،
بۆيە وتم: با دىراسەى ئەوہش بكەين، ئىتر قرارماندا كە كۆنگرەكە بەستين، ديارە
كە وەكو يەكەم كۆنگرەى تەئسىسى كاژىك وابوو، روژى پىنج شەممە
1972/5/25 چووين لە مالى كاك كاميل لەخوار مزگەوتى نالى لەسلىمانى، لە
ژوورىكى بچوو كا كۆنگرەمان بەست، پىشئەوہى كۆنگرەكە بەستين كاك كاميل
بەماوہيەك وتى: كى بۆ كۆنگرەكە بانگ بكەين و نوينەران كىن؟ منيش وتم: من

ئەم ھاوبىرانە پېشنىياز ئەكەم و جەنابىشتان كى تر دەستىنشان ئەكەن ئەو ھە بېرىرى
خۆتانە.. لای منەو ھە (كاك مۇمەد مەجىد ئەسلان، كاك ھەمە ھەلى فەرەج، كاك
فەتاح ھەبدولرەزاق) ئەوانىش ئەندامى لق بوون، كاك كامىل وتى: باشە.. ئىتر
دوای ئەو ھە، كات و رۆژو شوپىنى كۆنگرەكە دانرا، منىش ئاگادارى ھاوبىرانى لقم
كردە ھەو پىكە ھە

مامۇستا كامىل ژىر

مامۇستا ئەمەد ھەردى

ھەبدوللا ئاگرىن

فەتاح ھەبدولرەزاق

مۇمەد مەجىد ئەسلان

مامۇستا فایەق عارف

ھەمە ھەلى فەرەج

(ئەندامانى كۆنگرەى يەكەمى (كازىك

25/5/1972

شاری سلیمانی

له ساعات (430) رۆژی پینچ شه مه 1972/5/25 له مالى كاك كاميل
ئاماده بووين، چووينه ژووره وه، بينيم سى ماموستا و هاوبيرى خوشه ويستى ليه:
كاك هردى و كاك كاميل و كاك فايق عارف، بهه موومان ئه وانه قيادهى كاژيك
و نوينه رانى تهنيا كهوت هاوبير بووين، وهك چون له كونگرهى تهئسيى له
1959/4/14 دا كهوت هاوبير ئاماده بوون، ئيمهش له م كونگرهى يه كه مدا
كهوت هاوبير ئاماده بووين، ئه گه رچى وهك هه ل و مه رج و پره نسيى كونگره
ئاگادار نه كرامه وه، راپورتى ريكخستن پيشكه شكه م، كه دانىشتين تيبينم كرد،
راپورته كانى: (ريكخستن، سياسى، دارايى، په يوه ندى دهره وه، راگه ياندى بوونيان
نه بوو)!!.. له ژووريكى مالى كاك كاميلدا دانىشتن و سه ره تا ماموستا گه وره و
دلسوز هاوبير ئه حمه د هردى: بارودوخى سياسى باشوورى كوردستان و ره وشى
هه لويستى شوړش و پيشمه رگه ي به شيوازيكى جوانى زانستانه شوڤه كرد

شوڤه كانى ماموستا هردى زور لوژيكيانه بوو، دواى هه ريهك له كاك كاميل و
كاك فائق بيروپايان دهربرى، منيش سه بارهت به ريكخستن قسه م كرد، له دواييدا
گه يشتينه ئه نجام چهند برياريك له وانه: هاوبيريك بو لاي كاك دكتور جه مال نه بهز

بنیڕین، تا له شیوازی نووسینه کانیان موراعاتی ئیمه له باشووری کوردستان بکات و له موحسنی پزیشکپوریش نزیک نه بیتهوه، چونکه ئەمه زهره مان لیئەدان ، بۆ ئەم مەبهسته کاک کامیل ژیردیاریکرا. دووهم/ گەشتینه ئەو قەناعەتە ی که رژیمی عیراقی له ریکه وتننامه ی 11 ئازار پاشگەز ئەبیتهوه و شهر به کورد ئەفرۆشیتهوه، له 2013/6/5 دا له گەل کاک فههاد عەبدولخەمیدو کاک فوئاد سهراج له گەل کاک کامیل باسی ئەو کۆنگره یه م کرد (ئەو) کاک کامیل ژیر که م و زۆر ئەو کۆنگره یه ی 1972/5/25 که له مائی خۆیان به سترابوو له بیرو یادی نه مابوو، له بهرچاوی ئەو دوو هاوبیره ئەسلەن نکۆلی له بهستنی ئەو کۆنگره یه کردو ئەیوت: شتی وا کوا هه یه .. نه کۆنگره و نه هه یچ کۆبوونه وه یه ک له مائی ئیمه نه کراوه و له بیرم نییه؟!، ئی کۆنگره کهش له مائی ئەودا کرا، به لام من هه موویم به سهعات و بهرۆژ و مانگ و سال له یادداشته کانی خۆما نووسیومه و بلاویشی ئەکه مه وه. ئینجا وتم: چۆن کاک کامیل به بیرت نایه؟، وتی: نه خیر نه ناوه رۆکی ئەو کۆبوونه وه و نه کۆبوونه وه کهم نه ئەو بریاره ی (که خۆی پێشنیازی کرد) و وتی: ئاماده بووان واته: ئەو حەوت هاوبیره ئیسته به دوا ئەندامی سه رکردایه تی کازیکن ، وتم: ئە ی ئەو قراره گرنگ و میژووییه ی دامان چی بوو؟ به راستی قرار ی ئاوا سیاسی بدری له میژووی سیاسی هاوچه ر خدا ده گمه نه، ئەویش ئەوه بوو: (بریارماندا: ئەگەر شهر دهست پی بکاتهوه، ئەوه هه موو کارو چالاکیه کانی کازیکن هه لپه سیڕین،

ئەمە بەبى ئەوھى لەگەل قیادەى بارزانى رەحمەتى يان قیادەى پارتى يان ھەركەسى

ئىتتىفاقىك بکەين و ریککەوتبىن ھەموو توانایە کمان لەژیر سایەى فرمانى بارزانى و

□. (شۆرشدا دادابنن ۋەك ھاوبەشیه كى نەتە ۋەبیانە مان

ئىمە لە كاتىدا رىكخستنى بەھىزو فراوانمان ھەبوو، خەلكى
پىشمەرگەى دلسۆزو ئازاو گوپراللى باش و زورمان لە ھىزى خەبات و
ھىزى رزگارى و زماكو و شوينەكانى تريس ھەبوو، تەنزىمىكى پتەو
فراونىشمان لەناو شارو شاروچكەكاندا ھەبوو، بەپىي ئەو برپارە
ھەموو تواناي ماددى و مەعنەوى و راگەيانندن و فيكرى خۆمان
خستە ژىر دەستى سەر كرايەتى شورشەو، لە كۆنگرە كەدا، ئەمە
برپارى قىادەبوو (سا ھەر كەس بەھەر مەبەستىك، چۆنى بو ئەچىت و
لىكىئەداتەو ھەو راقەى بو دائەنىت) ئازادە، بە: (دانىشتن، ياخود كۆر
يان كۆبوونەو ھەو يان سىمىنار ياخود كۆنگرەى دائەنىت يان نا.. ياخود

ئەسلەن نكۆلى لەو كۆنگرەيەو بېيارەكانى ئەكات، يان لەبىرى چۆتەو و
لەيادى نەماو، ئەو ئەزادە، بەلام ئەو پېچەوانەى واقع و ھەقىقەت و
مىژوويشە، بەلگەى زىندووى تۆمار كراو راستى بەستنى ئەو

□. كۆنگرەيەو بېيارەكانى ئەسلەمىن

بەدلىيەى و بى دوودلى ئەلىم: لەو كۆنگرەيەدا خودى ھاوبىرى دلسۆز
كاكە كامىل ژىر (گەر ئەمەشى لەبىرمايى) ئەو پېشنيازەى كرد: ئەم

□. ھوت ھاوبىرە ئەندامى سەركردايەتى كاژىكن

ئاوا ئەو ھوت ھاوبىرە شەرعيەتى قيادەى كاژىكيان وەرگرت، پاشان
بېيارەكانى كۆنگرەمان جگە لەئاشكراکردنى ناوى قيادەى نوئى
كاژىك، بەرىكخستن گەياند بەوەى: كاتىك رژیى بەعسى شەر

بەكوردو بارزانى و شۆرش ئەفرۆشیتەو ھەر ھاوبىرىك ئەزادە روو و چ
بنكەيەكى شۆرش ئەپوات، كوى ھەلەبژىرى بەرەو ئەوى بپوا، ھەبوو

□. لەناو شارا مايەو

□

شهید ماموستا عیزت رهشید

شهید ماموستا همه

سالح فہرج

□

□

دوو ہاوبیر و ئندامی (کاژیک) سالی 1974 له لایہن رژیمی

□ به عسہوہ ئیعدام کران

□

به داخه وه له وانہ ہاوبیری شهید ماموستا همه سالح فہرج
حکومت ئیعدامی کرد، ههروه ها ہاوبیری تیڭۆشہری ناو ریزہ کانی
کاژیک شهید ماموستا (عیزت رهشید) به عسی درندہ گرتی و

□. ئیعدامی کرد

رینمایمان دەرکرد هاوبیران بچن له گهڵ شوڤرشدا کار بکهن له ژیر قیادهی

بارزانیدابن، ئا ئەمه به هه‌لۆیستیکی گه‌وره‌ی نه‌ته‌وه‌و

نیشتیمانپه‌روه‌ره‌ی بی ئەندازه ئەژمێردری که پارتییکی نه‌ته‌وه‌ په‌روه‌ر

بی به‌رانبه‌رو بی هیچ ده‌سکه‌وتی، هه‌موو توانایه‌کی به‌به‌رانبه‌ر

به‌خشیت، ده‌نا ئیستا لایه‌نی‌ک یاخود دوو که‌س و له‌تی‌ک بیان‌ه‌وی‌ت

بی‌نه‌ ناو حکومه‌ت یان په‌رله‌مانه‌وه‌ ئەلین: چ ده‌سکه‌وت و مه‌نسه‌ب

و پاره‌و پۆست و وه‌زاره‌تی‌کمان ئەده‌نی؟، خه‌لك ئاوايه‌.. به‌لام ئیمه‌ی

کاژیک ئەو هه‌موو توانای ته‌نزیمه‌مان خسته‌ ژیر سه‌رکردایه‌تی

شه‌خسی بارزانی مسته‌فاو شوڤشه‌وه‌ به‌بی هیچ ده‌سکه‌وتی، به‌و

مه‌به‌سته‌ی هاوبه‌شیه‌کی نه‌ته‌وه‌ییانه له‌شوڤرشدا بکه‌ین

پیشکه‌شکار : باشه‌ کاک ئازاد و شیرکۆی هه‌ژار بوچی به‌مه‌ نیگه‌ران

بوون؟

د.عەبدوللا ئاگرین: عەقلی شیرکۆی هەزار لەسەر شەپۆلی وەمی
 تۆقاندن و تیرپۆر مەلە ی ئە کرد، کەسیکی دووفاقی ناو دووتوی
 (سادى و ماسۆشتى) بوو!!.. کاتى خۆى زۆر هەولم لە گەلیدا، لەو
 وەهمە چلکن و خەيال بلاوو ناسەردەمانە نامرۆقانهیە وازبەینى،
 تەقەلام لە گەل دا ئارامى بکە مەو و دەروونى خا و بکە مەو، وەک
 مرۆقیکی ئاسایی بژی و سیاسەت و حزبایەتى بکات، سەرەتا بەنەرمى
 خوسا و قەناعەتى ئە کرد، کە چى دواى نەییەتوانى خۆى لەو ماکی
 ژەهر وەشانندە رزگار بکا، فکەرى جەهەننەمى و ئەهریمەنانەى
 هەبوو، بە نمونە ئە یوت: با کورپی فلانە سەر کردە بفرینین دواتر فدیەى
 لیوەرگرین، ئاماژەى بەو ئە داو ئە یوت: ئەو تا فەلەستینیه کانیش
 □ ئە مە ئە کەن ، لای من ئە مانەى باس ئە کرد

هەتا ئەو کاتەى من لە بەغا بووم، بارەگایەکی بالی مەکتەبى سیاسى
 لە شارە نەهر بوو کە نووسینگەى محاماتى کاک کەمال محیەدین بوو،
 قیادەى بالی (م.س) هاتوچۆى ئەویان ئە کردو شیرکۆش بەو سفەتەى

سەر بەوبالەییەو لەرقی باوکی هاتوچۆی ئەوی ئەکرد ئەیوت: كاك
عهبدوللا بادەستیکیان لیبوهشیین، ئەموت: كاكه ئەو توند و تیژیانه
نهفیکرو نهئامانج و نهکاری ئیمه... ئیمه ئەو کارانه ناکهین، ئیمه
ئەمانهوی گەشەیهکی پۆزهتیقانه و مرۆقانه بهئەفکارهکی خۆمان
بدهین، لهبەر چاوی کورد بهرگیکی جوانی نهتهوهیی پیپۆشین و به
□. ئامانجی بگهیهنین

لهو کاته، سالی 1964 بۆیه که مجار كاك شیرکۆی ههژارم بینی، تاكو
1974/3/11 له ئاست و لهبهردهمدا هینده متهوازع خۆی ئەنوان
بۆچوون و لیكدانهوهو بیروپراکامی بهسهرسورمانهوه ئەسهلمان، به دهگمهن
موریدی ئەوتۆ هه لکهویک، ئەوا موتیع و عاشقی شیخهکی بی، ئاهو
هه لویستهی وایکرد من متمانهیهکی بی سنوورم پیبیت!... بهراستی
هاتنه پیشهوهی له کازیکداو ئەو هه موو هاویرانهی ناسی، بهتایبهت،
ئەوانهی له ریخستنی کازیکدا خهباتیان ئەکرد. خهتابار من بووم!!
□. چونکه ئەو لای من تهنزیم بوو

ئەو) بەجۆرىك خۆى ھېنابوۋە پېشى، تەنانت ھەندى جار)
لەسلىمانى بۆ مالىمان ئەھات، ئەو ۋەختە من لەمالى باوكمدا بووم،
شەو درەنگ ئەھاتەۋە، نازانم لەكۆى بوو، بەپىلاۋى قوراۋىيەۋە
ئەھاتەۋە ، دايكم لەبەر خاترى من بەو تەمەنەۋە، ئەچوو پىلاۋەكەى
بۆ ئەشووشت. جارىكيان لەمالى خۆمان ھەلساين ھاتىنە دەرەۋە، ئەو
پىدايە پىلاۋەكەم بۆى دانام، زۆرم پىناخۆشبوو، تووشى شۆك بووم
ۋەتم: كاكە شىركۆ ئەۋە چىئەكەى؟، ۋەتم: قەيناكە من لەحزبا بەرپرسى
تۆم و لەحزبىكداين، بەلام ئىمە ھەموو ھاوبىرى يەكەن، نابى خەلك
فىرى ئەۋە بىكەين پىلاۋ دابىن، خۆ ئەمە پەيوەندى نىوان ئاغا و
نۆكەرايەتى نىيە كەئەمەى كرد خورپەيەكى ترسناك شىرخەى لەھەناوم
ھەلسان!! كاك شىركۆ ئەمەى بۆ كرد؟ ئەم جۆرە رەفتارە نادروستانە
لەرىكخستنى حىبايەتيدا و لە پەروەردەۋ گۆشكردنى ئىمەى نەتەۋەى
ناۋەشىتەۋە، خۆ ئىمە بەرۋحىيەتى نۆكەر و ئاغا پەروەردە نەكراوين

بۆ ئەو ھەلۆیستەى كاك شىركۆى ھەژار، من زۆر سەرزەنشتم كرد و

□. داواملىكرد بەھىچ جۆرىك شتى وا لەگەل كەسدا دووپاتنەكاتەوہ

ئا ئەو رەفتارە سووك و ھەرزان بەھايە، منى لەدەرياي گوماندا نغرو

كرد.. بەوہى مروقيك بەتايبەت ئەوہى لەھەرزەيى تەمەنيدا بى پەنا

بۆ ھەلۆیستى ئاوا كە چرەتار بەریت.. ئەشیت كارى قیزەونى نالەبارو

□. ناشرینتر، لەگەل ريكخستن و ھاوبیرەكانيدا ئەنجام بدات

بەلام (پاش باران كەپەنك) كۆمەلئى ئەسپارم لا باس كردبوو، بە نمونە

ئەموت: ئەوہ كوردیكى باشە، ئەوہ سەر بەئیمەيە، ئەویش تاقیبى

ئەوہى ئەكرد قیادە كییه و ئەوانەى تەنزیم كین؟ ئەو پرسیارە زۆرە

گوماناویانەى سەبارەت كاژىك ئەكرد، پرسیارى تەم و مژاویى لا

دروستئەكردم، منیش دلپاكانە باسى میژووی كاژىك و پارتى گەل و

یەكیتى (قوتابیان و لاوانى) نەتەوہیى كوردم بۆ ئەكرد، ئەمە

لەمانگى 3ى 1974 بوو، خەلك رووى لەدەرەوہ ئەكرد، ئەوساتە

نیوان شۆرش و حكومەت لەئەگەر و نەگەرى ريكەوتن و شەردابوو،

من کۆمهڵی نهیّنی ریّکخستنه کانی کاژیکم لا باسکرد، به لّام دوای
دهرکهوت نییه تی پاک نه بووه، ئەو بیوه فا ده رچوو، من له و متمانه یه ی
بهوم هه بوو به هه له داچوو بووم، که کۆمهڵی شتم دایه، دوایی له لای زۆر
هاوبیری دلسۆز و ریّکخستنه کافمان خۆی کرده پالّه وان و ئەو ئەمانه ته
حیزبیانه و ئەو نهیّنی و زانیارانه ی من پیموتبوو، دژی سه رکردایه تی
کاژیک و شه خسی خودی من به کارهینا، له ریّگای هاوبیرانه وه هه موو
قسه و هه لویسته کانیم پیگه یشته وه و کۆمهڵی بوختانی هه لبه ستبوو،
چونکه که من چومه ناو شوپشه وه ، یه کسه ر روم له به شی راگه یانندن
کرد و ئەوساته شه هید دارای توفیقه فندی ئاغا فه تحوللا ئەمینداری
گشتی رۆشنیری و لاوان بوو.. شاعیری جوانه مهرگ و به هره دار کاک
جه لالی میرزا که ریم بردمیه لای و به (نووسه ر- محرر) له ئیستگه ی
کوردی دهنگی کوردستانی عیراق دانرام □

دوایی له ریّگا و به هۆی رۆشنیر و دیبلۆماتکاری به توانای کورد،
دکتۆر جه مال جه لال به شه خسی بردمیه په یمانگای کادیران (خولی

شەشەم).. ئەمە وەك خۆم عەبدوﻟﻻ نەك وەك كاژىكەك، چونكە
هەندى كەس بەمەبەست ياخود بەبەرنامە بۆ چا و راو ئەيانوت
عەبدوﻟﻻ چووە بووە بە مامۆستا لەمەعەدى كاديران، بەرانبەر
ئەوەى هەرچى نەيىنى و مومتەلەكات و نامە و دىكۆمىنتەكانى
كاژىك هەيە تەسلىمى پاراستنى كردووە!... راستەوتويانە، بەرى رۆژ
بەبىژىنگ ناگىرئە!!!.. ئەوەتا حەقىقەت هەر دەرکەوت

پىشكەشكار: ئەوانىش گلەبى ئەوەيان هەبووە تۆ زۆر لەپارتىيەو
نزيك بووى، هەتا قسە لەسەر ئەوە هەيە كە عەبدوﻟﻻ ئاگرين
رەيخستەكانى كاژىكى بەكارهيناوە بۆ پاراستن؟!، ئەمە چيە؟

د. عەبدوﻟﻻ ئاگرين: سەرتاپاي ئەو قسانە هەلبەستراو و بوختانىكى
دركاويە، بوختانىكى زۆر زۆر روونە. چونكە من بەشانازىيەوە عەرزت
ئەكەم، ئەوە ئىستا منن ئەو راستىيە ئەسەلمىنم هەموو ئەو نەيىنى و
نامە و مۆرو مومتەلەكاتانەى لامبوون لەسالى 1969 هەو، وەك
بىلبىلەى چاوم لام پارىزراون و لەبەردەستمدان و لام ماونەتەو، خۆ

ئەگەر تەسلىمى كەسىك ياخود لايەنىكم بكردايه ئەبوايه ئەمانە
ئىستا لامن (كەھەر ھەموو مومتەلەكاتى كاژىكە) تەسلىم بكرديايە،
خۆ ئىستا دەزگای پاراستن ماوہ و شايەتى راستى قسەم ئەدەن، من
ئىستا ئەوہ ئەزانم با عەرزى ئىوہش بكم، ئەوہى وەك شەخسى
بىستووہ دەزگای پاراستن لەو رۆژەى كە دروست بووہ تا ئەمڕۆ ھەموو
شەكانى پاراستووہ، تەنانەت ئەو دەنگانەى لەسالى (1974-
1975) لەرادىۆى دەنگى كوردستانى عىراق پەخشبوون ھەموويان
□. پاراستووہ

جا لەوكاتەى (رۆژى سيشەممە 12/3/1974) چوومە ناو شوپش و
بووم بەپيشمەرگە.. دواتر ھەستم كرد لەلايەن ھەندىك ھاوبىرانى
رېكخستنى كاژىكەوہ جولەيەكى نائاسايى و ناسروشتى ئەكرىت،
چونكە دواى رۆژى دووشەممە 11/3/1974 كاك شىركۆى ھەزار لى
دووہ پەريز بوو، ئىتر دواى ئەوہى چوومە شاخيش كاك شىركۆى
□. ھەزار نەھات بەلاما و پەيوەندى لەگەل من پچرا

دوایی بیستمانهوه پیچهوانه‌ی برپاره میژوویی و نه‌ته‌وه‌ییانه‌که‌ی
سه‌رکردایه‌تی کاژیک، ئەیانەوی هەندی حەرەکه پیچه‌وانه بکه‌ن
ته‌نانه‌ت به‌عه‌قلیه‌تیکی تیرۆرمیه‌وه ده‌ست له‌هاویرانی قیاده‌ی
کاژیکیش بوه‌شی‌نن، له‌یادداشته‌کانی کاکه مه‌م بۆتانی‌دا ئەم هه‌قیقه‌ته
تۆمارکراوه و ئەلی: کاک شیرکۆ بیکه‌س پیی راگه‌یاندم و وتی: با
فریای کاک هەردی بکه‌وین له‌وانه‌یه شتیکی خراپی به‌رانبه‌ر بکری

ئیمه‌ پیشتەر ئەمانزانی، ئەوان پلانیان وا دانابوو، بێن من که‌له‌وکاته‌دا
له‌گوندی زینۆلی شیخی مامۆستا و به‌ریوه‌به‌ری کارگی‌ری خولی
شه‌شه‌می په‌یمانگای کادیرانبووم، کاک شیرکۆی هه‌ژار و کاک فه‌ره‌اد
عه‌بدولقادر به‌ناوی گفتوگۆوه له‌گونده‌که‌ دوورمخه‌نه‌وه و به‌بی ده‌نگی
به‌چه‌قۆ بمکوژن!! دواییش به‌یانیکی به‌رگرم له‌سه‌ر بلاوبکه‌نه‌وه و

بلین: وه‌لا پاراستن کوشتوویه‌تی

ههروهها لهبابه کراوای نزیك دهره بندی رایات و ئازادی تهقه
له جیبه کهی کاک محمه د عهزیز (خاله حه مه) بکه ن و بلین: باره گای
بارزگانی خویمان ئەمه یانکردوو، خاله حه مه خوئی ئەفه رمووی: مام
ههژاری مه زن و ره حه ته ته شریفی هینایه لام، داوای لیکردم که
ده مانچه یه ک بو کوره کهی بده می، منیش ماوه یه ک ئەو ده مانچه یه م
بو وه رگرت و ته سلیم به مام هه ژارم کرد، که چی دوایی پیم
گه یه نرایه وه که شیرکوی کوری ویستوو یه ته به و ده مانچه یه بمکوژی،
کاکه مه م بو تانیش ئەفه رمووی: له سه ر قسه ی کاک شیرکو بیکه س
ماموستا ئەحه مه دی هه ردیمان هینابوو ه مالی خالم (عومه ر ده بابه)،
پیلانی تیرو کردنی ماموستا هه ردی به مشیوه یه بووه. گویا به قسه
له مالی کاک عومه ر ده بابه بیهیننه دهره وه وه سه رینیک بجه نه سه ر
ده می و بیخنکیینن، کاکه مه م له موزه که راته که ی ئەلی: (چوومه
مالی خالم و وتم: ماموستا هه ردی هه رپه شه ی مردنی له سه ره، ئەویش
وتی: کی ئەتوانی ئەوه بکات با بیته بو مالی ئیمه)، هه ر کاکه مه م

ئەفەرمووی: (من شهوانه حەراسەتی کاک هەردیم ئەگرت)، جا ئەمە

□. وایکرد ئیمەش بەخۆمانا بچینەو

هاوبیر کاکە کامیل ژیریش لە 2013/6/5 بەئامادەى کاکە فەرهاد

عەبدوڵحەمیدو کاکە فواد سەراج لەمائی خۆیان لەشارى سلیمانى

فەرمووی: شیرکۆى هەژار هەولئى کوشتنى منیشى داوه، لە سلیمانى

شەو هەبووه درەنگانى و لەناوہختا خۆى ئەکرد بەمالا، بەلام دیارە

□. بەهۆى ئامادەگىی خۆمەوہ، ئەو دەرفەتەى بۆ هەلنەکەوتووہ

پیشکەشکار: باشە.. لەدواى دەستپیکردنەوہى شەر لە 1974دا

ئىوہ ئەچن بۆ شاخ و ئەندامانى سەرکردایەتى کازىک هەریە کە و ئەچن

بۆ شوینىک، لەو دەمەیا کاک ئەحمەد سەلام و کاک فەرهاد عەبدولقادر

هەریە کەیان بەبیانووێهەک واز لەکازىک ئەهینن، ئەوان بۆ ئەوہیان

□. کرد؟

د. عبداللہ ٹاگرین: ئیمہ وەك قیادەى كاژىك تاكو 1974/3/11

داواكارى لەوجۆرەى ھاوبىرى خۆشەويست مامۆستا ئەحمەد سەلام و
كاك فەرھاد عەبدولقادرمان پینەگەشتوو، سا نازانم لەدواى ئەو،
وازیان لەو تاقمە ھینابى.. ئەو، من ئاگادارى بىم كاك ئەحمەد سەلام
وازی نەھینا بوو، بەلام ئەوان ئەو حەرەكە پینچەوانەى كاژىكیان
پینخۆش بوو، پروپاگەندەیان ئەكرد بەو، كاژىك تەنزیم و كار و
چالاكى خۆى تەجمید كرددوو و ئەمە سەفقەى كە لەگەڵ مەلا

□. مستەفادا ئالوگۆرپیان بۆ پارە و مەنسەب پینكردوو

پینتر ئامازەم پینكردوو و بەبەلگە ناراستى ئەو بۆ چوونەم
سەلماندوو ئەمە ئەسل و ئەساسى نەبوو و نییە من بەدریژایى ئەو
ماو، دوورەى لەشاخ ناو شۆرپشدا پینشمەرگەبووم، بارزانى رەحمەتى و
جوانەمەرگ كاك ئیدریس و كاك مەسعودم نەبینیو، نەبەقسە
نەبەنوسین نەبەھیچ شیوہیەك، كاك كامیلیش ھەر ھەمان شت،
ئینجا ئەو تاقمە وتیان: ئیمە ناوچەى كى تاییبەت و سەربەخۆ بۆ

پیشمه‌رگه و کاروچالاکی کاژیک دیاری ئەکهین، قیاده‌ی کاژیک له
1972/5/25 دا به‌پێچه‌وانه‌ی ئەو بۆچوونه هه‌رزه سیاسیانه‌ی ئەوان:

برپاری وەرگرتنی هه‌لۆیستیکی دلسۆزانه و نه‌ته‌وه‌په‌روه‌رانه‌ماندا،
توانا‌کامان به‌شۆرش به‌خشن، چونکه ئە‌گه‌ر هه‌لۆیستیکی
نێگه‌تیفانه‌ی له‌و جو‌ره‌مان وەرگرتبایه‌ کار و چالاکیمان ئە‌نجامیدایه،
ئە‌بو ئیستیدامان له‌‌گه‌ڵ قیاده‌ی بارزانی نه‌مرو شۆرشدا بکردایه،
به‌تایبه‌تی ئە‌و جه‌ماعه‌ته‌ی پاراستن، ئە‌وه‌ش بیانوویه‌ک بوو بۆ
هه‌ل‌گێرسانی شه‌ری ناو‌خۆی کوردستان.. باشه هه‌ل‌گێرسانی شه‌رو
پێک‌دادان له‌ناو‌خۆی کورد و شۆرشدا له‌‌قازانجی شۆرش و
میله‌ته‌که‌ماندا بوو؟ که‌پیشمه‌رگه‌ بچی به‌‌گژ پیشمه‌رگه‌یا و شه‌ر

□ بکه‌ن؟

ئە‌وسا گه‌ر خوانه‌خواسته‌ کاری وارووبیدایه، به‌‌دلنیا‌یه‌وه مه‌سیرمان
هه‌ر ئە‌وه‌بوو یان بچووباینه پال به‌‌عس یان ئێ‌ران، که ئە‌وه‌ش

هه لۆيستیکی خیانه تکاریانه ئه بوو، بۆیه ئیمه ئه و بریاره

□. میژوو یه ماندا

به لام ئه وان بژاره ی نه خوازاویان هه بوو، بۆ ئه و مه بهسته کۆمه لیکیان

دروستکرد وهك ئیستا بی له یادمه (شه هید مامۆستا شه ریف

مه ولوود) ئه ندامیکی پیشکه تووی چالاك و دلسۆزمان بوو، په یوه ندی

راسته خو به منه وه بوو، قسه و بۆچوون و هه لۆیستی ئه و شه هیده

جوانه مه رگه ی کورد جیی ته واوی بره و متمانه م بوو، سه رساغ،

□. راستگۆ، بی فرت و فیل

له قه سری سه لامی نزیك چۆمان پیپراگه یاندم، وتی: خوّم

بیستوو مه ته وه به کرده وه ئاگادارم له پینجویّن حه ره که یه ك هه یه،

ویستویانه تۆ بکوژن، به ناوی مناقشه وه له مه عه ده ی کادیران له زینۆی

شیخی دوور تخه نه وه و به چه قۆ سه رت بپرن و بتکوژن ته نانه ت: شیړکۆی

هه ژارو فه رهاد عه بدولقادر بۆ ماوه ی هه فته یه ك، به هه سان چه قۆ که یان

□!! تیژکردوو هه و شیړکۆ وتویه: به یه ك زه ربه خپی ئه که یان

هه لويستی جواميرانهی تیکۆشهري دلسۆزی نه ته وهی و سه رکرده و
پيشمه رگه ی ئازا، شهید کاکه فه تاح ئاغای حه مه ئه مين ئاغای زی
ئه و دهنگۆیه ئه بیستی، هه لويستیکی یه کجار جواميرانهی ئه بی، من
هه رگیزو تاماوه م له یاد ناکه م، ئه و قاره مانه جگه رسۆزیکی ده گمه ن و
□ .بی ئه ندازه م بوو □

□ (شهید فه تاح ئاغای حه مه ئه مين ئاغای (زی) □

شایانی ئاماژه یه له خیلالی 1974/3/11 تا کو 1975/3/20
له ناو شوپرشدا به خزمه تی نه گه یشتهم و مه خابن به دیداری شاد نه بووم،
ئه و شه هیده قاره مانه، سه رکرده یه کی شوپرشگیرو فیکری پاک بوو،
مروقیکی مه زنو به وه فا بوو، خاوه نی به های ئه خلاقى نمونه یی بوو،
لامن ئه یفه رموو که ئیلتیزامی له گه ل مرحوم جه نابی مه لا مسته فایا
هه یه، ئه یوت: من مولزه م له گه ل جه نابی بارزانیدا، بو خۆم خاوه نی

ئەفكارى كاژىكىم و لەگەلتانم، بە دل پشەتگىرىشتان ئەكەم و
خزمەتلىشتان ئەكەم... خانەوادە تىكۆشەرو قوربانىدەر و كورد
پەرەزەكەيان ئاگادارن ، من لەسالى 1968 هەو پەيوەندىم بەهاوبىرى
بلىمەت و دلسۆز شەهيد كاكە فەتاحەو هەبوو، ناو بەناو ئەچووم بۆ
گوندەكەيان (گوندى زى) لە ئەودىو چوارتاو سەردانىم ئەكرد هەر دوو
مانگ جارىك لەچوارتاو بەپى ئەرۆيشتم لە گوندى زى
بەيەكئەگەيشتىن، ئەو جەماعەتە ئەيانزانى كاكە فەتاح مەرۆقىكى
نەتەوہەيەو ئەفكار كاژىكىە، ويستبوويان ئىستغلالى بكەن،
لەوكاتەى شىركۆى هەزارو فەرھاد عەبدولقادر، نىازيان تىرپۆرى من
بوو ، هەروەھا بۆ هەلۆەشاندنەوہى كاژىك دەست لەسەركردايەتى
بوەشىنن و ئىمەو مانان تىرپۆركەن، پىشمەرگەى دلسۆزى كورد كاكە
فەتاح بانگى كردبوون، پىى وتبوون: (يەك دلۆپ خوین لەلوتى كاك
عەبدوللا بىت يەك بتل خوینتان لى دەرتەهينم كارى وامنالانە
نەكەن) ئا ئەو خەسلەتى مەزن و وەفای مەرۆقى نەتەوہەيە، ئىنجا

دوای ئەوێ ئەمە سەری نەگرت ئەو جەماعە بەیانیکیان دەرکرد،
لەبەیانەکیا بەناوی ئینقلابی دووھمی کاژیکەو، بەخەییالی بلاوی
خۆیان (11) ھاویری سەرکردایەتیاں گسک لێداو، بەتایبەت شیرکو
ی ھەژار زۆر ناھەقانەو بی وێژدانانە دەستی لەسەر من داگرتبوو، ئەم
عەبدوڵلایەیی تا دوینی چۆن وەك مورید سەیری شیخەیی ئەكات،
ئەویش ئاواتە تەماشای ئەکردم، کەچی لەو بەیانەدا بەمووی
ناوماست ناو زەدەیی کردبووم و کۆبەپەرست و بی رەوشت داینابووین،
دیارە رەوشت و بەھای بەرزو پیروزی لای کاک شیرکوئی ھەژار ئەوھێ: کە
باوک و دایکی پێھەئەسەنگینی لەکتیبی (ھەژار و مروّف و
دەوربەری) لە بەشی یەكەمداو لەدوو بەشەکیدا، سالی
(2008زایینی-2620کوردی) بلاویکردۆتەو زۆر بی وێژدانانە لەو
سونبولە نەتەوھیی و شاعیرە ھەلکەوتووھو خاوەن فەرھەنگی زمانە
(ھەژار موکریانی) باوکی ئەدویتی، بۆ ناوژراندن و سووکایەتی پیکردن:
نەك تیرو تەشەر، بەلکو بوختانی ئەوتوی بۆ ھەلئەبەستی، مروّف

قىزى لىئە كاتەوہ .. كە چى بۆ بەرژەو ەندى خۆى ناز ناوى ەەژارى

□!! باوكى، بۆ خۆى ەەلېژاردوۋە

باشە مرۆڧىك .. ئەو ەەموو قسە ناشرىف و پۆخلانە بەبابى بلىت ..

ئىدى چاۋەرۋانى چى بۆ كەسانىك لىدە كرېت، خۆشىنەوېت ياخود

□!! مەملانى لە گەلدا ەەبىت و بەمونافىسى خۆى دابىت

ئەمەش ئەو بەيانە ناجوامىرانەيەيە، كە قسەى زۆر زۆر ناھەقى و

رەق و ناخۆشى تىايە، ئەلئى: (گسكمان لىدان، ئەو موۋەمان لەناو

ماستا دەرھىنا گوايا ئىمە پاراستن بووين و لەناو كاژىكدا لەلايەن

بارزانىەو ەچاندر اوين!! گوايە ئىمە لەگەل كاژىكدا راستگۆنەبووين!! ..

دىارە ئەو سەر راستە، لەبەر رۆشنايى ەەموو شرۆڧەيەكى سىياسىي

ئەو بەيانە، ناپاكيەك بوو كرا، چونكە تا ئەو دەمە سە كر داىەتى

كاژىك لەلايەن دەزگا داپلۆسىنەرو تۆقىنەرو سىخورىەكانى

حكومەتى: (عىراق، ئىران، توركيا سورىا) ەوہ، بەتايبەت حزبى

بەعسى رەگەزپەرست ئاشكرا نەبوو، تەنيا بەگۆمان ئەم ياخود ئەويان

به كاژيك تۆمه تبار ئە كرد، زانيارى ناو ئەو به يانه، بووه به لگه يهك
به دهست دهزگا سيخورى و داپلۆسيينه ره كانى داگير كه رانى كوردستان و
دوژمنانى ئازادى و سه ربه خوئى كوردستان، ئەمەش بو ئەوهى جهز ربه
به وانه بگه يينن ريى بازى كورد ايه تى په يره و ئەكەن و ئامانجيان
□. دامه زاندى ده و له تى سه ربه خوئى كوردستانه

له و ساته ناخۆش و نه خواز او هى كاك شيركوئى هه ژار و يهك دوانيكى (
دى له 1975\1\25 دا، به ناوى سه ركرديه تى كاژيك به يانيكى
ناوزراوى ليواوليئو له بوختان و تۆمه تباران كردن بلاو كرده وه .
بوچوونى نار هوا و هه لويستى ناشارستان يانه يان، به رانبه ر سه ركرديه تى
كاژيك به گشتى و به رانبه ر خودى من به تايبه ت نواند . ئيدى له وساوه
تا نووسينى ئەم كتيبه راشكاوانه و به زمانىكى لوژيكي مه قبول
سه ركۆنه ي ئەو كه چر فتارييه ي كاك شيركوئى هه ژارم كرده وه .. ئەو له و
ساته ي 1975\3\19 گه رپاوه ته وه عيراق تا ئەم نووسينه به هيچ
شيوه يهك نه گه تيقانه باسى منى نه كرده وه، "ئەو" دووجار ويستويه تى

من ببینی: جاریک به تهنیا و جاریک له سالی 1979دا، کاتیک له سه ماوه نه فیکرابووم، له گهلا کاک فهرهاد عه بدولحه مید هاتن و من ههردوو دیداره کهم ره تکرده وه: پیموایه: دواي ئەم نووسینەم هەر رهفتاریکی پیچه وانە ی دەر خستنی ئەم راستیانە ی هه بیته، ئەوا ئاکامی هه لچوونی جامی توورپهیی و گرژیی ده ماری کین و ئینتیقامی کویرانه یه و ره ههندی وه همی و بنچینه یه کی پوچه له و جیی برۆا و

□. (متمانه نییه

پیشکه شکار: جگه له گومانه کانیان، ئازاد مستهفا ئەلی کازیک هه ر به مردوویی له دایک بوو، ئەلی یهک وه سيقه و یهک دیکۆمینتی

لای خۆی نه بووه، هه رگیز کۆنگره و کۆنفرانسییکی نه به ستووه، هه چ
ئۆرگان و بلاو کراوه و نامیلکه یه کی نه بووه، ئایا ئه و ره خانه ی ئازاد
مسته فا بی هۆکارن؟، ئه لّی یه ک کادیری سه ر کردایه تی کازیک
نه گیراوه و که سیکیان له سه ر نه ته وه یی بوون و کازیک بوون
□. زلله یه کیان لی نه دراوه؟

د. عه بدوللا ئاگرین: من نازانم و ئاگاشم لی نییه شه هیدی
جوانه مه رگ کاکه ئازاد مسته فا چۆن و له کوی ئه و بوچوون و بیرو
□. رایانه ی ده ربریوه و بلاو کردۆته وه

ئه گه ر (ئه و) بو چوونانه شی و تبیّت، له و روانگه یه وه یه (ئه و)
له سه ره تاوه واته له سالی 1961 هوه ئاگای له دیوی ناوه وه و نه یینی و
هه موو چالاکییه کانی ری کخستنه کانی: یه کیّتی (قوتابی و لاوان)
نه ته وه یی کوردو پارتی گه لی کوردو کازیک نه بوو. (ئه وه ش خه وش
□. نییه و تیزیک ئاساییه) من به ته شه ر نایلیم

کاکه ئازادی شه هیدی جوانه مهرگ بهر له ریکه وتننامه ی (11) ی
ئازاری 1970 ی نیوان شوپشی کوردستان به رابه رایه تی بارزانی
مسته فا، له گه ل حکومه تی عیراق، له ریکای کاکه عومهری برامه وه
□. بو یه که مجار په یوه ندی به منه وه کردو هاته پیشی

یه که م نامه ی داواکاری ئینتمای بو ناو کاژیک له 1971/10/31
ناردو تائیستاش لای من پاریزراوه و لییره شدا بلاوی ته که مه وه، ته و
ئاگای له کۆنگره که مان نه بوو که له 1972/5/25 دا به ستومانه،
ته م نووسینه بو (ره ده ل و به ده ل) و ولا مدانه وه ی رایه کانی شه هیدی
جوانه مهرگ کاکه ئازادو هیچ که سیکی دی نییه، به قه ده ر ته وه ی:
به قه ده ر ته وه ی ته مه ویت: هه قیقه ت ده ر بخریت. . دوا ی ته وه ی
له 1959/4/14 دا کۆنگره ی دامه زرانندی کاژیک به سترا، کاژیک
دریژه ی به خه باتی داوه و له کاتی (4,30) ی عه سری روژی پینجشه مه
1972/5/25 یه که م کۆنگره ی خو ی گریداوه و پیشتر له م نووسینه دا،
□. به وردی ئاماژه ی پیکراوه

کاژیک له ریځگای: ریځخراوی یه کیټی لاوانی نه ته وهی کوردو قوتابیانی
نه ته وهی کوردوه روژنامه و ئورگانی (چرای کوردستان و رابهر) پارټی
گه لی دهرئه کوردو دهیان نامیلکه شمان هه بوو له وانه: (هه قیقه تی

□). (.. کاژیک، نیوان کاژیک و بارزانی.. تاد

سه بارهت به وهی: یه ک کادیری سهر کردایه تی کاژیک نه گراوه و له سهر
نه ته وهی بوون و کاژیک بوون، زلله یه کیان لی نه دراوه.. له گه ل ریژی بی

پایانما بو ئه و شه هیده، سهر بهرزو موقه دهسه، ئه و بریاره په له و بی

ئاگای بالی به سهر دا شوړ کردۆته وه.. ده نا ناوه ندی بریارو

دهسته لاتداری سهر کردایه تی کاژیک هه موو زانیاریه کانی لایه..

به نمونه: دلسوژو سهر کردیه کی کاژیک پی شمه رگه ی له خو بو ردی

شوړشی ئه یلول، ماموستا فهره یدون عه لی ئه مین له سالی (1961-

1962) له لایه ن رژی می عه بدولکه ریم قاسمه وه گراو ره وانهی

به ندیخانه ی سهرای به غدا کراو دواتر که ئازاد بوو، یه کسه ر چۆته ناو

شوړشه وه.. ههروه ها له ئه نجامی چالاکی و کاری سیاسی کاژیکی

لهسالی 1962 شههید سهعید گهوههرو مامۆستا غهفور ئەمینو
ئهبوبه کر مهلا مهجیدو چهندینی دیی لهلایهن رژیمی عهبدولکههریم
قاسمهوه، لهسه ر خهباتی کازیکی کوردایهتی لهبهندیخانه توندکراون..
ئهمه جگه لهوهی لهسه ر خهباتی کازیکیتی چهند هاوبیرمان نهفیو
دوو خراونهتهوه، بهنمونه: کوردی جهسوورو جوامیرو بهتوانا.. کادییری
پیشکهوتووی کازیک کاکه جهلالی دهرویش قادر لهسالی 1967هوه،
بو ماوهی سالیک زیاتر خووی و خانهواده بهرپزهکهی بو شاری (حله)
نهفیکران.. ههروهها شاعیری گهورهی کوردو هاوبیر شیرکوۆ بیکهس
سالی 1967 لهبهغدا لهمهنفا ئەژیا.. ئەمه جگه لهوهی ئەگه
دهست دانهگرمو نهئیم: سهدان، ئەوا دهیان کازیکی لیبوردوانه لهناو
شورشدا پیشمه رگهی دیارو گیان بهختکه ربوون.. بو ئەوهی گوايه
کازیکیش لهسه ر کازیکیهت زللهیه کی لیینه دراوه ئەوا نهک زلله بهلکو
هاوبیران: مامۆستا حه مه سالیح فه ره جو تیکۆشه ری کازیکی ون ناو
مامۆستا عیزهت رهشید ههردووکیان لهسالی 1974دا لهلایهن

رژیمی ره گه زپه رستی به عسه وه، له ناوشاری سلیمانیدا گیران و دواتر
□. ئیعدامکران. ئا ئه وانه چهند نمونه یه که له قوربانی نه ته وه و کاژیکن

پیشکه شکار: جه مال نه به ز له شهسته کان بانگی کاژیکی له بهرلین

□. بلا و کرده وه

عه بدو ئلا ئا گرین: به ئی به ئی، بلا و کراوه ی زوری به هادار له ریگی
کا که دکتور جه مال نه به زه بلا و کراوه ته وه، دواتر ئیمه ش له کوردستان

بلا و مان ئه کرده وه، کاژیک و بارزانی، کاژیک و شوپش، کاژیک و

حکومه تی عیراقی، ههروه ها کومه ئی به یاناتی دیکه، سه باره ت

به وه ی له لایه ن ده زگا تو قینه رو سیخوریه کانی حکومه ته

داگیر که ره کانی: (عیراق، ئیران، تورکیا، سوریا) جه زره به ی گوشنده

له ری که خسته کانی کاژیک و ری که خراوه کانی نه دراوه .. به بوچوونی

هه موو خاوه ن و یژدانی که ئه وه ئه بی ت به ته قیده وه هه لسه نگینریت،

هه قه و ئه بی ت ئافه رین له دیسپلینی ری که خسته کانی کاژیک بکری،

به شبه حالی خو م شانازی به وه وه ئه که م من له سالی 1969 وه تا

سالی 1974 بهرپرسی ئەو تەنزیمە بووم، نەمەهیشتووێه رایەل و
جومگەکانی ریکخستن، شل و خاوبیت و ئەو دیسپلینە پتەو وایکرد:
هاویران لە هەرەشە ی نەیاران پاریزیت نەهیلدریت، خوین لەووتی
کەسیک بی، دوایی نەمەهیشتووێه تەنزیمە کەمان ئاشکرا بیت و بکەونە
ژیر جەزەبە ی دەزگا تۆقینەر و داپلۆسینەرەکانی حکومەتی عیراقی و
سەدام و ئیرانی و هەتا... تاد کە خەلکی بەگومان دەستگیر ئەکرد،
محاسبە ی شیخ محەمەدی هەرسینیان کردوو و تویانە: تۆ کاژیک،
ئەوێ پرسیاری لی کردوو ئیستا هەقالی خوشەویست و بەرپزە،
کاک شیخ محەمەدیش وەلامی داوەتەو و تویە: باشە تۆ محارەبە ی
کاژیک ئەکە ی ئەمەوی کاژیکم بو شیکەیتەو و هەلسەنگینی. کاکە
شیخ محەمەد هەر لەو کۆبوونەو و یەدا ئەلی: کاکە کاژیک واتا: (کۆمەلی
ئازادی و ژیانەوێ یەکیتی کورد)، ئا ئەوێ دروشم و ئامانجی کاژیکە
ئیدی بو ئەبی محارەبە ی بکری، جا ئەو دیسپلینە ریک و پیکە چنراو،

فەخرە، چونكە زەربەى زۆرمان بەرنەكەوتو، بۆ خەلكى بەخۆرايى

□.!. بەگرتن و شەھىد بوون بدریت؟ خۆ ئەو تازايەتى نىيە

ھەر بۆ زانىبارى و ھەقىقەت و مېژوو.. كاتىك شەھىد كاكە ئازاد

مستەفا سەرکردايەتى رىكخستنه كانى پاسۆكى لە شاخ ئەكرد،

بەپېشمەرگەى دلسۆزو چاونەترسى پاسۆك كاكە مەلا شواندا

نامە كانى بۆ ئەناردم (شايانى ئاماژەيە، ئەم ھەقىقەتەش بەدەنگى

تۆماركراوى كاكە مەلا شوان، لامپاريزراوہ ئىستا مەلا شوان لە

□.(ھۆلەندا نىشتە جيیە

□

لەم دیداردا بە دەنگ قسە كانى ھاوبىرى تىكۆشەر مەلا شوان تۆمار

□كراوہ

□19/8/ 2013

□

له دواى سالى 1980 وه كاكه ئازاد مستهفا پينج نامهى بو ناردوم

پيش ته وهى، تهو نامانه م بو بنيرى پيشانى كاك مه لا شوانيدا وهو
فهرموويه: بيخوينه ره وه. پيى وتووه: با تهو ماموستايانه بين، ته م
جهنگله ستانه، ته نيا به من نابري به ريوه. له نامه كاندا شههيد ئازاد
ته وهى بو من دووپات ته كرده وه كه پروام وايه به ته وازعه وه بو وه،
ته يفهرموو: (تو ماموستاو من قوتابى، تو سه ركرده من كادير)..

□.. نامه كان له لام پاريزراون

چون تهو به يانهى جه ماعهت دهريان كرد چنگمكه وت؟ من له ناو
چومانه وه له دوكانه كهى كاكه حه مه سديقه وه بو قه سرلسه لام ته چووم
كه باره گاي ته مانه تى گشتى روشنبير و لاوانبوو. شاعيرى جوانه مه رگ
جه لالى ميرزا كه ريمى ره حمه تى هات وتى: كاك عه بدوللا به يانيكتان
له سه ر ده ركراوه ئاگادارى؟ وتم نه خير، وه له راستيدا نه مبينى بوو،
دوايى هاوبيرى به وه فاو دلسوزم كاكه نه ورؤزى مه لا عه لى به يانه كهى
بو هيى نام، زوو زانيم تهو جه ماعه ته يه، به تايبه ت زورى قسه كانى هى

كاك شيړكوؤى هه ژار بووه كه پيښتر من لامدر كاندبوو!!، سهيرم كرد،
له به يانه كه ناوى ئيمه ي تيايه كه ته ليين، ته وانه مان پاكودا مه سه له ن
ته لئى (ج. نه به ز، ا. هه ردى، ك. ژير، ع. جه وه هر، ا. احسان، ع. ئاگرين،
ف. ع) كه هه موو كه س ته زانئ مه به ست له كاكه دكتور جه مال نه به زو
ماموستا ته حمده هه ردى و كاكه كاميل ژيرو ماموستا عه بدوللا
جه وه ره و عه بدوللا ئاگرين و ماموستا فائق عارفه... تاد... ته وسا
ماموستا عه بدوللا جه وه هر وازى هي نابوو كاكه دكتور ئي حسان
فواديش له 1961 هوه فرې به سهر كاژيكه وه نه مابوو، له وكاته ئيمه
پيشمه رگه بووين، واته 1974 ته و به ريزو خوشه ويست و مرؤفه
خاوينه به ريوه به رى گشتى رؤشنبيري كوردى بوو له شارى به خدا،
ئينجا دوايى كو مه لئى قسه ي ناخوش و بوختانى سووتينه ريان كردووه،
به يانه كه به شيويه كى فراوان له رپيگاي قياده ي مه ركه زى حزبى
شيو عيه وه بلاو ته كرايه وه، كه سى سه ره كى كه رؤلى له نووسينى
به يانه كه دا بوو، كاك شيړكوؤى هه ژار بوو، خه تاي هاتنه پيشه وه ي كاك

شیرکۆی هه‌ژار بۆ خۆم ئەگێرمه‌وه، چونکه کاک شیرکۆی هه‌ژار من
هینامه ناوه‌وه و گرینگیم پێداوه، له‌رۆژی 1974/1/17 کۆمه‌لی
سپریاتم لادراکاندو به‌دلپاکی خۆم و ئەو برۆاو متمانه نه‌ته‌وه‌یی و
کاژیکیه‌ی به‌وم دابوو (دیاره به‌هه‌له‌ دا چووبوم) چهند ئەمانه‌تیکی
ریکخستنم دابویی، له‌به‌یانه‌که‌دا ره‌نگیان دابوو‌وه‌وه‌و هاواریان ئەکرد،
له‌به‌یانه‌که‌دا جگه‌ له‌و نه‌هینیانه‌ی له‌منی وهرگرتبوو هه‌ندی زانیاری
نووسیوو سه‌رچاوه‌که‌ی وه‌هم و خه‌یال بێ ئاگایی بوو، به‌یانه‌که
بلاوکرایه‌وه، رۆژیکیان کاک دارا تۆفیق که‌ له‌شۆرشداو ئەمینداری
گشتی رۆشنبیری و لاوان بوو و ئەندامی مه‌کته‌بی سیاسی پارتیشبوو،
له‌رێگای کاک مسته‌فا سالح که‌ریمه‌وه‌ که‌ به‌رپرسی به‌شی کوردی
ئێستگه‌ی ده‌نگی کوردستانی عێراق بوو بانگی کردم، به‌ئاماده‌یی
کاکه‌ مسته‌فا، وتی: کاک عه‌بدوڵلا به‌یانیک ده‌رکراوه‌ نازانی کین؟ من
به‌به‌لگه‌وه‌ باشم ئەزانی ئەو به‌یانه‌ له‌لایه‌ن کاک شیرکۆی
هه‌ژاروما‌مۆستا فه‌ره‌اد عه‌بدوڵقادار که‌سانی دیه‌وه‌.. ده‌رکراوه‌، وه‌لی

ئەخلاقى پەرۋەردەيى نەتەۋەيى و كاژىكىم رىڭگاي نەئەدام يەك زانيارى
ياخود (ناوى ئەوانە ئاشكرا بىكەم) بەيانە كەيان لەسەر دەر كوردوين ئەمە
لە كاتىڭدا بەيانە كە لىۋاۋ لىۋو بوو لە بوختان و ھىرشى نارەۋاۋ تەنانەت
رىڭخستە كانى كاژىكيان لىھانئەداين بە گژمانداين و تەنانەت ھەوللى

تيرۆر كوردنیشان بەدەن! لە گەل ئەوانە شدا من ئاشكرا كوردنى ئەو
ناوانەم (تەنانەت لە لاي كەسىكى پاك و دلسۆزو سەر كوردايە تىھە كى
پارتى و شۆرش) بە كارى نائەخلاقى سىياسى و سىخورى و ناپاكي دا

□.ئەنا

□

پىشكەشكار: مامۆستا عەبدووللا، كىشەي ئەو دەمەي كاژىك لە گەل

□.بىرى ماركسى و شىوعىيە كان چى بوو؟

د. عەبدووللا ئاگرين: حەرەكەي سىياسى كوردى لە 1920 ھوہ بەرەو

ژوورو بە تايبەتى لەدواي سالى 1934، لە لايەن رۆشنىراني

عیراقي و کوردستاني واکه و تبه وه، ئه وهی پشتگیری بلوکی
سۆشیالیست و یه کیستی سۆقیهت نه کات یان ئه وهی ئه فکاری مارکسی
نه بی به ته قه دومی و ئاشتیخوازو میلله تپه روهرو جه ماوهر په روهرو
دانانریت و گوایه له گهله ماف و ئازادی چینی کریکارو جوتیاراندا نییه و
پشتگیری داگیرکه رانی روژئاواو چینی بورجواو سه رمایه دار ئه کات،
له گهله ئه وهی له 31 ی 3 ی 1934 ه وه حزبی شیوعیی عیراقي
دامه زرا، ئه و ئه فکاره بلاو بو وه وه زۆربه ی زۆری روژنبیران و
سیاسه تمه دارانی کوردو عه رهب له ئایدولوژیای چه پ و له بازنگه ی
فهلسه فه و بیری مارکس یا خو یان بینیه وه، کوردیش هه ر له ژیر
کاریگه ری ئه و ئه زموونی خه باتی نه ته وه ژیر ده ست و خاک داگیرکراو
وچینه چه وسا وه کانی: (کریکاران و جوتیاران) ده ریخست، ئه فکاری
چه پ و مارکسیه ت ئه و ئه فکاره به تین و کاریگه ره ئه کتیفه نییه
له خزمه تی رزگارکردن و سه ربه خو ی نه ته وه ی کوردو دروستکردنی
ده ولّهت و کیانی سه ربه خو کوردستانداییت، وهک ئیستا بی، باش

له بیرمه له سالی 1958 دا مملانی ئیمه له گه ل شیوعی و
مارکسیه کاندائوه بوو: ئه یانوت: کورد ئومه نییه، میللهت نییه،
بۆیه به پیی نه زهریه که ی ستالین نه ک مارکس مادام کورد له و پینج
مه رجی ستالین بۆ پیناسه و ناسنامه ی (ئومه) دایناوه، تیدانیه و
بریتین له: (خاك، زمان، میژوو، داب و نه ریّت، حکومهت - دهولّهت)
به و پییه کورد مه رجی دوا بیان که خاوه نی دهولّهته تیایدا نییه،
به قسه شیوعی و مارکسیه کان نا کریت کورد به (ئومه) بنا سریت!!
که چی لی نین ئەم مه رجانه ی بۆ ئومه داناوه: (خاك، زمان، میژوو و
نه ریّت) بۆ به ده ختی کورد، شیوعیه کان تیوره که ی ستالینیان
به سه ردا ئە چه سپانین و ئه یانوت: هر میلله تی ئومه نه بیّت، ئە وه مافی
ئه وه نییه ری کخراوی پیشه یی و جه ماوه ری بی به ناوی خا که که یه وه هه بی
وه ک: (یه کیّتی قوتابیان کوردستان، یه کیّتی ئافره تانی کوردستان و
یه کیّتی مامۆستایانی کوردستان و..تاد) بۆیه ئە بی قوتابیان کورد

بچنه ناو یه کیټی قوتابییانی گشتی عیراقه وه و یه کیټی لاوانیش بچنه

□. ناویه کیټی گه نجانی عیراقه وه و.. تاد

پیشکه شکار: ئیوه له یاداشتییکتاندا داواتان له شیوعیه کان کرد

پیکه وه جوړیک له هاوپه یمانی دروستکه ن ، به و مهرجه ی که ئه وان واز

له عیراقچیتی بیئن، به و مهرجه ی لایه نی کوردستانی بگرنه بهرچاو،

□. به لام ئه وان وه لامیان نه دانه وه، بو؟

د. عه بدوللا ئاگرین: ئیمه له پرووی فهلسه فی و فیکریه وه،

له بواره کانی: (عه وله مه و ئایین و نه ته وه و گهردون و ئابووری و زانستی و

□. (بنیاتنانی دهوله تی سه ربه خوئی نه ته وه بییه وه

خیلافی فکریمان له گه ل مارکسی و شیوعیه کاندا هه یه، من هه رگیز

وه ک تیژی فهلسه فه دژی مارکس نیم، وه کو شه خس ، جوړی

ئه فکاره که یانم ره تکرده و ته وه، قه تیش بهرانبه ریان بروام به عونف به کار

هیئانی هیژو توندوتیژی نه بووه نییه و نابیی، من ئاگاداری ئه وه نیم که

داوامان لیکردبن واز له عیراقچیتی خویان بینن، کازیک ئەو داوایه ی
لینه کردون به لام هه موو ئەزانین که شیوعیه کان ئەوهنده ی پشتگیری
یه کیتی سوڤیه تیان ئەکردو به ئەمرو بریارو ریئمایی ئەوان
به نامه که بیان به جیئه هیئا، له سه دایه کی ئەوه پشتگیری ماف و ئازادی
کوردیان نه کردوو، به لام ئیمه ئەوه مان به لاره گرنه نه بوو، منیش
پشتگیری مه عه سه کهری سوڤیالیستم کردوو و له دژی ئیمپریالیزمی
ئه مریکی و بهریتانی و فرهنسی بووم، گرنه ئەوه بوو ئەوان له گه ل
ماف و ئازادی و سه ربه خویی کوردی خوڤمانابن، ئەوان وه کو ئەفکار
بروایان به وه نه بوو کورد ئوممه یه و مافی خوڤیه تی ده وله تی سه ربه خوی
کوردستان دروستکات، من سالی 1959 و 1960 له یه کیتی
قوتابیان و لاوانی دیموکراتی کوردستاندا بووم، جاریکیان له گه ل کاکه
جه لالی مام ئەهمه د که ئیستا له ژیاندا یه و ته مه نی درێژ بیته
له باره گای یه کیتی قوتابیان کوردستان له به رانه ر مزگه وتی گه وره و
نزیک مالی شیخ قادری برای شیخ مه حمودی حه فید له سلیمانی،

ئەھاتىنە دەرى (كەسپك) ئەوسا شىوعى بوو، ئىستا كوردىكى
نەتەوھىي دىلسۆزەو دۆستىكى خۆشەويستە، دەستى بۆ گىرفانى
شەرۋالەكەى بردو رووتىكىردىن و وتى: دۆلارتان پىيە؟ قەناعەت بىكەن
ئەوسا نەمئەزانى دۆلار عوملەيەكى ئەمىرىكىە، جا ئەوانە وايكرد
ئىمە لەگەل ئەوانا خىلافەكەمان درىژەى ھەبى، بەلام ھەنووكە
ھەلوئىستان گۆراوہ بەئەرىنى ، مامەلە لەگەل پرس و دۆزى كوردو
دامەزراندنى دەولەتى سەربەخۆيى كوردستاندا، ئەوہش ھەلوئىستىكى
راست و جوان و سەردەممانەيەو ھەمووان پىمان مەقبوولە، گىرنگ
پشتگىرى كردنى ئازادى و مافى كوردە، رووى قسەكانم بۆ بىروراو
بۆچوون و ھەلوئىستى شىوعىيەكانى لەسالانى دواى شۆرشى (14)
تەمووزى 1958ە، بەلام بەراستى دوايى دىمە سەرى، لە دواى
راپەرىنى 1991 لە پاسۆكا دەورە ئەرىنى سەردەممانە لەگەل حزبى
شىوعى و لايەنە ماركسىيەكان ھەبوو زۆر بەكراوھىي و ھەقىقى
واقىعەبىنەنەوہ پردى لىكنزىكردنەوہو بەيەكگەيشتن و لىكتىگەيشتم

خولقان! بەتايىبەت لەگەڵ تىكۆشەرى ماندو نەناس و
خۆنەويست، ھاورى: (مەلا حەسەن - كاك فەتاح تۆفيق) ئەندامى
مەكتەبى سىياسىيى حزبى شىوعى عىراق و دواتر كوردستانى.. من
لەگەڵ ئەو دلسۆزەدا جگە لە تاوتوكردنى فەلسەفەى فيكرى و
ئايدۆلۆژيا نيوانمان وەك: نەتەوہيى و ماركسيە لەلايەك و لەلايەكى دى
گفتوگۆمان لەسەر جۆرى پەيوەندى نيوان تاك و حزبە ركەبەرەكان و
چالاكى سىياسى و ھەلۆيىستى جەماوەر وەك پاسۆك و حزبى شىوعى
ئەكرد كرد... بەتايىبەت دواى ئەو گۆرانكارىيە مەزنانەى لەسەر ئاستى
ناوچەيى و نيودەولەتى لەكايەدابوو. ئىدى بۆ ئەبىت دووكەس ياخود
دوو حزبى بىروباوەر و ئايدۆلۆژى و ئامانج جيا لەيەكەوہ دووربن و خالى
ھاوبەش و بەيەگەيشتن نەدۆزنەوہو لەپىناو بەرژەوہندى بالاي
جەماوەردا، تىژى و گرژى و دابران، كالكەنەوہو بەيەكجارى بنبرى
نەكەن؟.. من ھەر لەسەر ئەو رايەم سوورم، باھەريەكەمان ئەوسا من
وہك پاسۆك و ئەويشى وەك حزبى شىوعى كارو خەباتى خۆى دريژە

پيڀڊات، دژايه تي يه کنه کهين و جه ماورو ميژووش دادوه ريٽ. ئا
له دواي ئه و بو چوونانه په يوه نديه کي جوان و به تين و سروشتي له نيوان
□. هه ردوو حربه که ماندا خولقا

□ (هه لويستي ناسه رده ممانه ي شيرکوي هه ژار)

له جيي خوځيدايه ئاورپي کي دي له له هه لويستي کاک شيرکوي هه ژارو
کاک فه رهاد عه بدولقادر بدهينه وه که به نياز بوون ئيمه بکوژنو و
له ناوبه رن، سه باره ت به ماموستايم له په يمانگاي کادي ران من ته نيا
له ريگاي دکتور جه مال جه لال ئاموزاي کاکه نه ورؤزي مه لا عه لي
يه وه بوو، کاکه دکتور جه مال خه لکي گه ره کي سابون که راني شاري
سيلمانيه پياوي کي روښن بیره و له دواي 11 ي ئازار بارزاني نه مر
له ئه وروپا به سه فيري کورد داينا، (ئه و) بوو به به رپرسی په يمانگاي
کادي ران، به مني وت: داواتليئه که م له په يمانگاي کادي ران يارمه تيم
بده ي... ئه و متمانه يه ش له وه وه هاتبوو کاتيک ئه ندامي مه کته بي
سکرتاريه تي يه کي تي ماموستاياني کوردستان بووم، له دواي 11 ئازاري

1970 له گهڻ خوشکي بهرپڙ نا جي خاني خيڙاني ڪوٺوونوهي
سڪرتاريه تمان له به غذا له مائي ته وان ته کرد، خيڙانه ڪهي ته ويش
ته ندامي سڪرتاريه تي ماموستا يانا بوو، تا له و ديدارانهدا پرواو
متمانهي برايانه و دلسوڙانهي پيکردم، من تاوا له په پمانگاي ڪاديران
□. به ماموستا دانرام، ئيدي نه سفته بووه نه هيچ شتيڪ

□

پيشڪه شڪار: تو له 12 ي 3 ي 1974 وه راسته و خو چوويته دهره وه و
يه ڪسهر بو ناوپردان، حاجي تومهران و ته و ناوه، ڪه گه شتيه ته وي
روڙي دواتر چوويته باره گاي راگه ياندن و ڪرايته (محرر) نووسهري
□. ئيزگهي دهنگي ڪوردستاني عيراق، ته مه چون بوو؟

د. عه بدوللا تاگرين: له ياده وهه ريه ڪي بچو و ڪاو له ڪتيبي (دڙه په يام و
داشوريني به عس) به تيرو ته سه لي ته مه م باسڪردووه، (من له گهڻ

مامۆستا مەلا كەمالى مھامىدا رۆيشتە ناو شوپشەو، ھەستەم ئەكرد

□ (ئەو) پەيوەندى لەگەل پاراستنا ھەبوو، لەپيش ھەفتا و چوار ئەچووم

□

□

□

سەرى كاكە مھمەدى عەزىزم ئەدا، مامۆستا مەلا كەمال لەريگاي
رەئوفى مەلا سالھەو ئەيزانى من ھاتوچۆي ئەو ناو ئەكەم جاريگيان

فەرمووي: ئەو نامەيەش بۆمن بگەيەنە بارەگاي بارزاني، منيش

لەبەر ئەوھى ھيچ جۆرە پەيوەنديەكم بە ھيئل و تۆرەكاني دەزگاي

پاراستنەو نەبوو، ھەرچارە نامەكەم ئەبرد بۆ بارەگاي بارزاني و

ئەمدايە دەست قەلھەمي بارەگاو ئەموت: ئەو نامەيە بۆ جەنابى كاك

□. مەسعود ھاتوھ

من له ريگاي هاورى و خزمم كاكه رهوفى مه لا سالحى مه لا زوبيرى
سهر شه قاميه وه ئاشنايه تى و تيكه لم له گه ل ماموستا مه لا كه مال
پهيدا كرد، جاريكيان نامه كهى به كراوهيى دايه دهستم، وتم ماموستا
ئه مه كراوه ته وه، وتى قهيناكه خو توش وهك من بو كوردو شورشى
دلسوزى

کراوہ تہوہ، وتی قہیناکہ خو توش وەك من بو کوردو شوپشی دلسۆزی و نامہ کہی

دەرہینا و وتی: ئەمە ناوەرۆکە کہیەتی... لەدوایدا لەبری ناوی خوئی (باران) ی

نوسیبوو، واتە: ناوہ نہینہ کہی مامۆستا مە لا کہمال (باران) بوو، رۆژی

1974/3/12 لەگەڵ (ئەو) و کورپە شەھیدە جوانە مەرگە ی کاکە ھاوریی کورپی بو

□.چۆمان رۆیشتین

رۆژی پینجە شەممە 1974/3/14 بو ناوپردان چووم، کہ بارە گای راگەیاندن لەوی

بوو، کہ چووم بو ناوپردان کاک جەلالی میرزا کہریمی شاعیر ھاتە بە پیرمەوہ (ئەو)

ھەم پیکەوہ کورپی گەرەکی چوارباغ بووین و ھەم لەدنیای ئەدەب و رۆشنبیری و

□.رۆژنامە گەریدا تیکە لبووین

دوایی (ئەو) بردمی بو لای کاک دارا و بەیہ کی ناساندین کاک دارا توفیقە فەندی

ئاغا فەتحوڵلا وتی: ئەتوانی بیژەری بکہیت، وتم: بە خوا کاک دارا قەت بیژەریم

نە کردووہ، وتی: باشە ببە موحەریرو لە بەشی کوردیی ئیستگە ی دەنگی

کوردستانی عیراق دانرام، بەلام پاش ئەوہ ی کہ لقی سلیمانی ئەدیبان و

ھونەر مەندان و رۆشنبیران ھاتن، بالی شپرزہیی راگەیاندن داپۆشیبوو، کہس

□!! .بە کہس نەبوو، بی سەر و بەرہیی بەدۆخە کہوہ دیاربوو، من لەوی زۆر بیزار بووم

پیشکەشکار: مەبەستت چییە لەوەی کە لە گەڵ هاتنی ئەدەبیان و رۆشنبیرانی
سلیمانی بێ سەرو بەرەیی دروست بوو، تۆ کۆمەڵێک رۆشنبیری وەک لەتیف
هەلمەت و کاک موحەمەد موکری و ئەدیانی تەرت بینووە لەوی، رۆلی ئەوان لە
□. ئیزگە کەدا چی بوو؟

د. عەبدوڵلا ئاگرین : بەراستی بەر لە چوونەدەرەوهم من خیلافییکی هونەریم لە گەڵ
لقی ئەدەبیانی سلیمانییدا هەبوو، لەرۆژنامەی ژینی کاکە ی فەللاحدە وتارم
ئەنووسی و رەخنەم لە هەلسوکەوت و هەلوێستیان ئەگرت، ئەمە وەک هەلوێستی
شەخسی، ساردەییەکی لەنیوانماندا دروستکردبوو، ئیتر من لە گەڵ ئەدیانی سلیمانی
نەچوومە دەری، ئەوان روویان کردە تەویڵەو هیژی خەبات کە کوردی پاک و نەتەوایی
دلسۆز شەهید کاکە فەتاح ئاغا ئامر هیژی خەبات لەوی بوو. دواتر ئەوان
لەریگای ئیرانەووە بۆ ئەمانە ی گشتی راگەیاندن لە چۆمان هاتن، من لە گەڵ
مامۆستا مەلا کەمال بەرەو چۆمان چووین، هاتنی ئەو لیشاوە ئەمەندەیتەر
وەزە کە ی شەژان، پیش ئیمە کاک محەمەد موکری و کاک کەمال جەمال موختارو
کاک لەتیف هەلمەت و کاک سەلاح شوان و کاک جەلالی میرزا کەریم و کاک عەبدوڵلا
عەباس لەوی بوون، ئەمانە هەموو لەرۆژنامەی برایی کوردی لەبەغادا کاریان
ئەکرد، هەموو ستافە کە هاتن ئیلتیحاقیان کرد، جا کاتی کاک جەلال میرزا کەریم
بردمی بۆ لای کاکە داراو بە موخەریر دایا نام، دوا ی کە دکتۆر جەمال بینی و وتی:

وهره بۆ پەيمانگای کادیران.. من زۆرم پێخۆشبوو، چونکه بۆ ئەوکاتە جی و ریگە
زۆر گرنگ بوو، من جگە لەراگەیاندن هیچ شوین و پەنایەکم شک نەئەبرد، تا تێیدا
سەقامگیرم.. دواتر ئەو بوو نزیك پردی ناو بازاری چۆمان ژووریکی لەگل
□.دروستکراوی بچوکم بەکری گرت

ئاواو لەو حال و بارەدا دواى ئەوەى وەك مامۆستا برپاری مەكتەبى سیاسیم بۆ
دەرچوو كاكە دكتور جەمال جەلال تەشریفى هینا و بەدەستى خۆى (تەمرەكەى)
تەسلیمکردم، دواتر چووم بۆ خولى شەشەمى پەيمانگای کادیران لە گوندی زینوی
شیخی كە گەیشتم كاك حەمید سورىي رەحمەتى لەوى بوو، ئەو (ئىستیعابى) بالى
مەكتەبى سیاسى بوو، كەسىكى باش بوو، ئیتر لەو خولە من دوو وانەم ئەوتەو
وانەى: (پەرەپێدانى قۆناغى كۆمەلگای مەرۆقايەتى و حزبە عێراقیەكان) لەو
كادیرو قوتابیانەى خولى شەشەم: كاك كۆسرهت رەسول عەلى و كاك سەعدى
ئەحمەد پیرەو كاك حەمەى حەمە باقى و كاك دكتور سەلام خۆشناوو شەهید
مامۆستا سەعد عەبدوڵلا رەحمەتى بوو، ئەوانە كۆمەلای كادیرى پێشكەوتوى
بەتوانا و رۆشنبیری پارتى بوون، كاك حەمید سورى بەرەحمەتبى ماله كەى لەزینوی
شیخی لەنزیك پەيمانگا كەو بوو، ئەو زۆرىشى خۆشئەویستم، جارى وابوو بۆنان
خواردن نیوهرۆ بۆ مالهى خۆى بانگىشى ئەکردم، كەچى لەگەل ئەو هەشدا لەكۆتایی
خولەكەداو كاتى تاقىکردنەو، گۆلمەزىكى لەناحەق بۆ خولقانىم، راپۆرتى بۆ

پاراستن و باره گای بارزانی لئینووسیبووم، گوايه من پرسى تاقىکردنه وه کانم به
كاك حه مەى حه مە باقى كه ئىستا له ژياندايه و له شىاغى و ته مەندرىژى بۆ
ئه خوازمو شه هيد مامۆستا سه عد عه بدوللا) داوه...!!.. چونكه پرسى باره كان هه موو
لاى من بوون، ئه و رايه ناراستبوو، دروستکردنى ئه و تۆمه ته، هه لۆيستىكى بى
ويژدانانه بوو به رانبه رم، خو ئه و تا ئىستا كاك حه مەى حه مە باقى له ژياندا ماوه،
خوا به و سه ره وه شايه ته دوورو نزيك كه م و زۆر ئاگام له وه نه بووه، دواى زانيم ئه وه
به رنامهى كاك حه ميد بوو له رىگاي كاك شه كيب ئاكره ييه وه كه به رپرسى پاراستن
بوو به ناهه ق به رانبه رم دارىژرابوو!! پاراستينش ئه يويست له په يمانگا نه مينم و بۆ
خولى دواتر و اتا خولى حه وته م نه چمه وه، كاك حه ميديش ئه يويست خوى ببيته
به رپرسى يه كه مى خولى كاديران، دهنه ئه وسا هه موو ده سته لآتىكى هه بوو، منيش
ئه و په نده گرنگو و به هاداره ي له مامۆستام كاك فه ره يدون عه لى ئه مينى
ره حه تيه وه فيربووم، ئه لقه يه كه و له گويم گرتوو، ئه و هه ميشه ئه يفه رموو: كاك
عه بدوللا ئه گه ر ويستت بچيته شوينىك، زانيت پيوستيان پيت نيه يان پييان
□. خو ش نيه و دوو چارى كيشه و سه ريه شهت ئه كه ن مه چۆو به په له لييان دوور بكه وه
منيش زانيم ئه م ماسته بى موونيه و كيشه م بۆ دروسته كات، دواى ته واو بوونى
خوله كه يه كسه ر بۆ سه ردانى داىكم و هاوسه ره كه م (شه مسه كه ريم غه فور) و ئاگرين
□. بۆ ته ويله رويشتم، چونكه ماوه ي هه شت مانگ بوو، كه سيانم نه بينيبوو

پیشکەشکار: تۆ ئەو فەزلی دانانەت لە پەیمانگەى کادىران ئەگىریتەوہ بۆ دکتۆر
 جەمال جەلال، بەلام ھەر خۆت ئاماژەت بەوہ کردووہ کہ لە 20 ی 3 ی 1975 ەوہ
 تائىستا ئەو پیاوہت نەبینوہتەوہ. ئەمە بۆ؟

د. عەبدوڵلا ئاگرىن: بەراستى دانانى من لە پەیمانگای کادىران فەزڵە کەى بەتەنیا بۆ
 شەخسى ئەو ئەگەریتەوہ ، من ئىستاش ھەمان بىروراو ھەلوئىستى تەرىنى و ریزو
 خۆشەوئىستى بى ئەندازەم بەرانبەر ئەو رۆشنبىرە جوامىرە (دکتۆر جەمال جەلال)
 ھەيە .. من کہ لە 1975/3/20 ەوہ نەبینوہتەوہ .. بەئانقەست نەبوو، ئەو دواى
 ئەو ھەرەسە ناخۆشەى شۆرشى ئەیلول بۆ بەغدا گەرايەوہو دواتر وەك بىستم بۆ
 خویندنو تەواوکردنى تىزىكى دکتۆراکەى رووہو ئەمەرىکا رۆىشتووہ بەو جۆرە
 لەیەك دوورکەوتوینەوہو منىش لە 1975/3/27 ەوہ بۆ سلیمانى گەرامەوہو
 بەسى برىارى یەك لەدواى یەكى ئەنجومەنى بەناوسەرکردایەتى شۆرشى رژیمی
 بەعسى عىراقى بۆشارى سەماوہ نەفىکرام، ژمارەى کتابەکان: (10/1190 و
 1283/10 و 1360/10 لە 4/30 و 5/8 و 1975/5/15) ن رادەستى
 بەرپۆبەر ئامادەى پىشەسازى سلیمانى مامۆستا (سەلمان) کرابوو کہ بەشەخسى
 و بەپەلە پىمراگەینى و (ئىنفکاکم) پىبکات و نەفى شارى سەماوہ بم .. نوسخەى

ئەو دوو ئەمرە لەبەرئۆه بەرایەتی پەرورە دەی سلیمانی و ئامادەیی پیشەسازی ھەییە

لێرەشدا بلاوی ئەکەمەو، و من بەرەو مەزلگای نەفیم رویشتم، پینج سال

□ ..بەنەفیتی لەسەماوہی نزیك (نوگرە سەلمان) مامەوہ

□

□

بەنوقورچگرتن و تەشەرنایلیم: ئەمە لەکاتی کدا دەیان سەرکردەیی پیشمەرگە (ئامر

بەتالیون) و کادیری سیاسی و راگەیانندی پیشکەوتووی ناو شوپش و پارتی و

تەننەت ئەوانەیی بەیانەکیان لەسەر ئیمەش دەرکرد، لەوانە کاک شیرکۆی ھەزارو

کاک فەرھاد عەبدولقادر لە 1975/3/19 ھوہ ھاتبوونەو ھو لەناو شاری سلیمانیدا

□ !!بەئازادی ئەگەران

پیشکەشکار: بابینە سەر روۆلی دکتۆر عەبدوللآ ئاگرین وەک نووسەر و موحریر لە

□ .ئێستگەیی دەنگی کوردستانی عێراق لەسالی 1974 - 1975؟

د . عەبدوللآ ئاگرین: دوای ئەوہی لە پەیمانگای کادیران ئەو حالەتەیی نەخواراو

ناراستە ھاتە پیشەوہ، من روومکردەوہ راگەیاندن لە ئێستگەیی دەنگی کوردستانی

عێراق، پیشتریش موچەکەم ھەر لەراگەیاندن وەرئەگرت، موچەیی مامۆستایم بەر

له ئىلتحاقم له شار (54) دىنارى ئەسلى بوو ئەو موچەيە بو ئەوسا موچەيەكى
موحتەرەم بوو، بە موچەيە (هايلايىف)ى ناوئەبرا، لەراگەياندن 27 دىناريان
ئەدامى، جا ئەچووم ئەم (27) دىنارەم لەوئى وەرئەگرت، بۆيە دواتر بو ئەوئى
□.گەرامەو

سەرەتا بە نابەدلىيەو بو راگەياندن چومەو و وامئەزاني هەر فەوزاكەي جارانه،
كەچى بو چوونەكەم سەريکردو وا دەرئەچوو، بەراستى كاك مستەفا سالىح كەريمى
براو دلسۆزم، جواميرانه بەپيرمەو هات و وتى: تو چۆن و چى ئەلييت: من
□.ئامادەم كارت پييسپيرم

كاك مستەفا راستەوخوو سەرەككى بەريوئەبەرى بەشى كوردى ئيىستگەي دەنگى
كوردستانى عيراق بوو، پيىشتر لەسەر ئەوئى كى وتاريك لەئىستگە بلاوكاتەو،
هەللاي لەسەر ئەقەوما، كەچى تەماشام كرد دۆخەكە گۆراو، كەف و كولى
هەلچووى ئەو (كەس بەكەس نەبوو نىيە)، نىشتۆتەو و رەوشەكە ئارامە.. يەكسەر
كاك مستەفا ئامادەكردنى دووبەرنامەي لەئىستگە پيىسپاردم، بەرنامەي
شەهيدان و بەرنامەيەكى تريشى دامى بەناوى ليدوانىكى هيىمانەو، شەوانى
پيىنچشەمە لەسەر هەينى بەدەنگى خۆم پيىشكەشم ئەكرد، هەر ئازيزيك بيهوئى و
بزاني چى لەميشك و ناخى دەروغدايەو ئەو راستگويەم بەپيوەر دابنى. ئەوا

بابه وردی ناورۆکی ئەو بەرنامانە بخوینینەو هەرجەمی لە دوو توپی کتیبە
چاپکراوە کە مەدا بە ناوی (دژە پەيام و داشۆرینی بە عەس 2013/1/1) بلاوم
کردۆتەو هە. هەموو ئەو وتارانە ی ئیستگە ی تیا یە و بە لگە یە کی زیندوو هە و تە عبیرە بو
ئەو هە ی کە من دوور بووم و دوورم لە بیر کردنەو هە، لە مە سائیلی عونف و توندو تیژی و
کاری خراپ، لە و کاتە ی شوێردا (بە زمانی گۆل) بەرنامە کە م پێشکەش ئە کرد. نۆ
بلیت: ئەو کۆنفرانسە ی مانگی 1975/2 بە سیمنا ر یا خود کۆبوونەو هە یە ک
□.! دابنریت

خوا و راستان ئەو بەرنامانە هەموویم نووسی بوو هەو هە، ئیستا بە دەنگی و تۆمار کراوی
لە بارە گای مە کتە بی سیاسی هە یە، جا لەو ماو هە یە کە لە ئیستگە بووم،
□: بە یانە کە ی کاک شێرکۆ ی هە ژاریش دە رچوو بوو کاک کامیلم بینی، عەرزیم کرد

□ مامۆستا کامیل ژیر — عەبدوڵلا ئاگرین

بادانیشتنیک یا خود کۆبوونەو هە یە کە یین، بزانی ئە مە چی یە و بەرە و کوی
ئە چیت؟ ... عەرزیم کرد لە گە ل ئەو هە یام ئەو تاقمە کاری خۆ یان بکەن، کۆ مە لێ
گە نجن بازانی ئە توان شتی بە شتی بکەن و پە یامی پیروزی نە تەو هە یی بە ئاکام
بگە یین! هە رگیز پیمراستنیە ریگا چالاکی سیاسی و ئازادی لە کەس بیگریت، بە لام

بائيمەش لەحالى خۆمان بېچينەوہو کاروبارو چالاكيەکانى رابردووو ئىستا خۆمان

هەلسەنگينين. لەسەر پيشنيارى (من) برباردرا، كۆنفرانسىك بەئامادە بوونى

سەرکردايەتى كاژيك و كاديرە پيشكەوتووہ كانمان، بېستين، ئەو كۆنفرانسە

لەمانگى دووى 1975 دا لەمالى مامۆستاي مەزنىم كاك ئەحمەد هەردى لەشارى

□.نەغەدە سازكرا

□

□

شەھيد نورى حەمە عەلى

كاميل ژير

ئەحمەد هەردى

عەبدوئىلا ئاگرين

□

□

فەرھاد

فايەق عارف

مژدە تاهير

فەتاح عەبدولرەزاق

عەبدولحەميد

□

□

محمد مهجيد ئەسلان عومەر حەمە شەمەيي

نورى كەريم

هاوبيرانى ئامادەبووى كۆنفرانسى (كاژيك) لە مانگى دووى 1975 لە شارى

نەغەدە

هاوبيرى بەريزو خۆشەويستىم كاك كاميل ژير بەنەرئىتى روويتىكردم و خۆى پرسى تۆ

كى پيشنياز ئەكەيت؟ . تۆبليت، ئەو كۆنفرانسەى مانگى دووى/1975ى شارى

نەغەدە بەسمينار ياخود كۆبوونەوه دابنرئىت؟ يا لە راستيدا ئەويش كۆنفرانسىك

بوو.

منيش پيشنيازى ئەم دلسۆزانەم كرد: (مژدە تايەر، فەرهاد عەبدولخەميد، عومەر

حەمەشەمەيي، نورى كەريم، شەهيدى غەدر ليكراو پيشمەرگەى دلسۆزو پالەوانى

شەپەكانى چيائى سەرتيزو گەرووى ئۆمەر ئاغا كاكە نورى حەمەعەلى) ئەمە جگە

له ئه ندامانى قياده: مامۆستا ههردى و مامۆستا فايهق و مامۆستا محمه د مه جید و كاكه فەتاح عەبدوڵرەزاق.. من ئاگادار كاكه فەرهاد و كاكه مژده و كاكه عومەر كردهوه، تا ئه وانى دى ئاگادارى بكه نه وه

پرواتان هه بى من ئەمەم له يادداشتە كاندا نووسيووه و تۆمار كردووه، كه چى له و ماوه يه هاوبيريكى به شداربووى كۆنفرانسه كه لىپرسيم: ئه رى كاك عەبدوڵلا تۆ بۆچى بۆ كۆنفرانسه كه ي نه غه ده نه هاتى و ئاماده نه بوويت؟.. بۆ ئه و قسه يه زۆر سه يرم پيهات و له دلى خوڤدا وتم: دياره ئه مجۆره رووداوه گرنگ و ناسكانه له كاتى خوڤدا تۆمار نه كرين ئه وه له وه يه به تىپه رپوونى ته مه ن له ميشك و بیره وه ريه كاندا بسپريته وه وا له هه نديك مرۆڤ بكات به ئيلحاحه وه نكوڤلى له راستى واقيعى ئه و رووداوانه ش بكات و ده ست له سه ر (نسيان الذاكره) ي خوڤى دابگريت

وتم: كاكه ئه ي باشه ئه وه كى بوو پىنيازى كۆنفرانسه كه ي نه غه ده ي كردووه و تۆشى بۆ به شداربوون پالاوت؟. من به نووسين به شداربووان و ناوه رۆكى كۆنفرانسه كه م تۆمار كردووه، له كۆنفرانسه كه دا هاوبيريك پىشنيازى ئه وه ي كرد: كه ئيجرائاتى توندو تىژ به رانبه ر به شيركوڤى هه ژارو ئه وانه بكرىت به يانه كه يان ده ر كردبوو، هه مووان ئاگادارن من ده ستم به رزكرده وه و وتم: من له گه ل ئه م پىشنيازه دا نيم، چونكه ئيمه نه مانتوانيوه په يامه كه ي كاژيك به مه نزلى ئاوات بگه يه نين، ئه گه ر ئه و جه ماعه ته

هه زه به واز له و هه لویست و فیکره جه هه نه میان و خراپه کاریانه نی خویان بهینن، که
ئه یانه ویت ئه نجامیبدن و به گژ ئه و بچن ئه م یا خود ئه و بکوژن، ئه و با به ئازادی
کارو تی کو شانی خویان بکه ن و وه لالا پشتگیریشیان ئه کهین، پاش گفتو گو یه کی
وردو به سوود کونفرانسه که کوتایی هات

بروام و ابو و ئه و تاقمه دروشمیان: به کارهینانی هیژی ترسینه رو کوشتن و برین بوو، بهر
له کونفرانسه که هاوبیری دلسوزو ئه ندامی بویری کاژیک، کاکه فوئاد حه مه ئه مین
سه راجیان بو مو حاسه به بانگ کردو هه ره شه یان لی کردوه بو چی دژیانه؟.. گوایه
برپاری دادگای به رزی کاکه شیرکووی هه ژار ئه وه بوو، مه نجه لی ئاوی له کول و داغ
به سه ریدا بکه ن!!.. خووی لای باسکردم وتی: خه ریکبوو له پینجوبین بمکوژن،

به شیوه یه ک، یه ک مه نجه ل ئاوی گه رم و داغ به سه رمدا بکه ن، دیاره بهر له

1974/3/11 یش کاک شیرکووی هه ژار خاوه ن و هه لگری ئه و نه هجه ئه هریمه نانه

بووه، وه همی تیرووری هاوبیرانی، عه شق و خولیای هزر و بیرکردنه وه بوو، ئه وه تا
کاکه که مال جه مال موختار له م ماوه یه دا په رده ی له سه ر ئه و نهینی و هه لویسته
قیزه ون و ترسناکه ی کاک شیرکووی هه ژار هه لدا یه وه که پیلانی بو تیروور کردنی کاکه
که مالیش دارپشته، ئاخه ئه م ته سه روفاتانه هه رگیز له که سان و حزبی نه ته وه یی،
ناوه شیته وه، باشه ئه وه چ موفه کیریکی نه ته وه ییه بهرنامه ی له ناو بردنی عه قله
نه ته وه یه کانی داریژی؟! من له کونفرانسه که ی نه غه ده دا وتم: ئیمه کاره کانمان به باشی

نه کردوو قهچیه کا با ئەوان په یامه که تهواو بکهن، کۆمه‌لی گه‌نجن، ئازادن به‌لکو
بتوانن له‌وکاره موراهیقیه ده‌ربچن و خزمه‌ته‌کانی خۆیان به‌جوانی و سه‌رده‌مانه
پیشکەش به‌کوردو شو‌رش بکهن، پیشنیازه‌که سه‌ریگرت و ئیتر قراره‌که به‌و شیوه‌یه
□. درا : پارێزگاری خۆمان بکهین، ئی‌مه په‌یوه‌ندیان به‌سه‌ریانه‌وه نه‌بی‌ت

□
پیشکەشکار: باچینه‌وه سه‌ر ئیستگه‌ ده‌نگی کوردستانی عی‌راق له‌شه‌وی بیست
له‌سه‌ر بیستویه‌کی سی‌ی (1975) ئیدی ئە‌مه دو‌اشه‌وی ئیستگه‌بوو، ده‌با
م‌ائ‌ئاوایی له‌گویی‌گره‌کانی خۆت بکه‌ی، ئە‌وساته‌وه‌خته بو‌عه‌بدو‌ل‌ل‌ئا ئاگرین چۆن
□.بوو؟

د. عه‌بدو‌ل‌ل‌ئا ئاگرین: به‌لای منه‌وه ئە‌وساته، مه‌رگباران و ئاوات‌کوژه بوو، هه‌رگیز
له‌یادو بیرمدا نه‌ک‌البه‌بیته‌وه‌وه نه‌ئه‌بریته‌وه‌وه یه‌کی‌که له‌ویستگه‌ هه‌ره‌حه‌ساسه‌کانی
ژیانم، هه‌م سه‌ربه‌رزیه‌ هه‌م ناخۆشیشه، له 1975/3/6 پیلانه‌که‌ی نیوان
سه‌دامی خوین‌پ‌رێژو و شای ئی‌ران: حه‌مه‌ ره‌زا شای بی‌عه‌هدو وه‌فا کرا، بو‌فه‌وتانی
کوردو دامر‌کانه‌وه‌ی ئاگری شو‌رشی کوردستان، شه‌رم نییه‌وه ئە‌لی‌م: زۆر ته‌قدیرو
رێزم هه‌یه بو‌هه‌موو ئە‌وانه‌ی له‌راگه‌یان‌دنا به‌گشتی وئ‌یستگه‌ی ده‌نگی کوردستانی
عی‌راقدا کاریان ئە‌کرد، خۆشه‌ویستیم بو‌هه‌ر هه‌مووشیان هه‌یه‌وه د‌ل‌سۆزبوون به‌لام

دوای 1975/3/6 یه که یهک و دوو دوو هه ریه که یان به بیانوی سهردانی کهس و کاریان و گه ران به دوایاندا، به ره و لایهک رویشتن، شوینی کاره که یان (ئیستگه) به جیهیشت له 1975/3/11 دهنگوباسی ئه وه هه بوو که سه روک مسته فا بارزانی له لایه ن شای ئیرانه وه له تاران دهستبه سه رکه راه، ئه وه راست نه بوو، دواتر بو ناوشورپش گه رایه وه، که ته شریفی هاته وه ئیمه له ئیستگه له چیا ی مه می خه لانی پشت- چۆمان و ده به ندی رایات بووین، ته نیا سی کهس نووسه رو بیژهر مابووینه وه، من و کاک ره شید فندی و کاکه دارا حه مه عه لی، ئه فسه ری پۆلیس ئه و ده نگ و باس و هه والی شورپی به زمانی عه ره بی پیشکه ش ئه کرد، له ئه ندازیاره کانیشدا کاک ئه مجد عه بدولوا حید که کورپکی زور دلسو ز و خوگر بوو، ههروه ها ئه ندازیاری لاو و به توانا و دلسو ز کاک مه ریوان ئه مه جگه له پیشمه رگه ی دلسو ز و به زات کاکه ئه حمه د ده شتی تو ماری دهنگی ئه کرد، ئاهه مانه مابووینه وه، له 12 ی مانگه وه بو 17 ی مانگ من خو م وتارم ئه نووسی و ئه مخوینده وه ئه وانی دیش ههروه ها، چونکه بیژهره کانیش هه ریه که ی به حاله تیگ رویشته بوون، من وتاریکی توند و حه ماسه تدارم دژی فرت و فیل و ناپاکی و خوینپرشتنی سه دام

□! نووسی، دوایی نه ما نه مزانی چی لیبه سه رهات

بو به یانی چووم بو مه کته بی سیاسی که له خو شکان بوو وتیان: ئه مشه و ئه وه چیبوو بلاوتان کرده وه؟ وه لالا خو ئیوه عه زمی ئیمه شتان به رز کرده وه له 17-

1975/3/20 ئىمە لەئىستگە لەبارىكى دەروونى ئالۆز و ناخۆش و نادياردا بووين، نەمانئەتوانى وتارىش بنووسين، وتاره كۆنەكانمان بلاو ئەكردهوه كهس خۆى لەئىمە بەرپرسىيار نەئەزانى، تەنانەت، نەبارەگای بارزانى و نەمەكتەبى سىياسى نەئەهاتن بەلاماندا، هەتا برادەرىكى ئەدىب و خۆشەويستم هات وتى: (تۆ لىره چىئەكەى؟ مالىكاوول خەلك هەمووى روئىشت، خۆ خۆت نەدۆزىيوەتەوه، هەروەها وتى: بروات هەبى دوور نىيە هەلىكوپتەر بىتە سەرتان و چەتالتانكەن!!) وتم:

بەخوا تازە من برپارى خۆم داوه و لىره ئەمىنمەوه، تا دەمەو نيوەرۆ كاتى (12)ى روژى پىنجشەممەى 1975/3/20 لەوكاتەدا من، لەسەر گردۆلكەيهكى نزيك ئەو جوگە ئاوه دانىشتبووم كەسى هەفتە بەر لەو كاتە، فرۆكەى سىخۆى رووسىي، رژىمەكەى بەعس (كۆنە فرۆكەيهكى) خەلكى خەلان كە خۆيان تيا حەشاردابوو، ساروخىكى بى وىژدان دايتەپان و مەرگ و خوينى خىزانىكى بى گوناھو (جەستەى چوار منال و داىك و باوكەكەيانى) خەلتانى خوين و گل كرد و بەجوگەكەدا رووه و چەمەكە روئىشتن!! من لەدەرياي خەمى ئەو رووداوه دلتەزىنەدا ئەژيام بەجىبىكى كولى ئەمەرىكى بەرەو رومھات! كەلەبەردەم گردوكەكەدا وەستا، سەيرمكرد كاك دكتور كەمال مەزھەر كە ئىستا لەژياندا ماوهو تەمەن درىژ بى لەگەل شەھىد كاك دارا توفىق هاتنە خوارەوه و سەلاميانكرد و هاتنە سەر گردۆلكەكەو پاش سلاو، وتيان: ئەوه چى ئەكەى؟

ئەرۆیتەوہ بو سلیمانی یان ئەچیتە ئییران؟ چونکہ هەندی خەلک ئەگەر انەوہ، وتم:
بەرستی قەرارم داوہ ئەم جەولەییە لەگەڵ شۆرشدا بئینمەوہ، وتیان: مادام بپاریت
وايە، ئەگەر ئەمڕۆ بو پەنەلەکانی ئیستگە نەین ئەوا، ئیستگەییەکی موہقەت
ریکئەخەین بو ئەوئیت ئەبەین، لەمەیا بووین ئۆتۆمبیلە ریویەکانی ئییران بەرەو
ئیستگە هاتن، چاوساغیشیان لەگەلا بوو، وتم کاک دارا چی بکەین، وتی: دە
قسەیان لەگەلا بکە و بلێ: سەعات (-ر1) ئیستگەکە ئەکەینەوہ و تۆش ئەمە
بلاوبکەرەوہ: (لەبەر هەندی خەلەلی فەنی ئیستگەکەمان لەکار ئەوہستی)، وەللا
ئەوان نەرۆیشت بوون منیش کلاشنکۆفیکم پێ بوو وتم: کاک دارا ها ئەم چەکەم
لیوہربگرە، کاکە دکتۆر کەمال مەزھەر وەلامی دامەوہو وتی: نا خەلکی تر هەییە
دین بەوانی بدە... مەبەستی ئەوہبوو هەندی لایەنی سیاسی و کەسانی دی هەبوو
نیازی بەرگریان هەبوو، چەکیان کۆئە کردەوہ لەناویاندا (قیادەیی مەرکەزی حزبی
شیوعی عێراقی) بوو. وتم: ئەمە چەکی شۆرشە و تەسلیمی شۆرشێ ئەکەمەوہ،
نایدەمە دەست کەسیک دوایی دژی خۆم بەکاری بەیئیت و پەشیمان بئەوہ! دوایی
برای دلسۆز و میژووناسی بەناوبانگ کاکە دکتۆر کەمال مەزھەر فەرمووی:
دەبێنە، با لەناو جیبەکەدا بیت.. من خۆم چووم و چەکەم لەناو جیبەکە دانا تا
لەوکاتەدا مام عەلی ئازەری هەبوو، پیاویکی قسەخۆش بوو، دلسۆزی مائی مەلا
مستەفا بوو، ئامادەبوو، ئەو تەفەنگیکی سەرتۆپی کورتی پێبوو، پاش پرسکردن

سەرتۆپەكەي دانا و كلاشنكۆفەكەي برد، كاكە دكتور كەمال و كاكە داراش
رۆيشتن، منيش چوومە لاي ئەندازيارە ئيرانيەكان جا ئەوسا فارسيم نەئەزانی،
بەهەر جۆريکبوو تيم گەياندن بەرنامەي ئەمشەوي ئيستگە بۆ بلاوکردنەوه
ئامادەيە، بەشكو ئەمشەو ريگاي بلاوکردنەوه مان بدریتی! وتیان باشە، جا ئەو
شەوه من و كاكە دارا محەمد عەلي و كاك رەشيد فندی مابوينەوه،
ئيستگەكەمان بەريۆه ئەبرد، دوا قسە من کرد، ئەوه بۆمن زۆر ناخۆش و جەرگەر
بوو، تا ئيستاش ژانەكەي لەخوينما قولپئەدا، بەلام ناچارم بۆ ميژوو، ئەو
هەقيقەتە ژەهراويە ئاشکراو توومار بکەم، من لەنيوان برگەکانی بەرنامەي
ئەوشەوهدا تا دواسات شيعرەکانی: کامەرانی موکری و هەژارو هيمن و دلدارم
ئەخويندنەوه، چونکە هيواي گەشي خەلك ئيستگەكەبوو، تا ئيستگەكە مابوو
جەماوەر هيوايان بە شۆرش بوو، لە کوتايي بەرنامەكەدا ئەو راسپاردەيەم
بلاوکردەوه كە كاك دارا توفيقی ئاغا فەتحوئلاي ئەندامی مەكتەبی سياسي و
بەرپرسی ئەمانەتي گشتيي رۆشنبيرو لاولان راسپارد بووم. . وتم: (گوياگرانی نازيزو
خۆشەويست: لەبەر هەندی هۆو خەلەلي فەنني ئيستگەكەمان (ئيستگەي دەنگي
كوردستاني عيراق) لەكار ئەوهستی تا بەيەكگەيشتنەوهيەكي تر بەخواتان
ئەسپيرين) هەمان گوزارشت كاك رشيد فندی بەكرمانجي ژوور دووپاتيکردەوه
هەرۆهەها كاك داراش بەزمانی عەرەبی ئەوههواله گورچكبرەي بلاوکردەوه. .

ئىستىگەى دەنگى شۆرش كوردستانى عىراق.ئىستىگەى كوردو شۆرش و پىشمەرگەى

دەنگى كىكراو فرزەبراو بوو!! بۇ رۆژى ھەينى 1975/3/21 چووينە دەرەو،

خەلك ئەيانوت: وتوويانە ئىستىگە كەمان لە كارئەو ەستى تا شۆرشىكى تر بە خواتان

□.ئەسپىرىن، ئەو ە ئىفترا بوو، بە مېژوو كرا

پىشكەشكار: لە 11ى 9ى 1975 پاسۆك دروست بوو، ئەلېن كاتىك چارەنوسى

پاسۆك ئەكەوئتە دەست عەبدوللا ئاگرين ئىتر بوخوى دەست بەسەر ھەموو شتىكدا

ئەگرى و لەھىچ برىارىك ناگەرئتەو ە بۇ كادىرەكانى پاسۆك، خوى برىارى موتلق

□.ئەدات، ئەم قسانە تا چەند راستن؟

□

د. عەبدوللا ئاگرين: يەكەم جارە ئەم قسەيە ئەبىستەم، بەر لەو ەى ئەو ەلامە

بەدەمەو، پىمراستە لايەنىكى دى گەشى ھاوبىرانى كاژىك روونكەمەو ە لەدواى

نسكوى شۆرشى ئەيلول لەمانگى حوزەيرانى 1975دا من لەلايەن رژىمى

بەعسەو ە بۇ سەماو ە نەفىكرا بووم، مۆلتى ھاتنەو ە بۇ سلىمانى قەدەغە كرابوو،

منىش، وەك حالەتتىكى دەروونى و ھەلوئىستىكى سىياسى و تەحەدداى برىارەكەى

بەعس ھەموو ھەفتەك لەسەماو ەو ە بۇ سلىمانى ئەھاتمەو ە، ھاوبىرە دلئسوزو

پەرورەدە فەرھاد عەبدولخەمىد .. جارئىكان رەسەنەكانى كاژىك پىيان

لېنەئەپرېم.. لەوانە: كاكە مژدە تايەر ، كاكە عومەر حەمە شەمەيي، كاكە
فەرھاد عەبدوڵخەمید، كاكە نوری كەرىم، كاكە فەرھاد عەبدوڵخەمید
لە 1975/8/5 دا ھات وتی: داوا ئەكەم بۆكارىكى گرنىگ بائىمە چەند ھاوبىرىك
كۆبوونەو ھەيەك بكەين وتم: باشە.. مالى خۆمانان لە گەرەكى عەقارى سلىمانيدا
نا.. ئەوسا لە مالى باوكمدا بووم.. رۆژى ھەينى دواتر كۆبووينەو ھە ئەم ھاوبىرانە
ئامادەبوون (كاك فەرھاد، شەھيد كاك نوری حەمە عەلى، كاك موزدە، كاك
عومەرى حەمە شەمەيي)، كاك فەرھاد وتی: ئەمپۆ فرسەتېكى لەبار ھاتۆتەپېش
بانەكەوئیتە دەست (كۆمەلەى ماركس و لىنينى) ى ياخود لایەنىكى دى، ئىمەى
نەتەو ھەيى (كاژىك) دەستپېشخەرى بكەين و ئەركى نەتەو ھەيمان بەجىبھەينىن و بۆ
بەرگرى و شۆرش بچىنە شاخ، پاش تاوتوئى كەردنىكى نەترسانە، منىش وەك
كەسىكى دلشكاوو نىگەران لەھەلۆئىستى ئەو ھاوبىرانەى ناراستيان لەگەلدا كردم،
بەتايبەت كاك شىركۆ ھەژار وتم: من نايەمە دەرى بەلام پشەتگىرىتان ئەكەم كاكە
فەرھاد عەبدوڵخەمید، شوكر لەژياندا ماو ھە ئىستا لەسلىمانىيە فەرمووى: ئەگەر تۆ
□!!.. نەيەى كارەكە سەرنەگى

ئا ئەمە رووداوىكى يەكجار گرنىگى مېژووويە لەھەلۆئىستى ھاوبىرانى كاژىكدا،
ئەگەرچى سەرى نەگرت و لەو ھەدا من بەرپرس و سەبەبكار و تۆمەتبارى يەكەم و
سەرەكىم بەلام، من لەدواى ئەو ھەي كە پاسۆك دروست بوو، رۆژىكىيان لەبەردەم

دوكانه كهي كاك نه جمه ديني بهر گدروو له شه قامي مهوله وي سليمانی: شه هیدی
جوانه مهرگ كاكه جه لالی حاجی حسین بانگی كردم و قسه ی له گهل كردم و وتی:

كاك— عه بدوللا ئه مه وي

□

□

عه بدوللا ئاگرين

شه هید نوری حه مه عه لی

مژده تاهير

□

□

□

عومه ر

فه رهاد عه بدولحه مید

حهمه شه مه بی

□

□

كۆبۈنە ۋە 1975/8/5 لە مالى عەبدوللا ئاگرين لە سلىمانى بۇ تاوتوى كىردنى

بارودۇخى ھەلگىرسانە ۋە شۇرش

ھەندىك قسە بىكەين، ئەگەر لىرە نەبى ئەوا خۆم دىم بۇ سەماو ۋە ھەر ئەتھىنمە ۋە،
پىكە ۋە بۇ شاخ ئەرۆين، ھەر ۋە ھا وتى: جارى من ئىستا مقاو ۋە لىيە كى محەتى
كارەبام لە خورماتو ۋە ھەيە ھەر دەستم لىبە ۋە دىم بۇ لات. ئىدى ئەو رۆيشتە
دەرە ۋە منىش پەيوەندىم لە گەل كاك مژدە تايەر دابوو، من لەو فەترەيە تاكو
راپەرىن زۆرىك، بەياناتە كانم ئەنووسى لە گەل نووسراوى ترا ئەمدايە دەست كاك
مژدە، ئەویش بۇ سەر كىردايە تى پاسۆكى ئەنارد بە تايبەت لە كاتى شەھىدى
جوانە مەرگ كاك ئازاد مستەفادا ئەو بلاوى ئە كىردە ۋە، رۆژىك كۆمەللى نامەم
دابوو دەست كاكە مژدە كەچى كاكە مژدە تايەر لە لايەن ئەفسەرى ئىستخباراتى
عىراقى عەقىد تەھاو ۋە گىرا، من تا فەترەيەك لە سلىمانى خۆم شار دە ۋە وتم: رەنگە
چووبن لە مالى كاك مژدە دەستيان بەسەر شتە كانى منىشدا گرتبى بە لام بەخت
ياربوو، پىش ئەو ۋە نامە ۋە بەيانە نووسراو ۋە كانى بۇ دەرە ۋە ۋە رەوانە كىردبوو، كاك
مژدە قارەمانىكى خۇراگرە ۋە لەو گرتنەيدا بەرخودانىكى سەربەرزانە ۋە نواندو دواتر
كەھىچ بەلگەيە كى بەسەردا نەچەسپا، پاش ئەو ۋە ئەشكەنجەيە كى زۆر ئەدرى ۋە

قۆلئىكى ئەشكىنن.. ئازاد ئەكرىت و بەيەك شاد و شكور بوينهوه.. بەلام سەبارەت

بەوهى من دەستم بەسەر هەموو رىكخستنىكى پاسوكدا گرتىت و خۆم خاوهنى

برىارى براى بېر (مگلق)، بووم ئەوه هيچ بنه ماو بنچينهيه كى راستى نيه و پشت

بەخوا لەنووسينهوهى ميژووى تەواوى پاسوكدا ئاماژەى پيئەكەم و ئيوەش

□.هەرشادبن

□

□.پيشكەشكار: زۆر سوپاس بو ئامادەبوونت پرؤفيسۆر دكتور عەبدوئىلا ئاگرين

□

□

□

□

ئەمەش چەپكىك دىكومىنتى نهينى رىكخستنه كانى : يەكىتتى لوانى نەتەوهى

كورد و يەكىتتى قوتابيانى نەتەوهى كورد و پارتى گەلى كورده كه بهر

لەيه كگرتنى لەگەل كاژيك دا لە سالى 1964دا وهك چالاكيه كى پيرۆز

نواندويه تى، هەروەها لە دواى يەكگرتنه كەشەوه دىكومىنت و ئەدەبىياتى كاژيك

که سەرجه م هه موو چالاکیه کان ئە گریته وه بو میژوو و بو شایه تی راستی و
حه قیقه ت لیڤه دا پیشکەش ئە کەین، شایانی ئاماژیه ئە مه ته نیا مشتیکه له
خهرواریک و خودا یار بی له ئاینده دا ئە وهی لامه به ئە مانه ته وه مۆر (ختم) و ئە و
نامانه ی هاو بیران داوای هاتنه ناو ریزی تی کۆشانی کاژیکیان کردوو له گه ل ناوی
ئاشکراو و نازناوی حه ره کی و نامه کانی لیژنه ی په یوه ندی و نه خشه ی ری کخسته نی
نه ی نیشه وه بلا و ئە که مه وه

□

□

□

□

□

□

□

□

□

□

□

□ ھەندىك ئەدەبىياتى سىياسى كاژىك

□ (پروگراممى كودەتايى: فىكرى و پراكتىكىى كاژىك)

□

□

□

□

□

□

□

بۆ منى نەتەوہیى تاجى شكۆ و شانازىيە ھاوبەشى لە پيڤكهيڤناني ئەم رۆژه
مقەدەسەى ميللەتى كورد لە باشوورى كوردستان كردووه بە بەشدارى كردن
لە بپريايكى ميژوويى و نەتەوہيى و مرۆڤايەتى شارستانيدا بۆ پيڤكهيڤناني
ئەنجومەنى نيشتمانى كوردستان كە دواتر حكومەتى ھەريڤمى كوردستان تيا
لەدايك بوو. □

د. عەبدوللا ئاگرين